

З В І Т

ДИРЕКЦІЇ Ц. К. ГІМНАЗІЇ

з руским викладовим язиком

- - - в К О Л О М І Ї - - -

за шкільний рік

1911/1912.

З М І С Т:

1. Нарис історії ц. к. гімназії з рускою викладною мовою в Коломиї від її основаня 1892/3. до 1911/12. року.
Написав Никифор Даниш.
2. Урядова часть — Директора.

Накладом наукового фонду.

В Коломиї 1912.

З друкарні Кисілевського і Ски в Коломиї.

MM. IMAJ. Sp. 1. 307

НИКИФОР ДАНИШ.

НАРИС ІСТОРІЇ Ц. К. ГІМНАЗІЇ

- - - З РУСКОЮ ВИКЛАДНОЮ МОВОЮ - - -

- - В КОЛОМИЇ - -

ВІД ЇЇ ОСНОВАННЯ 1892/3. ДО 1911/12. РОКУ.

Нарис Історії

ц. к. гімназії з рускою викладною мовою в Коломиї*)
від її основаня 1892/3. до 1911/12. року.

Дня 21. вересня 1912. року минає два йцять лїт від отвореня І. кляси рівнорядної з рускою викладною мовою при польській гімназії в Коломиї.

Місто Коломия, столиця Покутя, належить вже від давна до осередків духового житя галицкої України. Щоби не сягати далеко, згадаємо, що вже перед 1848. р. заважила Коломия дуже на долі галицко-руского письменства. Ту жив Микола Верещинський, що так широко причинив ся до виданя „Русалки Дністрової“, а 1848. р. вбогу літературну творчість в Галичині скріплює коломийський парох Іван Озаркевич своїми драмами-перерібками.

В 50-тих рр. Йосафат Кобринський, парох Мишина коло Коломиї, пише численні дописи до коломийских часописий та видає дві брошурки: „Букварь“ і „Способъ борзо выучити читати“, обі взірцеві з педагогічного боку, писані гарною народною мовою.**)

В 60-тих рр. шлють ся з Коломиї та Коломийщини численні дописи до часописи „Слово“, в яких автори живо інтересують ся справами політичними, а ще більше шкільними.***) В самій Коломиї М. Білоус закладає (дня 7. (19.) марта 1864. р.)****) друкарню, яка видає значне число книжок.

В 70-тих рр. Іван Наумович почав видавати в Коломиї популярну часопись „Наука“, яка в перших роках видавана доволі чистою народною мовою причинила ся немало до розбудження народного духа.

Отсих кілька фактів, яких ряд можна би ще значно збільшити, навели ми тільки для приміру. Вправді не всьо

*) Теперішня урядова назва: ц. к. гімназия в Коломиї з руским викладовим язиком.

**) І. Франко: „Нарис історії укр.-руської літератури“.

***) Диви „Слово“, два перші річники, де дописий з Коломиї є кількадесять.

****) Диви: И. Е. Левицкий „Гал.-рус. библиография. II.“ під ч. 319

вичислене мало однакову стійність (хочби пр. діяльність Наумовича та його кружка), та все таки бачимо з сего, що Коломия належала до головніших осередків духового життя Галичини. І хоч ту повинна би скоро повстати руска середня школа, то мимо сего довелось Русинам сих сторін ждати на свою гімназію аж до 1892. року.

I.

Заходи Русинів коло основання гімназії в Коломиї.

Вже в 1849. році коломийська міська Рада, що складалась в ту пору із самих майже Русинів, робила заходи коло основання гімназії в Коломиї. Коли вірити дописуватилеві в „Слові“, ся справа представляла ся так :

„Начатки гімназії походять отъ руской Рады Коломийской въ году 1849, где за предсѣдательства Г. Николая Верещинского сѣдоглавыи Отець Вѣтвицкій, Настоятель духовный Далешевы, внесъ предложеніе необходимой потребности гимназії въ Коломыи утвержденное сильными доказательствами. Собрано подписи отъ духовныхъ и многихъ мірскихъ цѣлой окрестности отъ Днѣстра до Черногоры; — дѣйствовано на выдѣлъ мѣста; но все тупо ишло. Министерія рѣшая прошеніе Рады Коломийской, хотя облестное мнѣніе изъвила о Коломыи, однако за хладнокровно спросила за средства, которыми бы вѣновалась та гимназія. Но сусѣдскій Снятинъ не могъ безъ вліянія быти на Коломыю. Учрежденіе школъ реальныхъ тамъ, возбудило духа тутъ. Стали стыдаты ся Коломыйчане своего нерадѣнія, — и тогда на ново Предстоятель Города ВБл. Г. Курцвайль, емуже да будетъ честь и слава отъ Руси, двигнулъ тотъ вопросъ, который высокимъ покровительствомъ Г. министер. Совѣтника (Шашкевича) успѣхомъ благимъ есть вѣнчанъ.

Ликуйте родители, восхищайте ся мальчики, на жниво готовте ся, — на то жниво души, на то жниво родной м о в ы, — по легкомъ тепломъ дожджи,

Не залишайте церкви и школы,

Наука то острый серпъ,

Хоть онъ коваєсь твердо, поволи,
Но рѣдкій у него щербъ“*)

В числі 55. „Слова“ з дня 9. серпня (21) 1861. р. в дописи „Отъ Коломыи“ читаємо:

„Оногда посѣтилъ нашъ городъ Коломыю ВБл. Господинъ Професоръ Бѣлоусъ изъ Тарнополя, вѣроятнo желавшій обняти управленіе ново учрежденной гимназіи. Шляхта окружная вспирає поставленіе нѣкогого професора С. изъ Львова на здѣшного директора. Вся окрестность же Коломыи, и именно Клирь и селяне, котрыхъ дѣти въ великомъ бо́льшинствѣ лавки гимназіи заповняють, ничого усерднѣйше не домагаются, якъ щобы по рѣвноправности заповрученой Высокимъ Дипломомъ Его ц. к. Апост. Величества Коломыйска гимназія отдана была Русинамъ. Есть то новыи камень преткновенія для нашего краєвого Намѣсничества. Надѣємся, що по объявленной справедливости Его Превосходительства Гражданского и Войскового Губернатора Графа Менсдорфа та справа рѣшена буде въ пользу Русинѣвъ.“ — Чи се значить, щоби теперішня коломийска польска гимназія, заснована головно заходом Русинів мала бути рускою? Стилізация дописи в сѣм місци на жалѣ не ясна, але, як побачимо низше, ходить ту здає ся о домаганє таки рускої гимназіи. Та й справді — по всяким як божим так і людским законам — належалась она Русинам з огляду на майже чисто руский елемент коломийского й сумежних повітів (косівський, городеньський, снѣтинський та надвірнянський).

Як піклували ся вже тоді Русини Покутя згаданою гимназією, свѣдчить про се хочби допись „Отъ Коломыѣ“, поміщена в „Слові“ з року 1861. ч. 92. Дописуватель згадує про подяку, що єї зложили відпоручники свѣтских і духовних корпорацій посадникови міста „Господину Матѣи изъ Курцвайль“ за приміщенє гимназіи „въ самой красшой каменици на площади городской близъ церкви“, дальше пише, що дооколичне съвященство підпомагає щедро бібліотеку та природничий габінет гимназіи — (пр. „Госп. приходникъ Маркиль Кульчицкій дароваль 800 книгъ, іерей Шлемкевичъ, капелянъ Акрешоръ, 600 книгъ, а Госп. Деканъ и приходникъ М. Петрашевичъ подарилъ гимназіи все

*) Диви „Слово“ з дня 18. марта 1861. р. ч. 16.

собрание свое растѣній Галицкой земли до 1000“). Опісля пише згаданий дописуватель :

„Все хорошо и предобро. Но якова ото гимназія въ Коломыи ? руская или польская, или якова ? посѣщаютъ ю Русины въ бѣльшинствѣ, Поляки въ меньшости, есть и Нѣмцы. А стоитъ она на русской земли, назначена умственно двигнути окрестности Коломыйскіи, а въ особенноти городъ Коломыю. Изъ сего ясно, якова должна быти она. Преимущественно руская, но и польскій и нѣмецкій элементъ не предати запустѣнію“.

Та сталося інакше. Ся гімназія була в початках комунальна (в рускій мові учили релігії та рускої граматики, в польскій релігії та польської граматики, а всіх інших предметів в німецкій мові), опісля польско-німецка, а згодом перемінилась в теперішню польську гімназію.

Русинам Покутя, як і всій рускій суспільности в Галичині, а в першій мірі рускій репрезентації в державній раді та в краєвім соймі довелось вести цілі ряди літ важку боротьбу за креованє руских гімназий взагалі, а коломийської зокрема. Ся боротьба була тим трудніша, що відомий краєвий закон з дня 22. червня 1867. року зробив зависимим заснованє руских гімназий від дозволу польської більшости галицкого сойму та повітових рад (в яких величезну перевагу мають Поляки).

Від 1884. р. ставив посол Юліян Романчук майже на кожній соймовій сесії внесенє в справі отвореня у східній часті Галичини бодай одної гімназії з рускою викладною мовою. По чотиролітних заходах отворено в 1887. р. паралельку (І. класу рівнорядну з рускою викладною мовою) при польскій гімназії в Перемишли. (До того часу була тільки одна руска гімназія — т. зв. академічна у Львові.)

Сей здобуток на поли шкільництва в виді паралельки не вдовольяв галицких Русинів, що становлять майже половину населеня Галичини. Тому ставили они через своїх соймових, ба далі й парляментарних послів легальні внесеня в справі креованя нової рускої гімназії у східній Галичині.

Дня 20. мая 1891. р. на засіданю бюджетової Комісії „Ради державної“ при дебаті над позицією міністерства просвіти „школи середні“ вказав посол Романчук, що Русини мають лише одну руску гімназію у Львові і три пара-

лельні кляси в Перемишли та домагався помноження руских гімназій взагалі, а наразі отворення одної рускої гімназії у східній Галичині. Відповідно до тих виводів поставив пос. Романчук резолюцію до правительства, а коли зі сторони польских членів комісії піднесено, що они будуть резолюцію підпирати з застереженням (!), що рішене що до викладної мови на основі галицького закону з 1867. р. належить до краєвого сойму, пос. Романчук в порозуміню з референтом Бером прилучився до стилізації п. Мадейского: „Взивається правительство до заложення нової гімназії у східній Галичині“, причім референт запевнив, що в рефераті буде зазначено: „Сим дається галицькому сойму можливість вдоволити національним потребам Русинів“. Комісія прийняла резолюцію одноголосно.

Дня 20. червня і 13. падолиста 1891. р. на засіданню палати послів при спеціальній дебаті над бюджетом міністерства просвіти пос. А. Барвіньский пригадав палаті, що у східній Галичині було би кінчене заложення висшої гімназії з рускою викладною мовою.

Дня 3. марта 1892. р. на 1. засіданню 3. сесії VI. періоду галицького сойму поставив член Виділу краєвого руский посол Дамян Савчак (посол Романчук був тоді хорий) таке внесення:

„Зваживши, що наш край має за мало гімназій як з огляду на число своєї людности і свої потреби, так і в порівнянню з иншими краями коронними Монархії;

„зваживши, що іменню полуднево-східна частина нашого краю на 7 повітів з людностию 595.074 душ крім низшої гімназії в Бучачи не має ані одної школи середньої;

„зваживши, що та частина краю є переважно замешкана Русинами, бо побіч 31·8⁰/₁₀₀ мешканців, що уживають польської мови, находить ся в ній 66·52⁰/₁₀₀ мешканців що уживають рускої мови;

„зваживши, що Русини взагалі на близько (3,000.000) три мільйони душ в Галичині мають одну гімназію руску у Львові і чотири кляси рівнорядні (паралельки) в Перемишли, підписані вносять:

Високий Сойм зволить ухвалити:

„Wzywaje się c. k. Prawytelstwo, szcoby w połudnowo-wschodniej cząsty Galicyzny prymirom w Czortkowi, Buczaczu,

abo w Kołomyji założyło gimnaziju z ruskym językom wykładowym.“*)

Дня 7. марта 1892. р. відбулось перше читанє внесеня посла Д. Савчака — і більшостию голосів відослано єго без дебати до шкільної комісії.**)

Внесенє пос. Савчака приділено в шкільній комісії пос. Войтіхови Дідушицькому. На першім засіданю шкільної комісії заявив віцепрезидент ц. к. Ради шк. кр. др. Бобжинський, що ц. к. Рада шк. краєва застановляючи ся попередно взагалї над справою основаня нової гімназії з рускою викладною мовою, „признала місто Коломию за місце найвідповіднійше на се,“ опираючись на статистичних датах, що відносили ся до рускої молодіжи, яка ходить до гімназій у східній часті Галичини. Комісія — не преюдикуючи мериторичної сторони внесеня пос. Савчака — порішила віднестись з просьбою до референта шкільництва у краєвім Виділі Хамца, щоби краєвий Виділ зажадав безпроволочно опінії повітових Рад в Чорткові, Бучачи і Коломії в справі евентуального основаня рускої гімназії.

Домаганю комісії вволено сейчас, бо зараз по засіданю вислав краєвий Виділ відповідні запитаня до згаданих повітових Рад.

Коломийська повітова Рада на засіданю з дня 9. марта 1892. р. заявила одноголосно за основанєм рускої гімназії в Коломії.

Дня 19. марта 1892. р. по соймовім засіданю прийшло під наради в шкільній комісії внесенє пос. Савчака. Над сим внесенєм дебатовано від 4. до 8. год. вечером.

Референт сего внесеня пос. Войтіх Дідушицький заявив ся за узглядненєм внесеня пос. Савчака, однак висказав бажанє, щоби переведено дискусію над квестією, чи при поладженю внесеня треба вибрати дорогу поралельок з рускою викладною мовою, чи самостійної рускої гімназії.

*) Sprawozdanie stenograficzne z rozpraw galicyjskiego Sejmu krajowego z roku 1892. — стор. 24.

**) Докладне умотивованє внесеня пос. Савчака див.:

1) Spraw. stenogr. z rozpr. Sejmu Gal. z r. 1892 — стор. 63—65;

2) „Дѣло“ — з 1892 р. ч. 45.

В дуже оживленій дискусії заявили ся п. п. Стан. Бадені, Ю. Чарторійський, о. Ковальський, Пілят, Щепановський і Стан. Тарновський (старший) за основанем самостійної гімназії з поступенним доповненем по одній класі щороку.

Тому, що повітова рада Коломиї одноголосною ухвалою заявила ся за основанем рускої гімназії в Коломиї, признала і шкільна комісія місто Коломию як місце основання нової рускої гімназії.

В дискусії тільки пп. Балясітс (Balasits), тодішній ректор львівського університету, і пос. Райскій (селяньський посол громад рудчанського повіта) заявили ся проти внесення пос. Савчака, а коли внесенє ректора Балясітса „перейти до денного порядку над внесенєм пос. Савчака“ не устоялось, — замітив п. Балясітс в дальшій дискусії, що в такім складі річий мусить заявити ся радше за самостійною рускою гімназією, чим за рускими паралельками. — Пос. Райскій вдержав до кінця на своїм становищі.

Присутний на тім засіданю віцепрезидент ц. к. Ради шкільної краювої др. Бобжинський, унікаючи в своїй промові всяких заміток політичного характеру, заявив ся іменем правительства з педагогічних зглядів також за основанем самостійної рускої гімназії в Коломиї.*)

Шкільна комісія виготовила довший звіт з внесення пос. Савчака, однак ізза браку місця подаємо тільки деякі уступи з него (в цілости находить ся він в залучниках до „Sprawozdania stenogr. z rozpraw Sejmu Galic. z r. 1892. та в час. „Дѣло“ з р. 1892. ч. 64).

Референт подає дослівно внесенє посла Савчака, заяву коломийської повітової Ради та Ради шк. краювої, а далі;

„Брак учительских сил, з повною кваліфікацією, переповненє у многих станах, до котрих вимагаєсь гімназійного образования — не промовляють за тим, щоби скоро творити нові гімназії в краю, а закладанє фахових шкіл може видаватись пильнішою задачію; до тогож многі остають в тім переконаню, що розвій літературної рускої мови і розширенє знаня тої мови найшли би для себе най-

*) „Дѣло“ з р. 1892. ч. 59.

відповіднійші услівя в гімназіях, в котрих викладано би деякі предмети по польски, а інші по руски.“*) Або інший уступ:

„Вказаним місцем для основаня такої (себ то рускої) гімназії є Коломия. За тим промовляє не лише заява коломийської Ради повітової і географічне положенє, але також та обставина, що в тім місті є польська гімназия, отже молодіж польська і руска буде мати нагоду навязати взаїмні, а дуже пожадані відносини (підчеркненє моє).

Дальше вказує справознавець на брак гімназияльних учителїв, що моглиб викладати в рускій мові та на брак шкільних підручників, а вкінци заявляє:

„Однак ті трудношти не можуть спиняти основаня нової гімназії в Коломійі з рускою викладною мовою.

„Ся гімназия буде розвивати ся поступенно; в першім році буде утворена лиш перша найнижша кляса, а число кляс буде побільшати ся з кождим роком, доки не повстане повна гімназия природним ходом річий. Як довго вкінци число кляс і учеників, а також склад учительского збору, не будуть на тільки великі, щоби і неповна ще гімназия мала услівя самостійного істнованя і як довго окремий будинок для тої гімназії не буде викінчений — може спільна дирекция управляти польскою і починаючою ся що-йно рускою гімназиєю в Коломійі. Маючи все на оці потреби рускої мови і педагогічні причини, нема сумніву, що буде можна утворити до кількох літ окрему руску гімназию, котра буде інституцією, що стояла би на сторожи чистоти рускої мови і вдоволяла би як домаганням краю так і справедливим домаганням родичів.“

З тих зглядів заявилаь шкільна комісія за внесенєм пос. Савчака, а на засіданю сойму дня 30. марта 1892. р. справознавець шкільної комісії В. гр. Дідушицкий відчитав іменем комісії таке внесенє:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„W myśl artykułu 7. ustawy z dnia 22. czerwca 1867. wzywa się c. k. Rząd, aby obok istniejącego już z Kołomyi gimna-

*) Натяк на утравізм, який пізнійше введено в паралельних клясах в Бережанах і Стрию, а в послїдних роках в деяких приватних гімназіях.

zyum z wykładowym językiem polskim założył stopniowo w temże mieście nowe gimnazjum z wykładowym językiem ruskim.“*)

Се внесенє принято без дискусії більшостию голосів.

Дня 2. мая 1892. р. були рускі послы Мандичевский і Барвіньский у міністрів гр. Таффого, Гавча і Залєского з жаданєм, щоби руска гімназия в Коломиї була активована вже в шк. р. 1892/3. Всі три міністри відповіли, що на видатки удержання тої гімназії треба буде вставити потрібну суму в бюджеті, отже трудно буде ввести єї в жите вже з найблизшим шкільним роком. Аж на заміти руских послів, що поміщенє на школу є і не треба єго винаймати, отже й видатки поки що будуть менші — заявив мін. Гавч, що буде старати ся ту справу полагодити по змозі як найскорше та найкориснійше.**)

Та справа якось протягалась. Тому дня 24. серпня 1892. року внесли Русини міста Коломиї інтерпеляцію до ц. к. Ради шкільної краєвої, в якій запитують: „чому до тої пори нема ані чутки про введенє в жите рускої гімназії в Коломиї, хоч вже за кілька днів починають ся вписи до середних шкіл?“***)

Колиж і се не помогло, тоді дня 3. вересня 1892. року явила ся у намісника гр. Баденього депутация Русинів під проводом посла Ю. Рóманчука та звернулась до него з запитом, чому в тім шк. році не відкрито рускої гімназії в Коломиї? На се депутация одержала відповідь, що „гімназії в Коломиї не відкрило міністерство, хоч намісник був за єї відкритєм.“****)

Отсе в головному заходи Русинів коло основаня рускої гімназії в Коломиї.

*) Spraw. stenogr. z rozpr. Sejmu Galicyj. z r. 1892. стор. 492.

**) „Дѣло“ з 1892. р. — Ч. 103.

***) „Дѣло“ з 1892. р. — Ч. 182.

****) „Дѣло“ з 1892. р. — Ч. 190.

II.

Лїтопись гімназії.

Аж дня 7. вересня 1892. р. оповістила „Gazeta Lwowska“, що :

„Є. Вел. цісар зволив найвисшою постановою з дня 4. вересня 1892. р. найласкавійше дозволиги на поступенне отворенє гімназії з викладною рускою мовою в Коломиї. На разї мають бути при тамошній гімназії отворені рівнорядні кляси з викладною мовою рускою. В сім році шкільнім має повстати рівнорядний відділ кляси першої.

„Ц. к. Рада шкільна краєва, подаючи до відома родичів і опікунів шкільної молодїжи сю найвисшу постанову, — отвирає рівночасно вписи до першої кляси з викладовою мовою рускою в коломийській гімназії і визначує речинець до тих вписів до 15. вересня с.р. Родичі і опікуни учеників, що хочуть вписати ся до сеї кляси, мають зголосити ся в висше означенім речинци до дирекції ц. к. гімназії в Коломиї“.

Під датою „У Львовѣ, дня 8. н. ст. вересня 1892.“ появилась в „Дѣл-ї“ з 1892. р. ч. 193. вступна статя, в якій по вступних замітках говорить ся ось-що :

„Посолъ дръ Савчакъ поднѣсь въ сегорѣчнѣмъ соймѣ краєвѣмъ внесенє пос. Романчука, а соймъ одноголосно ухваливъ резолюцію до правительства, взываючи єго, чтобы вже зъ початкомъ 1892/3. року шкѣльного вѣдкрыто постепенно окрему гімназію руску въ Коломыи. Резолюція вѣдѣйшла до Вѣдня и Русини могли надѣятись, що ихъ бажанье буде въ цѣлости осущене, тымъ бѣльше, що кошты заснованя першої клясы гімназіальной обтяжили бы бюджетъ державный мінімальною квотою 800 зр. на рѣкъ.

„Сталось однакъ инакше. Замѣсть приступити вже зъ теперѣшнымъ рокомъ шкѣльнымъ до заснованя окремои гімназії рускои въ Коломыи, правительство — для незвѣстныхъ намъ причинъ — порѣшило вѣдкрыти на-теперъ лиш паралельный рускій клясы при польскѣй гімназії въ Коломыи, и то, разумѣсь, постепенно. Въ постановѣ тѣй мѣстить ся мысль, щобъ ажъ по лѣтахъ повстала окрема гімназія руска, а на теперъ мали бы Русины вдоволитись

руськими паралельками. Що б́ольше! Правительство центральне предложило резолюцію соймову такъ п́озно монарходи до потвердження, що найвысша постанова носить дагу 4. вересня, отже запала въ часѣ, коли въ цѣлѣмъ краю поќнчено вписы до шкѣлъ и наука въ тыхъ школахъ розпочалась. Але й на тѣмъ не koniecь. Паралельку руску першої клясы вправдѣ вѣдкрито, але управы си не вѣддано въ руки окремого управителя, тѣлько лишено пѣдъ юрисдикцією директора польской ѓмназиі въ Коломиі, чоловѣка, котрый не має знаня языка руского.

„Якъ бачимо зъ даныхъ, то... комусь, видко, не зовсѣмъ подобала ся резолюція соймова..“

Дня 13. 14. і 15. вересня 1892. року вѣдбули ся вписи ученикѣв до I. кляси ново отвореної рускої ѓмназиї. Вписалось 43 ученикѣв.

В справі вписів до першої паралельки жалувал ся дописуватель з Коломиї під датою 13. вересня 1892. р. в „Ділі“ ч. 200, що :

1) Дирекция польской ѓмназиї вѣдстрашує дѣтий, що зголосились до рускої кляси, немов то они мусять ще раз робити вступний іспит і притім висказує сумнѣв, чи вже сего року буде руска кляса ;

2) Дирекция не хоче вписувати тих дѣтий, що покінчили четверту клясу народних шкѣл або приватно приготовлялись до першої ѓмназияльної кляси з рускою викладною мовою, а не здавали ще вступного іспиту в нїякій ѓмназиї, ждучи на руску клясу в Коломиї. (Дирекция — як каже допись — мала оправдуватись тим, що дотепер не має ще порученя від ц. к. Ради шк. красвої вписувати дѣти до вступного іспиту, а має лише порученє приймати до першої кляси ученикѣв, що вже вписались і розпочали науку в котрій-небудь ѓмназиї) ;

3) на просьбу (телеграфічну) Русинів з Коломиї удались пос. Романчук і пос. Коломийщини др. Окуневский до віцепрезидента ц. к. Ради шк. кр. Бобжиньского та представили єму неправильности при вписах до рускої кляси ;

4) Віцепр. Бобжиньский порадив послам, щоби коломиийскі Русини звернулись з просьбою до перебуваючого

в ту пору в Коломиї краєвого інспектора Івана Левицького, а той усуне на місци кривду Русинів.

З дописи з Коломиї, поміщеної в „Ділі“ ч. 201. (17. вересня 1892. р.), довідуємось, що справді дня 13. вересня 1892. р. приїхав до Коломиї краєв. інспектор І. Левицький, перебував ту три дні до 15. вересня, т. є. до кінця речинця вписів до рускої кляси й усунув неодну трудність при вписах

Дня 15. вересня 1892. р. відбув ся вступний іспит та доповняючий з рускої мови з учениками, що перейшли до рускої кляси з обох відділів польської гімназії (в польських відділах І. кл. лишилось 32 учеників рускої народности).

Святочне отворенє рускої рівнорядної кляси відбуло ся дня 21. вересня 1892. р.*) Торжество закінчилось підписанєм пропамятної книги (документу), що мав опісля переховуватись в дирекції нової гімназії.**)

Дня 22. вересня 1892. р. почалась в ново заснованій клясі правильна наука.

На основі міністер. розпорядження з дня 23. вересня 1892. р. приміщено руску паралельку в будинку польської гімназії.

В шк. році 1894/5. отворено приготовляючу клясу, котрої метою є зменшити по можности трудности, з якими мають бороти ся ученики І. гімназійальної кляси по причині значних ріжниць в приготованю, з яким вступають до тої кляси, а головно улегшити вступ до гімназії ученикам, що приходять із сільських шкіл.

В днях 10. і 11. жовтня 1894. р. відвідав коломийську гімназію віцепрезидент ц. к. Ради шк. кр. др. Бобжинський та прислухував ся науці у всіх трох руских рівнорядних клясах.

Дня 15. червня 1898. р. загостив до коломийської гімназії намісник Галичини гр. Пінїньський та відвідав рускі кляси.

Дня 2. грудня 1898. р. святкували учителі і молодїж 50. літний ювілей володїня Їго Ап. Величества.

*) Хід торжества див.: 1. Sprawozdanie Dyrekcyi c. k. wyższego Gimnazyum w Kołomyi за шк. р. 1892/3; 2. „Діло“ з 1892. р.

**) Сего документу ще й доси не одержала Дирекция рускої гімназії.

При сій нагоді згадаємо, що учительський збір і молодіж рівнорядних руских клас, а опісля рускої гімназії, обходили торжественно всі важніші пам'ятні дні і ювілеї Цісарського Дому сьвяточними богослуженнями, концертами, відчитами і промовами.

Дня 4. марта 1900. р. сьвяткувала молодіж уперве (самостійно) роковини смерті Тараса Шевченка. Попередними роками обходила молодіж руских рівнорядних клас згадані роковини разом із учениками Русинами польської гімназії.

Від 1901. р. почавши обходили ученики рускої гімназії роковини смерті Т. Шевченка музикальними вечорницями, а від 1909. р. концертами виключно для учеників низшої гімназії перед полуднем, а опісля вечером перед запрошеними гістьми і старшими учениками. Програма обходу складалась звичайно із вступного слова ученика VIII. класу, далі слідували на переміну продукції сьпіву (гімназьяльного хору мішаного і мужеского), музики (гімн. оркестри) і деклямацій (одна ученика низшої, друга ученика висшої гімназії). Торжество кінчилось відповідною промовою до молодіжи, виголошеною одним з учителів гімназії. — При таких нагодах сповняла наша гімназія старанно задачу плекання і розвивання патріотичних почувань.

В днях 18. до 20. червня 1900. р. відбув ся перший іспит зрілості під проводом інспектора бл. п. Івана Левицького.

Дня 20. червня 1900. р. роздано перший раз сьвідоцтва зрілості абітуриєнтам руских рівнорядних клас. Після богослуження в церкві явились в пристроєній салі польської гімназії запрошені представителі властей, відпоручники руских товариств та родичі абітуриєнтів. Управитель руских клас Софрон Недільський і господар VIII. кл. проф. Людвик Сальо пращали своїх учеників відповідними промовами, — а абітуриєнт Никифор Даниш подякував іменем своїх товаришів Дирекції та учительському зборови за щире працю коло їх обучування і образования.

Рівнорядні рускі класи при польській гімназії в Коломій розвинулись на повних вісім клас, відбулась перша матура та аж рескриптом міністерства Вір. і Просв. з дня 9. марта 1900. р. ч. 34.055 відділено рівнорядні рускі класи від польської гімназії та утворено з них самостійну руску гімназію з початком шк. року 1900/01.

Найвищою постановою з дня 26. червня 1900. р. заіменовано дотеперішного управителя рівнорядних руских клас п. Софрона Недільського — директором рускої гімназії в Коломиї.

Рескриптом міністерства з дня 12. липня 1901. р. ч. 18.679 приділено до служби в рускій гімназії в Коломиї дотеперішних професорів, зглядно учителів в „рівнорядних класах руских“ ц. к. коломийської (польської) гімназії.

Ц. к. Рада шк. краєва розпор. з дня 26. липня 1900. р. ч. 16.914 постановила, щоби нова гімназія з рускою викладною мовою назизала ся: „Ц. к. II. гімназія“ в Коломиї.

Дня 3. вересня 1900. р. відбуло ся торжественне отворенє теперішньої рускої гімназії в Коломиї.*)

Ц. к. Рада шк. краєва розпор. з дня 9. цвітня 1901. р. ч. 9.394. дозволила, щоби руска гімназія в Коломиї сьвяткувала день свого ангела св. Константина Великого (дня 3. червня н. ст.).

Міністерство Вір. і Пр. уділило рускій гімназії в Коломиї (від 1894. р. до 1903. р.) на прибори до науки фізики і натуральної історії та на доповненє бібліотеки надзвичайних підмог в загальній сумі 6.000 К.

Міністерство Вір. і Пр. з дня 29. падолиста 1905. року ч. 42.953. припоручило уживати як урядову назву нової рускої гімназії: „Ц. к. гімназія з руским викладовим язиком в Коломиї.“

Дня 23-ого жовтня 1906. р. загостив до рускої гімназії в Коломиї Єго Преосьвященство стаиславівський єпископ о. др. Гр. Хомишин. Достойного Гостя впровадив директор до гімназіяльної канцелярії, де вже дожидали Єго всі учителі, привитав Єго короткою промовою і представив Єму членів учительського збору та просив вписати своє Імя до пропамятної книги. — Опісля запросила Дирекция Преосьвященного до салї, де чекали зібрані ученики висших клас. При вході Владики до салї хор учеників привитав Єго відповідною піснюю, а потім ученик VIII. кл. Ст. Федюк виголосив в імени своїх товаришів промову, в якій висказав радість задля такої почесної гостини, а заразом і подяку

*) Хід торжества диви: Звіт Дирекції ц. к. гімназії в Коломиї за шк. р. 1900/1901.

за се та впевнив Преосвященного о привязаню молодіжи до своєї церкви і народа, котрого службі она хоче присвятити всі свої сили, придбавши собі потрібне знанє. По відповіді Владики на сю промову закінчилось прийняте відспіванєм многолітства.

Від марта 1908. р. почала ся поза шкільними годинами праця старших учеників (V.—VIII. кл.) коло розширення і поглиблення знаня в т. зв. научних кружках учеників.

Дня 28. падолиста 1909. р. założено гімназіяльну читальню для учеників VI.—VIII. кл.

Дня 28. червня 1910. р. загостив до нашої гімназії віцепрезидент ц. к. Ради шк. краюї др. І. Дембовский. Достойного Гостя повитав директор короткою промовою. Віцепрезидент зазначив у відповіді цілі і обовязки школи, пожелав зборови учителів успіхів в єго праці, оглянув габінет і бібліотеку учителів, розвідував ся про інші збірки і про поміщенє школи взагалі.

Дня 11. марта 1911. р. в 50. літну річницю смерти Тараса Шевченка урядила молодіж рускої гімназії в Коломиї т. зв. „Шевченківський страйк“. Молодіж явилась рано як звичайно в шкільнім будинку в своїх клясах. Кілька хвиль перед початком науки (о год. 7½ рано) вийшли греміяльно всі кляси зі шкільного будинку, уставились коло костела в двійки та чвірки по клясам і відділам і рушили в похід. Молодіж перейшла поважно і спокійно без ніяких окликів головні улиці міста, сьпіваючи національні пісні. Похід скінчив ся під „Народним Домом“, де молодіж з відкритими головами відспівала „Ще не вмерла Україна“ і розійшлась домів. — Причиною сеї невинної, але будь-що-будь суперечної зі шкільною дисципліною маніфестації була обставина, що ц. к. Рада шк. краюва не признала дня 11. марта днем вільним від науки в руских школах.

Рінорядні рускі кляси, а відтак руска гімназія в Коломиї були під доглядом інспекторів :

- 1) Івана Левицкого в рр. 1892—1906 ;
- 2) Тадея Левицкого (провіз.) в рр. 1907—1909 ;
- 3) др. Івана Копача від 1909. року.

В шк. роках 1892/3. до 1911/12. забрала люта смерть п'ятьох професорів із учительского збору (трох в службі, а двох емерит.) та 29 учеників зпоміж молодіжи : 10. січня

1896. р. упокоїв ся проф. Станислав Левицкий; 19. падолиста 1897. р. проф. Йосафат Петрик; 11. мая 1902. р. емер. проф. Омелян Кордасевич; 7. грудня 1910. р. ем. довголітний професор рускої гімназії шкільний радник Корнило Полянський; 23. марта 1912. р. проф. Станислав Бартошик. В. їм. п.!

III.

Приміщенє гімназії.

Будинок при ул. Міцкевича ч. 3., що в нїм містить ся коломиїська польська гімназія від вересня 1871. р. аж доси, був власністю громади міста Коломиї до 1. січня 1896. р. (На основі дотацийного документу коломиїського магістрату з державною адміністраційною властю з дня 15. червня 1871. р. ч. 2426. зобовязась громада міста Коломиї дати льокаль на приміщенє польської гімназії та 6000 зр. (12.000 корон) річно на внутрішнє уладженє).*)

В тїм самім будинку містилась і чотиристо-клясова народна школа з польською викладною мовою.

В шк. р. 1892/3. отворено в Коломиї першу руску клясу гімназіяльну та без відома мійської управи приміщено єї в одній з комнат будинку польської гімназії. Громада міста Коломиї запротестувала проти такого поступованя адміністраційної шкільної власти, бо — як зазначено в тїм протесті — „gmina nie ma żadnego obowiązku przyczyniać się do utrzymywania równorzędnej ruskiej klasy“, тому жадає заплати чиншу та звороту коштів за опал і сьвітло. — Справу рішило міністерство (рескр. з дня 17. лютня 1893. р. ч. 12.393.) в користь громади.

На приміщенє другої рускої кляси в шк. р. 1893/4. відступила громада (вже за порозумінєм ц. к. Ради шк. кр.) комнату гімназіяльного терцияна.

В шк. р. 1894/5. приміщено рускі рівнорядні кляси (I.-III.) в будинку польської гімназії (одну з кляс народної школи перенесено до иншого будинку, а там приміщено III. руску

*) 1. Акти ц. к. Староства в Коломиї з 1895. р.; 2. Акти магістрату міста Коломиї з 1871. р.

гiмн. клясу), а приготовляючу клясу в одній з комнат сусiдної камениці. Та се примiщенє (покій з нижою) приготовляючої кляси було нужденне. Серед року (в сiчни) треба було змiнити льокаль та перенести приготовляючу клясу до будинку мужескої видiлової школи. Ц. к. Рада шк. красава зробила се на основi звiту гiмназияльних учителiв, що учили в приготовляючiй клясi. Ся заява гiмназияльних учителiв приготовляючої кляси в шк. р. 1894/5. — се голос розпуки, який сим разом узгляднено i полагоджено корисно для молодiжи.

В шк. р. 1895/6. i дальших роках примiщувано прибуваючі рускі кляси будьто в будинку польської гiмназiї, будьто в поодиноких комнатах по приватним каменицям в невеликiм вiддаленю вiд гiмназияльного будинку польської гiмназiї.

Примiщенє руских рiвнорядних кляс по приватним каменицям бувало дуже невiдповiдне (як на школу). Примiром VII. кл. в шк. р. 1898/9., а описця VIII. кл. в шк. р. 1899/900. мiстилась в маленькiй комнатi з одним вiкном так, що 17 ученикiв дусилось мов оселедцi в бочцi. Учитель мусiв весь час науки тулитись коло столика на пiдвисiщеню, а коли ще й ученик вийшов до таблицi, що висiла на стiнi коло столика — то оба (учитель i ученик) ледви мiстились на степеню (градусi).

Так тинялись рускі рiвноряднi кляси при коломийскiй польскiй гiмназiї аж до кiнця шк. р. 1900/901.

У вереснi 1901. року примiщено руску гiмназию вже у власнiм будинку, себ то в крилi, добудованiм до будинку польської гiмназiї (державний будинок).

Добудоване крило звернене чолом на пiвнiч. Комнати, призначенi на помiщенє поодиноких кляс, просторi, високi, майже кожда з трема вiкнами — однак сьвiтла нема у них за багато, бо майже всi комнати — як згадано — зверненi на пiвнiч. Всього двi комнати в партерi, одна на першiм i одна на другiм поверсi мають схiдне сьвiтло. Висота всiх комнат вiносить по 4 м.; довжина i ширина цiлком вiдповiднi.

Фреквенция ученикiв рускої гiмназiї в Коломиї збiльшалась з кожним роком. Тому вiд шк. р. 1900/01. треба було дiлити поодинокi кляси на вiддiли; в шк. р. 1900/01. подiлено I. кл. на 2 вiддiли (1 а. — 51 уч., 1 б. — 42 уч.);

в шк. р. 1901/02. подiлено I. i II. кл. на два вiддiли (52 i 53, 39 i 37);

в шк. р. 1902/03. поділено I. — III. кл. на два відділи (60 і 58, 40 і 40, 34 і 34);

в шк. р. 1903/04. поділено I. — IV. кл. на два відділи (67 і 64, 47 і 48, 39 і 40, 37 і 34);

в шк. р. 1905/06. поділено I. — V. кл. на два відділи (73 і 73, 55 і 55, 50 і 51, 43 і 42, 40 і 38);

в шк. р. 1906/07. поділено I. кл. на три відділи (51, 49 і 44), а II. — VI. кл. на два відділи (56 і 53, 49 і 44, 50 і 50, 48 і 35, 41 і 30); заведенє числило в сїм році (1906/07) шісна йцять відділів (кляс) разом із приготівляючою клясою. Будинок має тільки 14 комнат, разом з двома комнатами, призначеними первісно на природничий і фізикальний габінет. Тому приміщено два відділи в приватнім будинку (пять мінут ходу від головного будинку).

В шк. р. 1907/08. поділено I. кл. на три відділи (70, 55, 47), а II. — VII. кл. на два відділи (54 і 56, 55 і 46, 48 і 41, 50 і 44, 43 і 33, 37 і 29) і приміщено оден відділ у донаймленій комнаті.

В шк. р. 1908/09. поділено I. кл. на чотири відділи (53, 50, 42 і 37), II. кл. на три відділи (48, 47 і 35), а III. — VII. кл. на два відділи (58 і 45, 44 і 34, 46 і 42, 46 і 40, 38 і 30). Поділ I. кл. на 4 відділи, а II. кл. на 3 відділи переведено аж в падолисті. Оден з відділів, що прибули в сїм шк. році приміщено в „ad hoc“ добудованій комнаті (в половині жовтня скінчено будову, а в падолисті вже розпочато науку в тій комнаті), а другий в приватнім будинку також при тій самій улиці.

В шк. р. 1909/10. поділено I. — II. кл. на три відділи (51, 52 і 45; 54, 52 і 47), а III. — VIII. кл. на два відділи (57 і 56, 41 і 38, 45 і 35, 43 і 32, 39 і 37, 28 і 27) та приміщено як в попереднім році.

В шк. р. 1910/11. поділено I. — III. кл. на три відділи (47, 45 і 39; 42, 42 і 42; 50, 50 і 40), а IV. — VIII. кл. на два відділи (50 і 49, 46 і 34, 40 і 33, 32 і 33, 32 і 30.) В сїм році донаймлено ще одну комнату в сусідстві тамтих.

В шк. р. 1911/12. число кляс лишило ся те саме.

IV.

Статистика учеників.

Ученики рускої гімназії в Коломиї—се переважно селянські діти з повітів: *) коломийського, снятинського, городеньського, печеніжинського, косівського, надвірнянського, заліщицького, рогатинського та товмацького, а крім сих по кілька (1—10) учеників з дальших повітів. Друге місце (процентово) займають сини священників, третє державних і приватних урядників, зглядно діти учителів, а відтак діти публичних і приватних слуг, міщан і ремісників та маленький процент зарібників і купців.

На слідуєчих сторінках подаємо табелярично: 1) висліди вступних іспитів до I. кляси; 2) фреквенцію учеників в шк. рр. 1892/3.—1911/12.; 3) народність і віру учеників; 4) висліди клясифікацій з кінцем поодиноких шкільних років; 5) висліди іспитів зрілости в рр. 1900.—1911.

1. Вислід вступних іспитів до I. кляси.

Табелька ч. 1.

шк. рік	зголосило ся	здаło	перепало	‰ пере- павших
1892/3	43	43	—	—
1893/4	?	54	?	?
1894/5	?	43	?	?
1895/6	46	39	7	15·21
1896/7	48	35	13	27·08
1897/8	34	31	3	8·22
1898/9	46	36	10	21·73
1899/900	67	53	14	20·89
1900/01	68	53	15	22·05
1901/02	69	59	10	14·49
1902/03	90	80	10	11·11
1903/04	102	86	16	15·68
1904/05	117	100	17	14·53
1905/06	105	92	13	12·38

*) Звіти Дирекції ц. к. гімназії з руским викладовим язиком в Коломиї за шк. роки 1900/01—1910/11.

шк. рік	зголосило ся	здаło	перепало	% пере- павших
1906/07	102	88	14	13.92
1907/08	132	119	13	9.84
1908/09	128	123	5	3.90
1909/10	116	110	6	5.17
1910/11	117	105	12	10.25
1911/12	118	92	26	22.03

Годі було розвідатись, кілька учеників зголосилось, а кілька з них перепало при вступнім іспиті до I. кл. в шк. р. 1893/4. і 1894/5.

Інші числа вірні, бо взято їх з протоколів вступних іспитів, що знаходять ся в Дирекції гімназії.

Числа табельки говорять, що в шк. рр. 1894/5.—1900/01. (крім шк. р. 1897/8) перепалав при вступних іспитах значний, ба може за великий процент учеників. В дальших роках висліди вступних іспитів були вдоволяючі.

В шк. році 1894/5. отворено приготовляючу клясу, а пізнійше й чотироклясову народну школу з рускою викладною мовою в Коломиї,—і сї два чинники вплинули чимало на чисельність учеників рускої гімназії в Коломиї.

Фреквенция була значна, хотяй з початком шк. р. 1903/4. отворено реальну школу в Снятині, в шк. р. 1904/5. гімназію в Кіцмани, в шк. р. 1908/9. руску гімназію в Вижниці, а в шк. р. 1909/10. приватну руску гімназію в Городенці.

З тих сторін горнулась наша селяньска шкільна молодіж до коломийської рускої гімназії, а коли повстали свої огнища науки у висше згаданих місточках—молодіж йшла там, де ближе. Та мимо того фреквенция учеників в рускій гімназії в Коломиї була така, що треба було від шк. року 1906/7. ділити I. кл. на три відділи, а в шк. році 1908/9. на чотири відділи.

Коли узгляднимо і тих учеників, що переходили з приготовляючої кляси до першої, то число учеників в I. кл. з початком шк. років було (не числимо репетентівані приватистів):

1895/6—57, 1896/7—53, 1897/8—60, 1898/9—55, 1899/00—74, 1900/01—81, 1901/02—93, 1902/03—112, 1903/04—121,

1904 05—127, 1905 06—136, 1906 07—137, 1907 08—162, 1908 09—172, 1909 10—146, 1910 11—129, 1911 12—123.

Загальна фреквенція зменшує ся зовсім природно, бо молодіж Городенщини, так само і Косівщини, а в деякій мірі й Рогатинщини вписує ся до тамошніх руских гімназій.

Ті ученики, що перепали при вступнім іспиті до першої класи, були недостаточно приготовані головню з німецької мови. Репробовані—се переважно приватисти, себ то ученики, що вчились на селі, де нема чотироклясової народної школи, а вслід за тим не вчать німецької мови.

2. Фреквенція учеників в шк. рр. 1892 3.—1911/12.

Табелька ч. 2.

в шк. році	з початком року записався	приріст (+) убуток (—) супроти попередн. року.	серед року вступило	виступ. %	з кінцем шк. року було
1892/3	43 ^{1*}	—	3 ¹	6.95	40
1893/4	83 ¹	++ 40	13 ¹	15.66	70
1894/5	135 ¹	++ 52	21 ¹	15.55	114
1895/6	187	++ 52	19	10.16	168
2896/7	234	++ 47	31	13.24	203
1897/8	264	++ 30	37	14.01	227
1898/9	285	++ 21	41	14.38	244
1899/900	135 ¹	++ 50	28	8.35	307 ¹
1900/01	370	++ 35	32	8.64	338
1901/02	439 ¹	++ 69	50	11.38	389 ¹
1902/03	492 ⁹	++ 53	50 ⁴	10.16	442 ⁵
1903/04	545 ⁶	++ 53	64	11.74	483 ⁴
1904/05	599 ⁹	++ 54	42 ³	7.01	557 ⁶
1905/06	691 ¹³	++ 92	64 ⁵	9.26	627 ⁸
1906/07	734 ¹⁹	++ 43	73 ¹¹	9.90	661 ⁸
1907/08	817 ²¹	++ 83	125 ¹¹	15.29	692 ¹⁰
1908/09	834 ²¹	++ 17	109 ⁷	13.06	725 ¹⁵
1909/10	814 ²³	-- 20	91	11.17	725 ¹⁵
1910/11	816 ²⁷	++ 2	120 ¹⁷	14.70	695 ¹⁰
1911/12	727 ¹⁴	-- 89	—	—	—

*) Малі числа означають приватистів.

З колюмни „приріст (+), зглядно убуток (—)“ бачимо, що найбільший приріст учеників був в шк. рр. 1901/02., 1905/06. і 1907/08., а найслабший в шк. р. 1908/09.; зараз в слідуючій році 1909/10. не тільки не було приросту, але ще й убуток о 20 учеників. Причину сего убутку подали ми на стор. 25.

Сумну появу подають нам числа колюмни „серед року виступили“; пр. в шк. рр. 1893/4., 1894/5. і 1907/08. виступило серед року більше чим 15% (п'ятнацять процент).

Головною причиною сеї невідрадної прояви в поодиноких шк. роках було те, що чимало учеників різних клас мусіло перервати науку і серед року покинути школу ізза тяжкої недуги (передовсім чахотки) і різних домашніх обставин.

3. Народність і віра учеників.

Табелька ч. 3.

шкільн. рік	Русинів	Поляків	Німців	Жидів	разом (з кінцем шк. р.)	гр. кат.	гр. схід.	рим. кат.	евангел.	мойсеев.
1897/8	223	3	.	1	227	223	.	3	.	1
1898/9	243	1	.	.	244	243	.	1	.	.
1899/900	303	4	1	.	307 ¹	303	.	4	.	1
1900/01	336	2	.	.	338	336	.	2	.	.
1901/02	389 ¹	.	.	.	389 ¹	387	1	2	.	.
1902/03	441 ⁵	.	1	.	442 ⁵	438 ⁵	1	2	.	1
1903/04	481 ³	1	1 ¹	.	483 ⁴	474 ²	5	3	.	1 ¹
1904/05	556 ⁵	.	1 ¹	.	557 ⁶	548 ⁵	6	2	.	1 ¹
1905/06	627 ⁷	.	0 ¹	.	627 ⁸	620 ⁷	6	1	.	0 ¹
1906/07	661 ⁸	.	.	.	661 ⁸	654 ⁸	6	1	.	.
1907/08	692 ¹⁰	.	.	.	692 ¹⁰	687 ¹⁰	5	.	.	.
1908/09	724 ¹⁴	.	1 ¹	.	725 ¹⁵	721 ¹⁵	3	.	1	0 ¹
1909/10	722 ¹⁵	.	3	.	725 ¹⁵	712 ¹⁵	3	.	1	9
1910/11	671 ¹⁰	.	24	.	695 ¹⁰	666 ¹⁰	2	.	3	24

В початкових шкільних роках (1892/3. до 1896/7. включно) всі ученики рівнорядних руских клас в Коломиї були рускої народности, греко-католицької віри. Одинокий виімок становив оден ученик польської народности, римо-католицької віри.

4. Вислід класифікацій в шк. pp. 1892/3.-1910/11.*)

Табелька ч. 4.

шкільний рік	класифіко- вано	здібні до висшої кл.	нездібні до висшої кл.	$\frac{0}{0}$ нездібних
1892/3	40	25	15	37·50
1893/4	70	54	16	22·86
1894/5	113	96	17	15·04
1895/6	169	142	27	15·96
1896/7	202	164	38	18·81
1897/8	226	194	32	14·16
1898/9	244	216	28	11·47
1899/900	307 ¹	269 ¹	38	12·36
1900/01	337	299	38	11·28
1901/02	388 ¹	360 ¹	28	7·20
1902/03	441 ⁵	384 ⁵	57	12·94
1903/04	481 ⁴	433 ⁴	48	9·98
1904/05	557 ⁶	508 ⁴	49	8·79
1905/06	627 ⁸	567 ⁸	60	9·56
1906/07	657 ¹⁰	603 ⁹	54 ¹	8·22
1907/08	687 ¹³	621 ⁷	66 ⁶	9·61
1908/09	623 ¹⁸	674 ¹⁵	49 ³	6·77
1909/10	722 ¹⁵	650 ¹²	72 ³	9·97
1910/11	681 ¹⁰	572 ⁹	109 ¹	16·13

Гляньмо на висліди класифікацій учеників в поодиноких роках—а самі числа заговорять, що найсумнійше випала она в першому році існування рівнорядних руских клас при польській гімназії. На 40 класифікованих учеників признано 15 уч. нездібними до висшої класи, себ то аж $37\frac{1}{2}\%$ (а 3-ех учеників виступило вже серед року).

— Пригадую собі, що ми (ученики тої першої рускої паралельки—дітваки тоді) боялись, щоби по двох або трох літах найдалше не казали нам іти до польської гімназії; боялись, що ізза малого числа учеників звинуть найвисшу рівнорядну руску класу. На щастє не сповнилися наші побоювання. В V. класі (1896/7) прибула горстка учеників з бучацкої гімназії (бо в Бучачи не було ще тоді висшої гімназії) та скріпила нас чисельно так, що в числі 17 дійшли

*) Узгляднено вже й число тих учеників, що по вакациях здали поправку (зглядно не здали).

ми до іспиту зрілости. До І. класи (1892/3) вписалось нас 43, та з сего числа прийшло до матури без перерви тільки сімох. Та хай там—се... тільки спомин.

Загалом беручи (крім двох перших років з черги), висліди класифікацій представляють ся корисно. Однак процент нездібних до висшої класи в поодиноких роках вийде дещо більший, коли узгляднить ся й тих учеників, що виступили серед року*), хотяй не всі з них виступили тому, що грозила їм лиха класа—але з інших причин**).

5. Вислід іспитів зрілости в рр. 1900—1911.

Табелька ч. 5.

рік	до іспиту прийшло	публичних учеників	екстерністів	приватистів	свід. зріл. признано	поправок	відступило	репробовано
1900	17	17	—	—	15	2	—	—
1901	16	16	—	—	14	1	—	1
1902	19	18	1	—	18	—	—	1
1903	18	16	2	—	16	1	1	—
1904	24	22	2	—	21	1	2	—
1905	18	14	4	—	14	1	1	2
1906	26	22	3	1	23	2	—	1
1907	33	30	3	—	25	7	—	1
1908	49	44	5	—	48	—	—	1
1909	53	51	—	2	51	—	—	2
1910	54	52	—	2	53	—	—	1
1911	56	55	—	1	46	—	—	10
разом	383	357	20	6	344	15	4	20

Перший іспит зрілости відбув ся в червні 1900. року. Із 17 учеників VIII. класи здало іспит зрілости: з відзначенем 5, прочих признано зрілими.

В рр. 1900.—1911. признано свідощтво зрілости в рускій гімназії в Коломиї загалом 373 абітуриєнтам і 4 абітуриєнткам (Гамораківній Антонії, Ляхсівній Цецилії, Завадській Сузанні та Каратницькій Теодозії).

Замітка. В шк. роках 1902/3. до 1911/12. вписалось до різних клас рускої гімназії в Коломиї 53 дівчат.

*) Глянь табелька ч. 2.

**) Див. стор. 26.

V.

Управителі та учителі.

від 1892.—1912. року.

А). Рускі рівнорядні кляси були в перших двох роках під безпосередною управою директора коломийської польської гімназії шк. радн. Скупневича Йосифа.

Рескрип. міністерства Вір. і Пр. з дня 4. вересня 1894. іменовано професора станіславівської гімназії п. Недільського Софрона управителем рівнорядних руских кляс. В номінаційній декреті зазначено, що до управителя належить дидактично-педагогічний нагляд та адміністративний діл рівнорядних руских кляс, однак під наглядом директора польської гімназії. Всі письма та звіти й протоколи виготовлював управитель та предкладав їх Дирекції польської гімназії, а ся пересилала їх Раді шк. краєвій. Директор польської гімназії госпітував (в початках) і рускі відділи. Якось припадково сталось раз так, що на одну і ту саму годину професора історії (було се у нас у V. кл. 1896/7. р.) прийшов на госпітацію директор; посидів $\frac{1}{4}$ години і вийшов, а за пару хвиль прийшов на госпітацію управитель. Професор (солідний в сновнюваню своїх учительских обовязків, але боязливого темпераменту) потерпав, думаючи, що вже коїть ся якесь лихо проти него... А се був тільки випадковий і одинокий випадок.

Найвисшою постановою Є. Ц. і К. А. В. з дня 26. червня 1900. року, рескрип. мін. з дня 12. липня 1900. р. ч. 18.679., а рескрип. Пр. Ради шкільної краєвої з дня 23. липня 1900. р. ч. 500. іменовано дотеперішного управителя рівнорядних руских кляс п. Недільського Софрона директором рускої гімназії в Коломії.

Б). На основі розпорядження Ради шкільної краєвої (рескрип. з дня 23. падолиста 1893. р. ч. 23.633.) мали учити в рівнорядних руских клясах дійсні учителі польської гімназії—хотай побічних учили й заступники учителів.

Від шк. р. 1894/5. приділювано поступенно учительські сили до рівнорядних руских кляс; учителі руских кляс учили і в деяких клясах польської гімназії, а деякі учителі польської

гімназії мали по кілька годин в руских клясах. Так діялось аж до відокремлення руских кляс від польської гімназії (1900 901).

Учительський збір коломийської рускої гімназії в рр. 1892.—1912.

Андрохович Амврозий	(1903—1904).
Баран Омелян	(1903—1905).
Бартошик Станислав	(1911—1912).
*Беер Адольф	(1892—1894).
Біленький Ярослав	(1906—1911).
Вашкевич Михайло	(1897—1899).
Вітошинський Ярослав	(1898—1900).
о. Войтіховський Антін	(1898— . . .).
Волошин Іван	(1903).
Галібей Стефан	(1908— . . .).
Галушинський Іван	(1910— . . .).
*о. Др Галушинський Тит.	(1906—1907).
*Гачевський Казимир	(1892—1895).
*о. Гірняк Юстин	(1902—1903).
Гнатишак Лев	(1904—1911).
Годованець Петро	(1907—1911).
Головка Григорій	(1906—1912).
Др. Гординський Ярослав	(1905—1912).
*Гофф Богдан	(1894—1898).
Глушкевич Євген	(1910— . . .).
*Григорович Теодор	(1906—1907).
*о. Гриньовський Николай	(1900—1902).
Грицевич Василь	(1898).
Губчак Михайло	(1908—1909).
*Голіговський Антін	(1892— ?).
*Гонсьоровський Генрик	(1903—1908).
Греголинський Дмитро	(1908).
Данилович Євген	(1908).
Даниш Никифор	(1908— . . .).
Демчук Григорій	(1902).
Демчук Іван	(1910— . . .).
Джердж Данило	(1904—1906).
*о. Добрянський Володимир	(1897—1899).
Дольницький Лев	(1892—1893 і 1898— . . .).
Дорундяк Семен	(1900—1904).
**Дурбак Павло	(1904).
Єлюк Ізидор	(1910).
Жидовський Стефан	(1892—1893).

Іванець Михайло	(1900—1902).
Кавтський Кароль	(1910— . . .).
Каміньський Андрій	(1903—1904).
*о. Кирилович Зенон	(1898—1899).
Клебер Клим	(1906).
*Книш Михайло	(1908— . . .).
Кобилляньський Юліян	(1892—1897).
*Др. Кобринський Володимир	(1897—1898).
Ковбуз Олекса	(1912— . . .).
Козакевич Євген	(1903— . . .).
Колодницький Омелян	(1898—1903).
*о. Копистянський Роман	(1903— . . .).
Кордасевич Омелян	(1898—1901).
Крушельницький Антін	(1902—1905).
Кузьма Леонтий	(1897— . . .).
*о. Кульчицький Клим	(1894—1897).
Кутиба Осип	(1909).
о. Лабеньський Филип	(1907— . . .).
Лаврів Михайло	(1905— . . .).
Левицький Богдан	(1906— . . .).
Левицький Станислав	(1893—1896).
Лепкий Володимир	(1905— . . .).
о. Лепкий Николай	(1892—1894).
Др. Макарушка Евстахий	(1897—1905).
Малецький Аркадій	(1893—1894).
Масляк Володимир	(1901—1903).
Матвіяс Софрон	(1897—1898).
Миколаєвич Адам	(1908— . . .).
Міссона Казимир	(1905—1907).
Мостович Прокіп	(1899—1900 і 1904— . . .).
Мриц Теофіль	(1894—1895).
Наливайко Григорій	(1897—1904).
Насальський Юліян	(1893—1908).
Николишин Дмитро	(1911— . . .).
Ольберек Антін	(1903—1906).
Осуховський Генрик	(1906—1910).
Др. Пачовський Михайло	(1895—1898).
Перфецький Ромуальд	(1894—1897).
Петрик Йосиф	(1896).
Поліха Теодор	(1911— . . .).
Полянський Корнило	(1893—1907).
Пспович Дометий	(1908—1911).
Посацький Михайло	(1903—1909).
Примак Теодор	(1908— . . .).
Др. Раковський Іван	(1898—1908).
Рибачек Михайло	(1898—1907).
Рибчук Прокіп	(1907— . . .).
Роздольський Михайло	(1907 і 1909— . . .).

Роздольский Осип	(1897—1898).
Сальо Людвик	(1892—1905).
Сьвітлик Остап	(1906— . .).
Сеніцький Антін	(1898—1901).
*О. Сімович Апольоній	(1899—1900).
Сметанський Іван	(1905—1907).
Смолинський Іван	(1907—1909).
*О. Станецкий Іван	(1907— . .).
*О. Степаняк Іван	(1905—1907).
Танчаковский Ярослав	(1905—1908).
Тимошук Григорій	(1906—1907).
Ткачевич Василь	(1904—1909).
Туна Осип	(1904—1910).
Ушакевич Станислав	(1911— . .).
Федів Стефан	(1894—1898).
Франчук Іван	(1900—1906).
Чайковский Василь	(1907—1911).
Чайковский Іосиф	(1906— . .).
*Шіндлер Маркил	(1895—1903).
Шипайло Роман	(1906— . .).
***Яблоновский Евген	(1903—1904).
Яричевский Сильвестер	(1902—1903).
Разом 108 учительських сил.	

VI.

Середники до науки.

Щоби середня школа підготувала молодіж як слід до університетських студій, а частю й до громадянського та суспільного життя, треба їй крім добрих учителів ще й відповідних научних середників: бібліотеки для учителів та для учеників; природничого та фізикального габінету для унагляднювання різних явищ природи як живої так і мертвої; історичних та географічних образів, мап, атласів, гл'юбів, то що; а вже найконечнішою річю являються школьні підручники як слід уложені та на рідній мові писані. Школьні підручники — се доси бодай найслабша сторона руских гімназій взагалі.

Подаємо низше статистично тільки (бо подрібно випишуване забрало б багато місця тай не мало б загального інтесу) научні середники коломийської рускої гімназії.

* Помічний учитель.

** Інженер, учив фізики.

*** Медик, учив німецької мови.

1. Статистика книжок куплених (і дарованих) до бібліотеки учителів:

Табелька ч. 6.

шк. рік	куплено		в дарі одержано		наукові часоп.
	творів	томів	творів	томів	
1892 3	13	102	—	—	2
1893 4	17		—	—	2
1894 5	42		6	24	3
1895 6	36	46	1	2	3
1896 7	30	52	5	11	4
1897 8	33	40	34	44	5
1898 9	44	54	19	27	5
1899 900	65	79	5	8	6
1900 01	30	38	43	52	9
1901 02	36	54	50	73	10
1902 03	25	30	64	112	12
1903 04	65	121	41	55	10
1904 05	71	108	28	38	16
1905 06	28	32	41	132	18
1906 07	47	61	25	38	20
1907 08	29	38	31	37	20
1908 09	29	61	24	30	20
1909 10	36	80	30	92	22
1910 11	27	39	24	29	24
разом	703	1035	471	804	

Бібліотека учителів числить 1.174 творів в 1.839 томах.
В шк. р. 1911/12. було 28 часописий: руских 8, польських 7,
німецьких 13.

2. Статистика книжок куплених (і дарованих) до бібліотеки учеників.

Табелька ч. 7.

шк. рік	куплено творів			в дарі одержано			разом
	руских	польск.	німецк.	руских	польск.	німецк.	
1892 3	—	—	—	64	—	—	64
1893 4	32	—	—	—	—	—	32
1894 5	20	21	16	—	—	—	57
1895 6	13	11	10	1	—	—	35
1896 7	9	66	—	—	—	—	75
1897 8	37	27	12	3	2	1	82
1898 9	26	55	29	8	6	—	124
1899/10	60	75	30	5	3	—	173

шк. рік	куплено творів			в дарі одержано			разом
	руських	польск.	німецк.	руських	польск.	німецк.	
1900/01	32	35	49	2	1	—	119
1901/02	53	10	16	1	—	—	80
1902/03	40	19	68	—	—	—	127
1903/04	20	19	8	14	—	—	61
1904/05	24	32	18	2	—	1	77
1905/06	55	33	32	3	4	—	127
1906/07	55	40	40	1	1	—	137
1907/08	93	30	42	—	1	—	166
1908/09	43	40	42	—	1	—	126
1909/10	126	29	34	—	1	—	190
1910/11	114	29	38	—	1	—	182
разом	852	571	484	104	21	2	2034

Крім сего в збірці книжок для бідних учеників знаходиться около 800 шкільних підручників, будьто куплених, будьто одержаних в дарі.

3. Природничий габінет.

Табелька ч. 8.

шк. рік	к у п л е н о
1893/4	1 зоологічний оказ і 48 бот. таблиць ;
1894/5	82 ботанічних образів, 118 мінералів ;
1895/6	10 випханих зоологічних оказів, 90 зоологічних образів, 24 ботанічних образів, 19 оказів скал ;
1896/7	9 вип. зоологічних оказів, 12 зоолог. і ботан. образів, 18 моделіз (кристалів і грибів), 8 ботан. моделів ;
1897/8	6 вип. зоолог. оказ., 15 зоолог. образ., 7 кістяків, 4 зоолог. моделі, 14 сухих оказ., 18 зоолог. оказ. в спіритусі, 14 бот. моделів, 23 оказів мінералів, збірка комах і мотилів (около 60 штук взагалі) ;
1898/9	2 вип. зоолог. окази, 4 зоолог. образи, 2 зоолог. моделі, 4 ботан. моделі, 50 моделів кристалів ;
1899/900	21 вип. зоолог. оказ., 10 зоолог. оказ. в спіритусі, 3 бот. моделі, 6 мінералів, збірка хрущів (100 штук) і мотилів (40 штук) ;
1900/01	10 зоолог. оказів, 7 сухих оказ., 2 зоолог. моделі, 3 мінер. і палеонт. табл., 4 геолог. табл., 50 родів палеонт. форм, 27 родів сімор. форм., 8 скаменіlostий вуглян. пер., „Mikrotom“, 2 ботанічні образи ;

шк. рік	к у п л е н о
1901 02	3 інекційні препарат., 17 мікроскоп. препарат., 4 геолог. таблиці, 8 анатоміч. табл., прибори до ловлі комах;
1902 03	9 зоолог. оказ. в спирт., 2 ботан. моделі, мікроскоп;
1903 04	37 вип. зоолог. оказ., 7 зоолог. образ., 23 ботан. моделі, різні помічні прибори;
1904 05	12 інекційн. преп., 7 вип. зоолог. оказ., різні пом. прибори;
1905 06	5 зоолог. препарат. в спирт., 11 мінералів, 50 таблиць до науки геологіч. і фізичн. географії;
1906 07	8 зоолог. препарат. в спирт., 25 зоологічних образів, 10 ботанічних образів;
1907 08	4 зоолог. препарат. в спирт., 58 образів (зоолог. і ботан.), природничу серію (54 обр.) до стереоскопу;
1908 09	3 зоолог. препарат. в спирт., 7 зоолог. образів;
1908/10	2 зоолог. препарат. в спирт., 2 зоолог. образи, 1 зоолог. модель, 1 ботан. модель;
1910 11	3 зоолог. препарат. в спирт., 18 ботан. образів.

В заведенню нема осібної салі, в якій відбувалиб ся тільки години науки натуральної історії. Окази, моделі, препарати і т. д. приневолений учитель носити з одної класи до другої та й до філіяльних відділів, що містять ся в двох окремих будинках. Се — розуміє ся — недогідне й не приносить молодіжи того хісна, який малаб вона, якби наука історії природи відбувалась в салі специяльно до тої ціли призначеній. Тоді молодіж мала би нагоду на кожній годині історії природи бачити більше число препаратів чи оказів рівночасно та дорогою аналогії і різниці порівнювати, пізнавати і розрізняти ріжнородні єства природи.

4. Фізикальний габінет.

Табелька ч. 9.

шк. рік	к у п л е н о
1894 5	3 прилади, Netoliczka II. збірка приладів до хеміч. досвід.
1895/6	7 приладів, 1 модель;
1896/7	22 прилади., 2 моделі, 3 моделі до науки геометрії;

шк. рік	к у п л е н о
1897 8	8 приладів, „Tellurium“ ;
1898 9	
1899 900	19 приладів, 8 таблиць ;
1900 01	15 приладів ;
1901 02	8 приладів ;
1902 03	21 приладів ;
1903 04	17 приладів, 4 моделі до науки геометрії ;
1904 05	17 приладів, 1 модель, помічні знаряди ;
1905 06	17 приладів, 1 модель ;
1906 07	16 приладів ;
1907 08	24 прилади, помічні знаряди ;
1908 09	11 приладів ;
1909 10	12 приладів, дрібні знаряди ;
1010 11	4 прилади, 2 моделі ;
1911 12	1 прилад, дрібні знаряди до хемічних досвідів.

Під зглядом якості є кількадесять приладів дуже гарних. Можна би при помочи них робити найбільш скомпліковані досвіди, унагляднювати як слід фізичні явища з кожного відділу фізики — та на жаль приміщенє фізикального габінету дуже невідповідне. Є дві маленькі комнатки гейби два малі передпокоїки, де приміщено увесь арсенал, будьто поодинокі прилади, будьто шафи з приладами та два столи. Нема осібної салі з відповідним уладженєм, в якій відбувалиб ся тільки години науки фізики (бо в більшій комнаті габінету уміщена кляса), щоб вже заздалегідь перед годиною науки фізики можна було уставити відповідні прилади та пересьвідчитись, чи дане явище справді викличемо штучно, чи досвід (Experiment) удасть ся, бо в противнім случаю лїпше казати ученикам „in verba magistri iurare“. Крім того нема водопроводів (є тільки збанок на воду !), нема газу

(учитель фізики послугує ся спірітусовою лямпкою). — а сих двох чинників треба чимало при експериментованю.

А вже наука оптики в рускій гімназії в Коломиї є тільки проблематичної вартости — (коли розходить ся о досвід) — бо в цілім будинку нема-анї одної комнати зверненої вікнами до полудня. Треба прим. аж при помочи зеркала уставленого на криші протилежного дому, спрямовувати лучі сонця до салі, зглядно до приладу.

5. До науки географії

та історії має заведење : 101 звичайних мап, 1 релєфну мапу, 212 образів геогр. і істор., 15 атлясів і 4 гльоби.

6. До науки рисунків є:

363 взірців, 7 приладів до науки перспективи, 12 моделїв з дерева, 67 моделїв з гіпсу, моделї з майоліки, скляні, з дерева і збірка ріжних пер птахів на картонї.

7. До науки калїграфії є:

8 зошитів взірців письма і 25 таблиць.

8. До науки стенографії

справлено 2 підручники.

9. До науки сьпіву є:

збірка церковних композицій Бортняньского, Давидова, Зайцева, Малашкина, Лирина, Григорьєва; підручники Кипріяна Surzyńsk-ого; Псальми Лозиньского; Коляди Зарицкого; Служба Божа Чайковского, Н. Кумановского і Михалинича; Лисенко — Музика до кобзаря (14 чисел); Навроцкий — Сайко Співанник; кілька сьвітских композицій ріжних авторів.

VII.

Наука надобовязкових предметів.

1. Рисунок.

До шк. року 1897/8. була наука рисунків обов'язковим предметом для учеників низшої гімназії. Тільки лікарське свідоцтво звільняло ученика від науки рисунків. Учителями рисунків в руских рівнорядних клясах були все Поляки, учителі рисунків із польської гімназії. Тому розговірною мовою між учителем а учениками на годинах рисунків була польська мова, зглядно польско-руська. Учитель поясняв ученикам будь-то рисунок, будьто модель, будьто основи перспективи мішаниною польської та рускої мови. Виклад про освітлене, тїньоване і т. п. відбувався тільки в польській мові.*) Наука відбувала ся в клясах від I. до IV. в 4 год. на тиждень.

Від шк. р. 1897/8. аж доси ходять на науку рисунків тільки добровольці. Наука рисунків відбуває ся в двох відділах по 2 години на тиждень. Число учасників пересічно 22—25.

В деяких роках учило ся пересічно 5—10 учеників з кляс V.—VIII. геометричних рисунків разом із учениками тутешньої польської гімназії.

2. Гімнастика.

Наука гімнастики в рускій гімназії в Коломї є доси (на превеликий жаль і ще більшу шкоду!!) надобовязковим предметом. Ізза браку гімнастичної салі в шкільнім будинку наука гімнастики відбувалась зразу в гімнастичній салі польської гімназії, а в часі перебудови гімназії в салі польского гімнастичного тов. „Sokol“.

Такі обставини анї не позволяли завести вправ у відповідних годинах (обмежене в часі спонукане обставиною, що в польській гімназії наука гімнастики є обов'язкова), анї не давали можности розвинути ся свобідним рухам, бо нераз треба було в одній годині лучити в оден відділ учеників 2-3 кляс. І се мабуть було причиною, що фреквенция учеників

*) Знаю се з власного досвіду від I.—IV. кл. в pp. 1892—1896.

VII.

Наука надобовязкових предметів.

1. Рисунок.

До шк. року 1897/8. була наука рисунків обов'язковим предметом для учеників низшої гімназії. Тільки лікарське свідоцтво звільняло ученика від науки рисунків. Учителями рисунків в руских рівнорядних клясах були все Поляки, учителі рисунків із польської гімназії. Тому розговірною мовою між учителем а учениками на годинах рисунків була польська мова, зглядно польско-руська. Учитель поясняв ученикам будь-то рисунок, будьто модель, будьто основи перспективи мішаниною польської та рускої мови. Виклад про освітлене, тінюване і т. п. відбувався тільки в польській мові. *) Наука відбувала ся в клясах від I. до IV. в 4 год. на тиждень.

Від шк. р. 1897/8. аж доси ходять на науку рисунків тільки добровольці. Наука рисунків відбуває ся в двох відділах по 2 години на тиждень. Число учасників пересічно 22—25.

В деяких роках учило ся пересічно 5—10 учеників з кляс V.—VIII. геометричних рисунків разом із учениками тутешньої польської гімназії.

2. Гімнастика.

Наука гімнастики в рускій гімназії в Коломії є доси (на превеликий жаль і ще більшу шкоду!!) надобовязковим предметом. Ізза браку гімнастичної салі в шкільнім будинку наука гімнастики відбувалась зразу в гімнастичній салі польської гімназії, а в часі перебудови гімназії в салі польского гімнастичного тов. „Sokol“.

Такі обставини анї не позволяли завести вправ у відповідних годинах (обмежене в часі спонукане обставиною, що в польській гімназії наука гімнастики є обов'язкова), анї не давали можности розвинути ся свобідним рухам, бо нераз треба було в одній годині лучити в оден відділ учеників 2-3 кляс. І се мабуть було причиною, що фреквенция учеників

*) Знаю се з власного досвіду від I.—IV. кл. в pp. 1892—1896.

Та не надовго стало місця на забаву. В шк. р. 1900 01. прибудовано крило чи — мовляв — будинок на приміщенє рускої гімназії. Від тоді усунено з подвіря гімнастичні прилади, а молодіж для малого і негодіного місця (на малелькому просторі мали бігати і бавитись ученики обох гімназій) не могла забавляти ся як слід. -- Спільна забава молодіжи обох гімназій доводила нераз до немилого конфлікту. Тому дирекції гімназій були приневолені уладити павзи між шкільними годинами так, щоби по скінченій павзі для молодіжи одної гімназії розпочалась павза для молодіжи другої гімназії.

Щоби молодіж і поза шкільними годинами могла користати з проходу і свобідного руху на вільнім воздусї, уладжувано в пригідній порі року прогульки за місто в недалекої околиці. Виходили або поодинокі кляси або ученики 2-3 кляс разом під проводом учителїв. Систематичним устроюванєм і веденєм забав на прогуляках заняв ся було також проф. Федїв. Він користаючи почасти з відповідних підручників, закуплених в тій ціли, а декуди принорівляючи для наших учеників забави для нашої сїльської молодіжи, приучував учеників ріжних забав і управляв ними. Проф. Федїв звертав увагу головнo на молодших учеників і з ними зиходив частїйше, не занедбуючи однак і старших. При таких нагодах показувало ся, що деякі забави подобались молодіжи дуже, пр. яструб і голуби, трояк, когутик, цапок жандарм і злодії, свинка, стріляне з лука і обручі, а стршим гра у велику ніжну пилку.

Дирекция гімназії винаняла в маю 1909 р. наоднім з найблизших передмість площу, призначуючи єї на забави і гри молодіжи на вільнім воздусї. Два рази на тиждень (по полудни) спішила молодіж у двох відділах за мѣсто на площу. Ученики низших кляс устроювали забави товариські гри, а кромі того гри в мяча. Старші, поділені в дружини, вправлялись в гри в союзняка. Від часу до часу добивали ся поодинокі дружини о першєнство в гри, що дуже корисно впливало на ум молодіжи та розбуджувало змилюване до гімнастики взагалї, а головнo до спорту. Проводив учитель гімнастики М. Книш.

Під проводим учителїв робила молодіж і дальш прогульки — на села, віддалені навіть до 21 км. або й угірські околиці Яремча, Микуличина, на верхи Хомяк і Говерю.

Приладів до гімнастики руска гімназія не має окремих, а користує ся з приладів спільних для обох гімназій.

3. Стенографія.

З початком шк. р. 1908/9. введено в рускій гімназії в Коломиї науку стенографії в 2 відділах по 1 годині на тиждень. Користали з неї добровольці, ученики з клас IV.—VIII. В першій році (1908/9) училось стенографії 84 учеників, в другій (1909/10)—80 уч., в третій (1910/11)—54 уч., а в 1911/12 р.—51 учеників. Пізнали вони: короткий нарис історії стенографії, значінє і вагу стенографії в нинішніх часах, систему Габельсбергера, вступні понятя про науку стенографії, її поділ на три части і вправлялись в письмі.

4. Сьпів.

Вже з початком шк. р. 1894/5. введено в руских рівнорядних класах науку сьпіву в двох відділах по 1 годині на тиждень. В першій відділі учились добровольці теорії сьпіву, в другій відділі церковних композицій на мішаний хор. Крім сего в 1 годині на тиждень лучено учеників руских клас з учениками польської гімназії та інтоновано на мужескі голоси церковні та сьвітські пісні. Так комбіновано аж до шк. р. 1899/900.

Від тоді відбувалась наука сьпіву в рускій гімназії в двох відділах по 2 годині на тиждень.

В першій відділі (теоретичній) учено теорії сьпіву. Крім теорії вправляли ся ученики в сьпіваню з нот на 1, 2, 3 і 4 голоси.

В другій відділі (практичній) призначувано одну годину на тиждень на сьпів церковних пісень на хор мішаний і мужеский, а другу годину в тижни на сьвітські пісні взагалі, а зокрема вишколювано хори на вечері, устроювані (публично) гімназіальною молодіжю в роковини смерті Т. Шевченка або при інших нагодах.

Сьпіву учив звичайно оден з учителів рускої гімназії. Тільки в конечній потребі поручала Дирекція гімназії науку сьпіву комусь з поза учительского збору. Подаємо низше статистично участь учеників в науці сьпіву в поодиноких шк. рр. 1894/5... 1910/11.:

Табелька ч. 11.

шк. рік	число учен. з кінц. року	на сьлів ходило	° ₀ всіх учеників	відділів	годин на тиждень
1894 5	113	42	37·16	2	3
1895 6	168	47	27·97	2	3
1896 7	202	55	27·22	2	4
1897 8	227	86	37·88	2	4
1898 9	244	116	47·54	2	4
1899 900	307	142	46·25	2	4
1900 01	338	141	41·71	2	4
1901 02	389	167	42·92	2	4
1902 03	442	156	35·29	2	4
1903 04	483	170	35·19	2	4
1904 05	557	164	29·44	2	4
1905 06	627	76	12·12	2	4
1906 07	661	69	10·43	2	4
1907 08	692	163	23·55	2	4
1908 09	725	203	28·00	2	4
1909 10	725	108	14·89	2	4
1910 11	695	146	21·00	2	4
1911 12	727*	193	26·54	2	4

* з початком шк. р. 1911 12.

VIII.

Праця учеників поза шкільними годинами.

Шкільна наука в середніх школах не вдовольняла молодіжи мабуть ніколи. Тому шукала та й тепер шукає гімназіяльна молодіж за розширенням і поглибленням свого знання поза шкільними годинами. До заспокоювання своїх бажань мала, зглядно має молодіж отсі жерела: 1) шкільну бібліотеку; 2) книжки, що їх зичить у приватних людей; 3) тайні кружки, звичайно із движимою бібліотекою (конгльомерат часописий і книжок ріжнородного змісту)—се давнійшими роками; 4) научні кружки під кураторією поодиноких учителів; 5) гімназіяльну читальню під наглядом учителів. Научні кружки та гімназіяльну читальню введено в жите на взір подібних заведень по иншим гімназіям.

Богата, як слід упорядкована та правильно ведена шкільна бібліотека заспокоїлаб і найбільше вибагливого в тім напрямі молодця. Які книжки та кілько їх находить ся в шкільній бібліотеці рускої гімназії в Коломиї, сказано про се на иншім місци.

В перших роках існування рівнорядних руских клас при польській гімназії в Коломиї скількисть книжок у шкільній бібліотеці та їх зміст були вельми убогі, а попит учеників за книжками чималий. Найбільше вдоволена була молодіж з бібліотеки німецьких книжок. Професор німецької мови (Л. Сальо) зумів заохотити своїх учеників до читання — розумного та систематичного читання. Майже кождий ученик мусів прочитати кілька книжок в кождім шкільнім півроці та здати справу (зміст, характеристику осіб, то що) з прочитаної книжки перед професором німецької мови. Ріжно бувало. Одні читали приневолені з початку, а опісля радо — але читали, інші вглублювали ся в прочитане та все шукали за новими річами. Були й такі ученики, що перечитали всі книжки (німецькі), які були в ту пору в шкільній бібліотеці, а потім купували книжки за власні гроші та читали. Так є й тепер — але в зникаючих виїмках.

В звітах Дирекції ц. к. рускої гімназії в Коломиї за шк. р. 1905/6.....1909/10. подано статистично участь учеників у бібліотеках та рух книжок :

1905 6.

кляса	число учен.	число читаючих	ч. взятих книжок руских	число читаючих	ч. взятих книжок німецьких	число читаючих	ч. взятих книжок польських
II.	99	77	252	.	.	91	519
III.	97	64	400	71	220	69	382
IV.	83	52	351	46	225	54	200
V.	76	46	276	44	133	20	125
VI.	49	36	184	27	55	15	62
VII.	37	29	135	32	121	12	42
VIII.	25	21	76	18	50	11	19
	466	325	1674	238	804	272	1349

1906 7.

II.	98	74	305	.	.	.	.
III.	87	55	260	29	42	38	313
IV.	90	27	90	36	57	57	510
V.	81	67	375	37	60	41	268
VI.	69	31	90	38	70	39	195
VII.	46	31	153	14	24	24	216
VIII.	33	23	72	15	25	10	89
	504	308	1345	169	278	209	1591

1907 8.

кляса	число учен.	число читаючих	ч. взятих книжок руських	число читаючих	ч. взятих книжок німецьких	число читаючих	ч. взятих книжок польських
II.	95	63	190	•	•	•	•
III.	80	59	413	69	336	38	113
IV.	74	51	201	59	376	30	345
V.	79	75	675	67	319	36	384
VI.	68	54	351	61	217	20	173
VII.	58	38	267	47	115	28	132
VIII.	46	27	126	29	60	18	139
	500	367	2223	332	1423	170	1286

1908 9.

II.	112	81	465	•	•	55	410
III.	85	78	624	76	342	35	350
IV.	68	48	405	51	353	35	351
V.	83	51	357	49	251	38	373
VI.	75	54	262	60	297	30	209
VII.	58	51	285	35	112	26	118
VIII.	51	43	272	33	76	20	122
	532	406	2670	304	1431	239	1933

1909 10.

II.	134	120	739	8	24	78	594
III.	107	90	726	94	281	40	416
IV.	75	67	624	67	208	49	399
V.	70	60	411	49	263	70	635
VI.	66	62	339	64	277	41	391
VII.	68	57	292	58	312	46	348
VIII.	54	42	301	43	117	26	303
	574	498	3432	383	1482	350	3086

Коли шкільна бібліотека не вистарчає або не вдовольняє охочих до читання учеників, то глядять они за книжками (без розбору) у приватних людей, інколи й ворожо настроєних проти школи. А се відай найбільший боляк школи. Люди — так мушу їх назвати — дають молодцєви (а може й дїтвакови) острый ніж в руки, щоб нищив те, що повинна будувати школа. Молодий ум переймає ся лектурою, що в пізнійшій віці булаб для него може й корисна, однак в тім віці манїрує его, нищить умово, руйнує фізично, знеохочує до школи та зводить на бездорожа. Одиниця марнує ся та стає колодою дня суспільности, якій в будучности при пляновім веденю моглаб прислужитись. Такі люди говорять вселюд-

но, що — мовляв — не кождий мусить кінчити гімназію і бути „паном“, нам треба й пролетарів. Оно правда, що не всякому судилось кінчити середню школу, — однак, чи ялось нищити селянську дитину, що на неї покладають родичі велику надію? Спитаєш таких людців, чому они своїх дітей не виховують на пролетарів, — відповідають бадьорно: „Так, я хочу бачити свою дитину бодай на тім щеплі серед суспільности, що й я!“ — Так!? Се дійсні факти з коломийського терену передовсім з 1899. року.

Тайний кружок перших гімназистів руских
рівнорядних клас в Коломиї.

Коломийска гімназія — як і кожда новознашована — не могла відразу заложити поважнійшої бібліотеки. Охочі до читання ученики не могли дістати в шкільній бібліотеці ніяких інтересних розвідок ані поважнійших белетристичних творів з нової літератури, про яку в той час багато говорило ся. Кільканайцять поважнійших учеників IV. кл. задумало зарадити лихови. Безперечно не обійшло ся тут без впливу старших одиниць, що стояли поза школою — однак прихильних школі. З початком шк. року 1896/7. зібрали ся ученики (числом 14) на нараду та заложили „Тайний кружок для самообразованя“. Цілюю кружка було старати ся о поучаючі популярні книжки, будьто дорогою закупна на власність зі складок членів, будьто випозичаючи їх у знайомих.

Більшість учеників сего кружка становили бідні ученики, але запал був великий і ніоден не чув ся невдоволений з висоти перших вкладок.

Члени сходили ся що суботи і перед кождим сьвятом у одного з товаришів, кожного разу в иншого, де була відповідна хата. Ту робили короткі звіти з прочитаних книжок, підносячи з них звичайно якесь одно загальне інтересне питанє, щоби таким робом заохотити і инших товаришів до прочитаня даного твору.

На зборах вела ся все оживлена дискусія, а виміна гадок мусіла розбудити цікавість, поглибленє в понятю деяких питань, а головно виказати брак загального ширшого світогляду та заохотити до пильної праці над собою. — Схо-

дини відбувалися опісля раз на місяць, в мешканю одного з членів, а в літі в лугах над Прутом. Були се може найшасливійші хвилі в житю гімназистів. По середині сидів прелегент зі своїми скриптами, кругом него інші члени, окружені буйною, вільною матерією-природою, вслухувались і відчувались в виводи товариша.

По обмеженю сходи́н звернено увагу головно на збільшенє власної бібліотеки кружка. Закуплено зразу около 60 творів найнові́йших поетів і повістярів, переклади з чужих науково-популярних творів і упрошено кілька редакцій присилати даром свої часописи („Діло“, „Буковину“ і „Neue Freie Presse“). Бібліотеку переховував оден член кружка у себе і випозичав книжки будьто в себе дома, будьто приносив замовлені до школи.

Сей кружок був огнищем позашкільного духового життя не надто великого числа учеників. Не всі товариші з тої самої класи належали до кружка. Старанось приєднувати учеників що поважні́йших і сериозні́йших. Згодом засновано кружки в двох інших класах. Відносини всіх трьох кружків були дружні, між деякими членами дуже сердечні.

При кінци шк. р. 1898/9. склалось так, що треба було на спільних сходах нарадити ся над дальшою судьбою кружка, зглядно всіх трьох кружків. На сходах рішено злучити всі кружки в оден та вибрано жеребом нового голову. Сей зумів піднести заінтересованє між членами і кружок оставав під єго управою аж до 1900. р. та перейшов з цінною бібліотекою в руки молодших товаришів. (Що сталось опісля з кружком та єго бібліотекою — годі було розвідатись. Тепер вже не існує).

Молоді́ж рускої гімназії в Коломиї мала зносини з посторонними гімназистами, а опісля з „Академічною Громадою“ у Львові. До коломийської гімназії приходили ученики з чужих гімназій, звичайно рухливі́йші одиниці. Приневолені обставинами шукати ліпшої долі в новій гімназії оставали они і дальше в злучі зі своїми давними товаришами. Від них та через них довідувалась молоді́ж коломийської гімназії про житє учеників в чужих гімназіях.

Нераз представляли они живішими красками се жите, надавали єму більше ідеального значіння, чим се було в дійсности, але се мало добрий вплив на Коломийчан. Через се кріпшали взаємини між учениками різних гімназій та повставало бажанє знакомства дорогою зїздів.

Уряджено кілька зїздів делегатів львівської, перемискої і коломийської гімназії та рішено зорганізувати ся і заохочувати товаришів до праці над самим собою, що має бути підготованєм до суспільної праці в будучности.

Уряджено зїзд черновецких гімназиястів з коломийськими та львівськими. При тій нагоді познайомила ся наша молодіж з відносинами серед буковинських гімназиястів (і навідворіт) — і раджено їм згуртуватись в кружки, як се було в коломийській та інших руских і польских гімназиях в Галичині.

І в кружку і поза кружком ширили ся серед тодішних гімназиястів в рускій гімназії в Коломиї (як і в інших гімназиях) нові течії, ширені видавництвами академічної молодіжи у Львові і Чернівцях, що звернула свою увагу на гімназиястів та зачинала обчисляти свої сили до будучої важкої праці.

Научні кружки.

Тайні кружки перевелись. Настав инший час. Позволено ученикам творити научні кружки і читальні по гімназиям. В коломийській рускій гімназії увійшли в жите (в другім півроці шк. р. 1907/8.) три кружки: 1) літературний, 2) історичний, 3) природничий. Приготованєм до них були вже давнійше вказівки до лектури ученикам, уділювані дром І. Раковским.

1. Літературний кружок

розпочав свою діяльність в цьвітні 1908. р. вибором першого Виділу, якого головою став уч. VII. кл. Гродзіцкий Петро. Сей кружок існує й до нині під проводом проф. дра Яр. Гординьского, який перший постарав ся о єго заложенє. Минулого року прибув до помочи проф. Гординьскому ще й проф. Богдан Левицкий, а сего року проф. Михайло Роздольский і проф. Михайло Лаврів.

Кружок мав зразу на цілі познакомляти учеників ширше з укр.—рускою літературою. Одного року попробовано навіть завести правильний курс укр.-руського письменства, який і доведено поза домонгольску добу. Та коли се показало ся непрактичне, звернено увагу більше на новішу руску літературу.

Ще ліпше розвинув ся кружок, коли єму надано більше всесвітній характер, при чім однак полишено й рідній літературі визначне місце. Передовсім відчити з німецької, російської, а в новіших часах і польської літератури будять живе заінтересованє. Також відчити з теорії історії літератури та поетики й критики розбуджують незвичайно цікавість учеників, але они мусять бути взірцево оброблені.

По відчитих відбувала ся часто дискусия. Звичайно вела ся она в поважнім і спокійнім тоні, хоч бували хвилі, коли треба було здержати троха запал критикуючих і звернути увагу на властиві задачі критики й дискусії. Однак часами замітки дискутуючих були справді глибокі й інтересні. Розуміє ся, роля професора на таких відчитих (а бувало часами й більше професорів) мусіла обмежити ся до ролі звичайного члена кружка, а всякі уваги треба було робити обережно, хоч рішучо, бо—як показує практика—можна дуже легко молодіж знеохотити. Однак з другої сторони належить зазначити, що ще не було випадку в нашій гімназії, щоби професор мусів в таких разях виходити поза ролю товариского дорадника—легка увага все вистарчала. Велика участь учеників у літературнім кружку сего року (буває кількадесять) є наглядним доказом єго живучости. Головною заслугою сего кружка є виказанє шкідливих впливів деяких напрямів у літературі, при чім—що найважнійше!—підносять такі справи самі ученики, а не професор, якому полишає ся тільки ширше пояснити дану справу. Здорова лектура зискує що раз більше прихильників між молодіжию нашої гімназії.

2. Історичний кружок

(під проводом проф. Й. Чайківського, а в посліднім році ще й проф. Головки) мав перші збори в цвітні 1908. року. Головою вибрано уч. VII. кл. Пилипюка Василя. Сей кружок відбув в першім році істнованя 3 сходи, в другім 6, в тре-

тим році мав два відділи (I. відділ для учеників V. і VI. кл., II. відділ для учеників VII. і VIII. класи) і відбув 12 сходин. На сходинах бувало пересічно 40—50 учеників. Отже участь в сходинах досить жива. Все оден ученик відчитував приготований відчит або реферат. Відчити беруть деякі ученики радо і оброблюють дуже точно.

. В дискусії, яка все слідує по відчиті, бере участь звичайно 5—8 учеників. Дискусія має головно тільки інформаційний характер в питаннях до професора в ціли пояснення незнаних ученикам квестий. Поміж загалом учеників нема великого заінтересованя до відчитів. В сім шк. році (1911/12) мало трох учеників виклади з пам'яті.

Зазначити треба, що в кружку беруть участь майже самі ученики професора, що є провідником кружка; поза тим тільки 2—4 учеників з інших клас.

3. Природничий кружок

заснував ся головно заходами д-ра Івана Раковського. Перші загальні збори відбули ся 14. марта 1908. р.; вписалось до кружка 57 членів. Кружок поділив ся на 6 відділів: фольклорний (23 члени), антропологічний (4 чл.), гігієнічний (18 чл.), зоологічний (1 чл.), ботанічний (6 чл.) і геологічний (5 чл.). Від шк. р. 1908/9. аж доси остає кружок під проводом проф. Теодора Примака, а в шк. р. 1910/11. прибув до помочи проф. Примакови ще й проф. Іван Галуцький.

З початку сей кружок розвивав ся дуже гарно, часто відбували ся сходини кружка та єго поодиноких відділів. На сходинах читано реферати на всілякі природничі й етнографічні теми та заводжено дискусії часто дуже оживлені та для присутних учителів вельми цікаві. Душею кружка був ученик Н. Гаморак. — Відділ ботанічний і зоологічний вправляв ся в уживаню мікроскопу, а відділ геологічний в рисованю геологічних мап.

До ужитку кружка відступив спершу проф. Раковский свою популярну бібліотеку, опісля справлено до бібліотеки 18 популярно-наукових природничих книжок (Hilgers Illustr. Volksbücher). На покритє сих видатків збирано добровільні датки від членів-учеників.

З часом, а головню від тоді, як згаданий уч. Н. Гаморак в 1910. р. зложив іспит зрілости і опустив заведеиє, запал учеників до кружка остигав поволи так, що тепер сей кружок не розвиває ся, хотяй дальше удержує ся. Причина сего в тім, що як сходини так і дискусії стали тепер для учеників чимось звичайним, щоденним, чимось таким, що апробує школа.

Між відчитами, яких річно бувало пересічно 8—10, передове місце займали відчити на теми біольогічно-фізіольогічні, себто на теми, про які в школі небогато або й зовсім не говорить ся. При того рода відчитах як і при дискусиях, ведених під проводом учителів науки природи, переконували ся ученики наглядно про власні недостачі знання природи, переконували ся, що всяке словне фільозофованє можливе лише там, де є основне реальне знанє. І се належить уважати великим успіхом, який промовляє за тим, щоби такі кружки, скілько лиш можна, піддержувати.

Дискусії на сходинах кружка мають для учеників чимале значіиє, бо при звичаюють їх сьміло прилюдно говорити, а що найважнїйше, під проводом учителя вчать ся респектувати гадку противника та зимнокровно приймати критику других.

Гімназияльна читальня.

В грудни 1909. р. отворено для учеників з найвисших клас (VI.—VIII.) читальню за відомостию ц. к. Ради шк. кр. Стало ся се не тільки для того, що просили о те старші ученики, вказуючи на подібні заведеня по инших гімназиях, але також з власної ініциятиви учительского збору в тій надії, що читальня дасть ученикам нагоду розширювати лектурою свій овид в напрямі, до якого будуть відчувати найбільшу охоту.

Після основної дискусії, переведеної на конференції, вибрано з учительского збору комісию, що заняла ся уложенєм регуляміну для читальні. Довшу дискусию на сій конференції викликало питанє, чи допустити до читальні політичні часописи. Рішено таких часописий не допустити, бо се розминалоб ся з цілію читальні, якої задача є призвичаїти учеників до поважнїйшого наукового труду.

На приміщенє читальнї визначила Дирекция одну з клясових комнат, де поставлено на разї одну шафу на книжки і часописи. Читальня отворена два рази на тиждень від 3.-5. год. пополудни (розуміє ся, при відповіднім осьвітленю).

Заряд читальнї спочиває в руках чотирох учеників: голови, містоголови, секретаря і бібліотекаря. (Практика показала — доси бодай — що всім заряджує властиво оден ученик, бібліотекар). Кількох членів учительського збору разом з Дирекцією наглядало також над справами читальнї.

Членська вкладка мала виносити 10 сот. місячно. Бібліотекар збирав вкладки від членів-учеників та передавав їх Дирекції, яка обертала ті гроші на потреби читальнї.

В читальняній бібліотеці находять ся поки що такі книжки і журнали: Літературно-науковий Вістник, Записки наукового товариства ім. Шевченка, Нива (Петербург), Українська хата, *Z Wszechświata*, *Universum*, *Über Land und Meer*, *Kosmos*, *Das Buch für Alle*, *Illustrierte Chronik der Zeit*, *Illustrierte Welt*, *Hundert Jahre in Wort und Bild*, *Kraft und Schönheit*, *Welt der Planeten*, *Säugetiere fremder Länder*, *Die Kultur der Kulturlosen*, *Heide und Moor*, *Vögel fremder Länder*, *Missye katolickie*. — Всіх примірників разом 345.

До читальнї сходить ся пересічно 20-25 учеників, котрі цілий час будьто читають поодинокі книжки і журнали та пильно нотують з читаних журналів поодинокі вискази, будьто переглядають ілюстровані часописи. Охочі заграють від часу до часу і в шахи, що їх нароком справила Дирекция до читальнї. Книжки вижичуєсь також до дому.

Поведенє учеників було доси в читальни зовсім поважне так, що всякий нагляд є злишний. Майже кождим разом приходив доси до читальнї або п. директор або хтось з учительського збору та пересвідчились наглядно, що старші ученики уважають читальню добродійством, не трактують єї як розривку, але як інституцію, де можна поінформуватись про ріжні житеві справи будьто з журналів, будьто з часописий.

Гімназияльна орхестра.

В шк. р. 1893/4. заохотила Дирекция добровольців, щоби вписались на науку музики. Зголосилось 30 учеників.

Науку музики поручила Дирекция Й. Шнаблеви (Чех), проф. музики.

Проф. Шнабель утворив зпоміж записаних учеників, що вже перше зазнайомили ся з початками музики, малу оркестру, яка відбувала проби раз на тиждень (в неділю). Із загалом добровольців відбувалась наука музики два рази на тиждень по 2 години.

Як у всіх школах музики, так і тут одні відходили, а другі приходили, але все з року на рік збільшало ся за-інтересоване учеників до науки музики.

В шк. р. 1903/4. учило ся музики 32 уч., з тих 16 вибрано до оркестри

"	1904/5.	"	"	36	"	"	18	"	"	"
"	1905/6.	"	"	38	"	"	18	"	"	"
"	1906/7.	"	"	42	"	"	20	"	"	"

В шк. р. 1909/10. на проєкт проф. Івана Смолинського, щоби зложити в гімназії дуту оркестру, згодив ся учительський збір допомочи в сій справі ученикам. Кількох учителів займилось тою справою так щиро, що замовлено 96 дутих інструментів за 3.400 К. Фірма прислала згадані інструменти на сплату в ратах. До кінця шк. р. 1910/11. сплатили ученики довг в цілости.

Вже в шк. р. 1909/10. крім мішаної оркестри зложено й дуту з 40 учеників. Тепер мішана оркестра складає ся з 28 учеників, а дута з 50 учеників.

Коломия, в маю 1912.

ЧАСТЬ УРЯДОВА.

І. Учительский збір

З кінцем шкільного року 1911/12.

а) Учителі і розклад предметів обов'язкових.

ДИРЕКТОР :

Недільський Софрон, в VI. р.

УЧИТЕЛІ :

1. о. Войтїховський Антін, професор в VIII. р., радник еписк. Консист., член Ради шкільної окр., в II. півроці на відпустці.

2. Галібей Стефан, заст. учителя, господар II б класи, учив латинського язика в кл. II б, II в, польського язика в кл. II б, III а, математики в IV а класі — 19 год. тижн.

3. Галуциньський Іван, заст. учителя, господар пригот.-вляючої класи, учив німецького язика в кл. пригот.-вляючій, математики в III а класі, натуральної історії в кл. I а, I б, I в, II а, II б, II в — 21 год. тижн., а від 16. цвітня 1912 натур. іст. в VI а, VI б кл. — 25 год тижн.

4. Глушкевич Євген, заст. учит., господар Va класи, учив латинського язика в кл. III б, Va, грецького язика в Va кл., руского язика в II б класі — 21 год. тижн.

5. Годованець Петро, заст. учителя, в шк. році 1911/12 на відпустці.

6. Головка Григорій, заст. учит., господар II а і III б кл., учив латинського язика в II а класі, польського язика в II в класі, географії і історії в класах : I в, III б, VI а, VI б, VIII а — 27 годин тижн.

7. Гордицький Ярослав, д-р філософ., професор, господар VI а класи, завідатель рускої бібліотеки для учеників висшої гімназії, учив грецького язика в VI а класі, руского

языка в клясах: Ів, Va, Vб, VIa, VIб, льогіки в кл. VIIa, VIIб — 23 год. тижн.

8. **Горчинський Осип**, заст. учит., господар Ів кляси, учив латинського языка в Ів клясі, німецького языка в кл. Ів, IIб, IIIб, IIIв — 23 год. тижн.

9. **Даниш Никифор**, проф., господар VIIa кляси, учив математики в кл. VIa, VIб, VIIб, VIIa, VIIIб, фізики в кл. VIIa, VIIIб — 21 год. тижн.

10. **Демчук Іван**, заст. учит., в II. півроці на відпустці.

11. **Дольницький Лев**, професор в VIII. р., господар IIв кляси, учив німецького языка в IIв клясі, географії і історії в кл. IIa, IIв, IVa, Va, VIIIб — 23 год. тижн.

12. **Кавтеский Кароль**, заст. учит., завідатель польської бібліотеки для учеників, учив польского языка в клясах: IVa, IVб, Va, Vб, VIa, VIб, VIIa, VIIб, VIIa, VIIIб — 20 год. тижн.

13. **Ковбуз Олекса**, заст. учит., учив латинського языка в Іб клясі, грецького языка в IIIб клясі, руского языка в Ів клясі і німецького языка в IIa клясі — 18 год. тижн.

14. **Козакевич Евген**, професор, господар VIIIб кляси, учив латинського языка в кл. VIб, VIIIб, грецького яз. в IIIв клясі — 16 год. тижн.

15. **Кузьма Леонтій**, проф. в VIII р., завідатель збірки шкільних підручників для учеників, господар VIIб кл., учив латинського языка в клясі VIa, грецького языка в клясах IIIa, Vб, VIIб, VIIIб — 25 год. тижн.

16. **Кутиба Осип**, заст. учит., в шк. р. 1911/12 на відпустці.

17. **о. Лабенский Филип**, заст. учит., учив релігії в кл. Ia, Ib, IIa, IIб, IIв, географії і історії в кл. IIб, IVб, Vб, каліграфії в клясах Ia, Ib, і Ів — 25 год. тижн.

18. **Лаврів Михайло**, заст. учит., господар IVa кляси, учив латинського языка в IVa клясі, грецького языка в IVa клясі, німецького языка в кл. IVб, VIIa, VIIб — 22 год. тижн.

19. **Левіцкий Богдан**, учитель, завідатель німецької бібліотеки для учеників, господар Ia кляси, учив німецького языка в клясах Ia, Ib, IVa, VIIIб — 18 год. тижн.

20. **Ленкий Володимир**, учитель, завідатель рускої бібліотеки для учеників низшої гімназії, господар VIб кляси, учив грецького языка в VIб клясі, руского языка в клясах Ia, VIIa, VIIб, VIIa, VIIIб — 20 год. тижн.

21. **Миколаєвич Адам**, заст. учит., господар IIIв класи, учив латинського язика в IIIв класі, руского язика в кл. при-готовляючій, Iб, IIIб, IIIв, IV б 25 годин тижн.

22. **Мостович Прокіп**, професор в VIII. р. помічник к. директора, господар IVб класи, учив латинського язика в класах Ia, IV б, VIIa, грецкого язика в IVб класі — 21 год. тижнево.

23. **Николишин Дмитро**, заст. учит. від 2. січня 1912. на відпустці.

24. **Поліха Теодор**, заст. учит., учив математики в кл. Ia, Iб, Iв, Va, Vб, фізики в класах IIIa, IIIб, IIIв, — 21 год. тижн.

25. **Примак Теодор**, професор, завідатель природничого габінету, учив натуральної історії в класах Va, Vб, VIa, VIб, фізики в класах IVa, IVб, психології в класах VIIa, VIIб — 20 год. тижн., а від 16 цвітня 1912. — 16 год. (крім натур. іст. в кл. VIa, VIб).

26. **Рибчук Прокіп**, професор в VIII. р., господар IIIa класи, учив латинського язика в класах IIIa, Vб, руского язика в класах IIa, IIa, IVa — 22 год. тижн.

27. **Роздольський Михайло**, учитель, завідатель учительскої бібліотеки, господар Vб класи, учив німецького язика в класах IIIa, Va, Vб, VIa, VIб, VIIa — 24 год. тижн.

28. **Сьвітлик Остап**, професор, господар VIIa класи, учив латинського язика в класах VIIa, VIIб, VIIa, грецкого яз. в VIIa польского язика в кл. IIIб, IIIв — 23 год тижн.

29. **о. Фіголь Іван**, д-р богословія, завідатель гр. кат. парохії в Коломиї, заст. учит., учив релігії в класах IIIa, IVб, Va, Vб, VIa, VIб. VIIa, VIIб — 16 год. тижн. і виголошував по 2 ексорті.

30. **Чайковский Василь**, заст. учит., в шк. році 1911/12 на відпустці.

31. **Чайковський Осип**, професор, господар Iб класи, учив географії і історії в класах Ia, Iб, IIIa, IIIв, VIIa, VIIб — 22 год. тижн.

32. **Шинайло Роман**, професор, завідатель фізикального габінету, учив математики в класах IIв, IIIв, IVб, VIIa, фізики в класах VIIa, VIIб, каліграфії в приготовляючій класі — 22 год. тижн.

ПОМІЧНИЙ УЧИТЕЛЬ:

о. Стащенський Іван, заст. учителя і катехит ц. к. гімназії з польск. виклад. яз., учив релігії в класах приготавляючій, Ів, ІІІб, ІІІв, ІVa, VІІІа, VІІІб — 14 годин тижн. і виголюшував по 2 експорти.

б) Учителі надобовязкових предмегів:

1. Головка Григорій, я. в., учив історії рідного краю в кл. VІа, VІб — 2 год. тижн.

2. Голітовський Антін, професор ц. к. школи для промислу дерев., учив вільноручних рисунків в 2 відділах — 4 год. тижн.

3. Дольницький Лев, я. в., учив історії рідного краю в ІVб кл. — 1 год. тижн.

4. Кшиш Михайло, учитель виділової школи в Коломиї, учив гімнастики в 8 відділах — 8 годин тижн.

5. о. Лабенський Филип, я. в., учив історії рідного краю в ІVб класі і стенографії в 2 відділах — разом 3 год. тижн.

6. Чайковський Осеи, я. в., учив історії рідного краю в кл. VІІа, VІІб — 2 год. тижн.

7. Шинайло Роман, я. в., учив співу — 4 год. тижн.

II. Зміни в учительськім зборі в шк. р. 1911/12.

Ц. к. Рада шк. кр. а) іменувала: 1) пр. учителем заступника учителя тут. гімназії Володимира Лепкого (рескр. з дня 7. вересня 1911. ч. 14225), 2) заступниками учителів: Дмитра Николишина (рескр. з дня 31. серпня 1911. ч. 8563), Теодора Полїху (рескр. з дня 31. серпня 1911. ч. 12771), Станислава Ушакевича (рескр. з дня 4 вересня 1911. ч. 13056), о. дра Івана Фіголя (рескр. з дня 18. лютого 1912. ч. 2171) і Олексу Ковбуза (рескр. з дня 5. марта 1912. ч. 3414); б) перенесла до тут. гімназії заступників учит.: Станислава Бартошика з ц. к. гімназії в Бережанах (рескр. з дня 31. вересня 1911. ч. 15239) і Йосифа Горчинського з ц. к. гімн. в Бережанах (рескр. з 31. серпня 1911. ч. 15239); в) дала відпустку на цілий шк. рік 1911/12 заступникам учит.: Петрови Годованцеви (рескр. з дня 8 вересня 1911. ч. 15088), Йосифови Кутибі (рескр. з дня 19. вересня 1911. ч. 15247)

і Василеві Чайківському (рескр. з дня 5. вересня 1911. ч. 13816); г) увільнила заст. учит. Дометія Поповича (рескр. з дня 11. липня 1911. ч. 12523); д) ц. к. професор тут. гімн. Лев Гнатишак, що в шк. р. 1910/11 був придільний до ц. к. гімназії в Бродях, одержав там рівнорядну учит. посаду (рескр. з дня 21. липня 1911. ч. 8067); е) упокоївся заст. учителя Станислав Бартошик (дня 23. марта 1912).

III. Плян науки.

Наука відрувала ся: а) в класі приготовляючій взагалі після пляну, приписаного для IV. класи народних шкіл висшого або міського типу однак з узглядненем приписів в розпорядженню ц. к. Ради шк. кр. з дня 20. листопада 1904. ч. 25098; б) у всіх інших класах після пляну, що містить ся в інструкціях ц. к. Мін. В. і Пр. з 1900. згл. 1909. року і розпорядженнях ц. к. Ради шк. кр.

Виказ лектури.

ЛАТИНСЬКИЙ ЯЗИК.

III. класа: P. Cornelius Nepos: Miltiades, Aristides, Themistocles, Cimon, Epaminondas, Pelopidas, Hannibal.

IV. класа: C. Julius Caesar Commentarii de bello Gallico I. (1. часть), V. VI.

V. класа: а) P. Ovidius Naso: Metamorphos: Deucalion et Pyrrha, Daedalus et Icarus, Philemon et Baucis, De raptu Proserpinae; Fast: Arion, De Fabiorum interitu, Quinquatrus maiores; Trist: Ovidius de vita sua, Ultima nox; б) Caesar Bell. Gallic. VII; в) Titus Livius I. XXI. (в виборі).

VI. класа: а) C. Sallustius Crispus: Catilina; б) M. Tullius Cicero In Catilinam or. I; в) P. Vergilius Maro: Aeneidis I; Ecloga I. і Вступ до Georgicon lib.

VII. класа: а) M. Tullius Cicero: De imperio Cn. Pompei, Cato Maior; б) P. Vergilius Maro Aeneidis IV, VI, VIII, X, XI.

VIII. класа: а) Q. Horatius Flaccus: Carm. 1, 3, 10, 14, 18, 24, 34, 37; II. 1, 3, 7, 14, 17; III. 1, 8, 23, 30; IV. 5, 12; Epod. 6, 16; Satir I. 1, 9; Epist. I. 2, 10. б) P. Cornelius Tacitus: Germania (1—27), Annales I. (вибір).

ГРЕЦКИЙ ЯЗЫК.

V. кляса : а) Ксенофонта *Ἀνάξαις* (після хрестоматії) 1, 2, 4, 7, 11, 13; *Κύρου παιδ.* 1; б) Гомера Іліяда I. III.

VI. кляса : а) Гомера Іліяда VI, IX, XII, XXI, XXIV; б) Геродота VII, (вибір).

VII. кляса : а) Гомера Одиссея I, V, XI, XXIV. б) Демостена *Ὀλυνθ.* I; в) Плятона *Ἀπολογία Σωκράτους*.

VIII. кляса : а) Плятона *Ἀπολ. Σ. Κρίτων*.
б) Софокля *Ἀντιγόνη*.

РУССКИЙ ЯЗЫК.

Побіч уступів, поміщених в чиганці, читано прив. в V. кл.: І. Франко Лис Микита; П. Куліш Чорна Рада; Карпенко-Карий Суєта; М. Вовчок Оповідання (вибір); Л. Глїбів Байки

VI. кляса : А. Могильницький Скит Манявський; К. Студинський Пересторога; Квітка Твори; Томашівський Маруся Богуславка; О. Кониський Вибір повістий і оповідань.

VII. кляса : Б. Грінченко Вибір творів (пов. і драми); К. Студинський Генеза поет. творів Марк. Шашкевича; М. Костомарів — одна з монографій; Т. Шевченко Твори (вибір); І Франко і Б. Лепкий Наймичка.

VIII. кляса : С. Руданський Вибір поем; Томашівський Волод. Антонович; Нечуй-Левицкий Вибір повістий; Карпенко-Карий Вибір драм; О. Колесса Століте обновлення літер.

НІМЕЦКИЙ ЯЗЫК.

Побіч читанок :

V. кляса : Grimm Kinder und Haus-Märchen; F. Hoffmann Erzählungen (вибір).

VI. кляса : 1) шк.: Hermann und Dorothea von Goethe; дом: Otto Ludwig Zwischen Himmel und Erde; 2) шк.: Lessing Emilia Galotti; дом.: O. Ludwig — дальше.

VII. кляса 1) шк.: Schiller Kabale und Liebe; дом.: Deutsche Heldensage; 2) шк.: Otto Ludwig Der Erbförster; дом.: Goethe Dichtung und Wahrheit.

VIII. кляса 1) шк.: Schiller Wallensteins Tod; дом.: Shakespeare König Lear; 2) шк.; Goethe Iphigenie auf Tauris.

ПОЛЬСКИЙ ЯЗЫК.

Побіч уступів з читанок :

V. кляса : Nowele Sienkiewicza, Prusa, Konopnickiej (дом); в школі : Mickiewicz Grażyna, Pan Tadeusz ; Słowacki Ojciec zadżumionych ; Sienkiewicz Latarnik ; K. Brodziński Wiesław ; Sruł z Lubartowa Szymańskiego.

VI. кляса : дом. Trylogia H. Sienkiewicza, Pamiętniki Heidensteina i Paska, Listopad Rzewuskiego ; шк. Odprawa posłów greckich J. Kochanowskiego, Powrót posła J. Niemcewicza, Sarmatyzm Zabłockiego, Przypadki Doświadczynskiego — I. Krasińskiego.

VII. кляса : Ballady i romanse (вибір) A. Mickiewicza, дальше : Sonety krymskie, Konrad Wallenrod, Dziady ; J. Słowacki Balladyna, Lilla Weneda, Kordyan ; дом.: Słowacki Powieści poet. (вибір), Fredro Śluby panieńskie, Malczewski Marya, Goszczyński Zamek kaniowski ; Fredro Pan Jowialski.

VIII. кляса : шк. Krasiński Nieboska komedia, Irydion Przedświt, prywat. Psalmy, Syrokomla Urodzony Jan Dębóróg; Szkolne czasy, дом. Powieści Kraszewskiego i Kaczkowskiego i dostępnejsze z nowszych.

ПРЕДМЕТИ НАДОБОВЯЗКОВІ.

1. Історія рідного краю : в IV. і VII. клясі в обох півроках по 1 годині, в VIII. клясі лиш в 1. півроці, а в VI. клясі лиш в 2. півроці по 1 годині на тиждень. Учили ся всі ученики після плану назначеного ц. к. Радою шкільною краєвою.

2. Рисунки в двох відділах по 2 години на тиждень.

Ученики рисували в I. відділі після нової методи науки вільноручних рисунків з таблиці і на таблиці : коло, лінії зігнуті у вісімку, подвійно зігнуті, зігнуті в трикутник, квадрат, лінії слимаковаті поєдинчі і зложені, листки поєдинчі і з поєдинчих листків зложені розети чотири- і осьмидільні, пальмети, акротерії і орнаменти.

В II. відділі рисували поєдинчі листки контурово стилізовані, пальмети, орнамент стяжковий виконаний олівцем, тушом і красками. Рисунки перспективічні, посудини з оказів, поєдинчі листки стилізовані і природні, орнамент плоский, зложений, розети, голови звірять, твари та погрудя

людські; ученики рисували і малювали предмети з природи олівцем, вуглем і красками.

3. Стенографія в 2 відділах по 1 годині на тиждень.

Короткий начерк історії стенографії, про значінє і вагу стенографії в нинішніх часах, система Габельсбергера і її прикмети, вступні понятя про науку стенографії, її поділ на 3 части.

I. ч. Азбука стенографічна, громади співзвуків, самозвуків, творенє слів, двозвуки і самозвуки йотовані.

II. ч. Скорочуванє слів. Приставки рускі і чужі, поєдинчі і зложені. Скороченя в окінченнях. Скорочена відміна іменників, прикметників, заіменників і дієслів. Значки (титли). Пропусканє деклінаційних окінчень на основі складні.

III. ч. Скорочуванє речень: всі можливі способи.

В другім півроці кожної лекції півгодинна вправа.

4. ~~Спів~~: Наука відбувала ся у двох відділах по 2 години в тижни.

Відділ I.: Після підручника М. Сахера взято теорію співу: про тон, ноти, ключі, вартість ноти, павзи, такт, інтервали, будову гами дурової і мольової, віддих, динаміку, мєльодию, гармонію, ритм і темпо. Практичні вправи в читаню нот та співанє на 2 і 3 голоси.

Відділ II.: Співано до 30 церковних пісень на мішаний і мужеский хор різних композиторів. Псальми Бортнянського, Лїрина і Давидова і кілька більших і дрібнійших світських композицій.

5. Гімнастика в 8 відділах по 1 годині на тиждень.

Вправи відбували ся в кождім відділі відповідні до віку і фізичних сил молодїжи, головно після шведської методи, що дасть ся найлучше примінити до фізіольогічних і гігієнічних потреб організму молодїжи.

Старша молодїж перерабляла крім сего вправи Мілера (Müllera) та вправляла ся в борбництві. Крім сего устроювано товариські гри і забави та ставляно піраміди. З весною, в погідні дні, відбували ся забави та гри в мяча пр. вежа, п'ястучка пилка, союзняк і т. и.

Розклад годин

після нового плану для галицьких гімназій.

Ч. черг.	ПРЕДМЕТ	Число годин тижнево								Разом
		К Л Я С А								
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	від шк. р.:		
								1912	13	
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
1	Наука релігії . . .	2	2	2	2	2	2	2	2	16
2	Викладовий язык .	3	4	3	3	3	3	3	4	26
3	Латинський „ . .	6	6	6	6	6	6	5	5	46
4	Грешкий „ . . .	—	—	5	4	5	5	4	5	28
5	Німецький „ . . .	5	4	4	4	4	4	4	4	33
6	Істория	2	2	2	2	3	3	3	3	20
7	Географія	2	2	2	2	1	1	—	—	
8	Математика	3	3	3	3	3	3	3	2	23
9	Істория природи .	2	2	—	—	3	2	—	—	9
10	Фізика і хемія . . .	—	—	2	3	—	—	4	3	12
11	Пропедевт. фільос. .	—	—	—	—	—	—	1	2	3
12	*Рисунки (обов.) .	2	2	2	2	—	—	—	—	8
13	Каліграфія	1	—	—	—	—	—	—	—	1
14	*Гімнастика і забави (обов.)	2	2	2	2	2	2	2	2	16
15	Другий краєвий язык (згл. обов.) . . .	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(16)
Разом		30	29	33	33	32	31	32	32	251
		(32)	(31)	(35)	(35)	(34)	(33)	(34)	(34)	(267)

* (Ч. 12 і 14). Ще не у всіх гімназіях обов'язк.

В класі приготавляючий: релігія — 2 год.; викладовий язык — 7 год.; німецький язык — 6 год.; математика — 3 год.; каліграфія — 2 год.; другий краєвий язык (згл. обов.) — 3 год.

IV. Теми:

1. До письменних задач в висших класах.

а) В рускій мові.

КЛЯСА Va.

1. О скільки назва Гомерової епопеї „Іліяда“ відповідає її змістови? На осн. шк. лект. 2. Прогулька в ліс. Опис. 3. Як Кир відкриває війську свої наміри? На осн. лект. Ксенофонтової Анабази. 4. Лис Микита і Вовк Неситий у боротьбі з собою. На осн. лект. „Лиса Микити“ Ів. Франка. 5. Реформи Сольона. На осн. науки історії. 6. Будова повісти „Чорна Рада“. На осн. дом. лект. 7. Ліричні елементи в „Москалевій криниці“ Т. Шевченка. 8. Село в зимі. Опис. На осн. поданої диспозиції. 9. Штука Венеції. На осн. переробл. в школі. 10. Головна акція в „Мартині Борулі“ Тобилевича.

КЛЯСА Vб.

1. Виказати різницю між поезією а прозою на прочитаних уступах з „Іліяди“. 2. Прохід по поли в осени. Опис. 3. Образованє Овіда. На осн. лект. „De vita sua“ Овіда. 4. Як представляє ся герой поеми „Лис Микита“ Ів. Франка? 5. Як малює Яр. Окуневський Єгиптян в оповіданю „З подорожі по Єгипті“? На осн. шк. лект. 6. Як на трибунаті зросла цісарска власть? На осн. науки іст. 7. Чи „Іділля“ Франка є справді ідилею? 8. Місто в зимі. Опис. На основі поданої диспоз. 9. Загальний образ битви в новелі Кобилянської „Битва“. На осн. поданої диспозиції. 10. Конфлікт між Антигоною а Креоном. На основі переробленого в школі.

КЛЯСА VIa.

1. Значіне церковно-славянської мови для Русинів. На осн. науки в школі. 2. Цвіт — се надія. Порівнанє. 3. Вплив візантійсько-болгарської літератури на Русь домонгольської доби. На осн. науки в школі. 4. Троянські герої в родиннім

кружку. На осн. лект. VI. кн. Іліяди. 5. Лицарство а хрестоносні походи. На осн. науки історії. 6. Як малює Квітка в своїх повістях відносини панів до кріпаків? На осн. дом. лект. 7. О скільки західна Європа вплинула до XVI. в. на зміну характеру нашого письменства? 8. Найважніші форми симбіози в царстві звірят. На осн. науки істор. прир. 9. О скільки вступ до „Унії“ Потія дає образ сучасної полеміки? На осн. прочитаного в школі. 10. Дума про Марусю Богуславку і її значінє в літературі. На осн. шкільної й домової лектури.

КЛЯСА VIб.

1. Чому Русини прийняли церковно-славянську мову як свою письменську? На осн. науки в школі. 2. Колос повний гне ся до землі, а порожний до гори сторчить. 3. Найважніші пам'ятники оригінального письменства домонгольської доби. 4. Гектор як тип правдивого героя. На осн. лект. VI. кн. Іліяди. 5. Значінє Дніпра в зносинах Руси з Греками. На осн. науки історії. 6. О скільки порушує Квітка в своїх повістях теми з нашої бувальщини? На осн. дом. лектури. 7. Що подає „Притча про трех приятелів“ до характеристики старорусского роману? 8. Яка гадка криє ся в словах поета: „Мудрість захована, золото в скритку — Однаковіїнько суть без пожитку“. 9. Римська іділя. На осн. лектури Вергілія. 10. Розбір думи про Самійла Кішку. На осн. шк. лектури.

КЛЯСА VIIа.

1. Якими прикметами визначають ся твори народної словесности? 2. Причини і наслідки неробства. 3. В яких формах проявляє ся людська мисль? На осн. науки льогіки. 4. Характеристика Д. Гайденка в повісти Б. Грінченка „На розпутьті“. 5. Гр. Квітка і єго значінє в українській літературі. 6. Князь, віче, бояри — головні політичні чинники на Україні. 7. Хід думок в думі М. Шашкевича „Побратимови“. 8. Праця — жерело слави. 9. Племінні різниці між Українцями і Великоросами. На осн. М. Костомарова. 10. Вода в природі. На осн. науки фізики.

КЛЯСА VIIб.

1. Як відносили ся старорускі письменники до творів народної слозесности? 2. Жите — се борба. 3. Мисленє а мова. На осн. науки льогіки. 4. Характеристика М. Кравченка в повісти Б. Грінченка „Соняшний промінь“. 5. Ідея і єї переведенє в оповіданю Гр. Квітки „Перекотиполе“. 6. Зносини України з Візантією. 7. Хід думок в „Бандуристї“ М. Шашкевича. 8. Честилюбивість — жерело добра і зла. 9. Громадянська діяльність М. Костомарова. 10. Атмосферичні опади. На осн. науки фізики.

КЛЯСА VIIа.

1. до вибору: а) Діяльність петербурских Українців в 60. рр. XIX. ст. б) Пояснити пословицю: „Хто в літї гайнує, той в зимі голодує“. 2. Розвинути слова Шевченка: „Добре тому, чия душа і дума добро навчила ся любити“. 3. до вибору: а) Що лучить чоловіка з вітчиною? б) Вплив політичного бити руского народа на єго літературу. 4. Як зображає І. Левицький змаганя українофілів в повісти „Хмари“? 5. до вибору: а) Взаємини Франції з Росією в XIX. ст. б) Галицькі обєдинителі і їх змаганя в 60. рр. XIX. ст. На осн. поданого огляду. 6. Виказати примірами з історії стійність думки, що містить ся в пословиці: „Згода будує — незгода руйнує.“ 7. до вибору: а) Електричність та єї практичне приміненє; б) Погляд Руданьского на жите і людий в віршах „Наука“ і „До дуба“. 8. до вибору: а) Значінє славної минувшини для народа; б) Розвій прози на Україні до часів О. Кониського.

КЛЯСА VIIIб.

1. до вибору: а) Просьвітні змаганя Українців в 60. рр. XIX. ст. б) Праця осолоджує жите чоловіка. 2. Пояснити гадку: „Aequam memento rebus in arduis servare mentem“ 3. до вибору: а) Істория літератури як жерело науки психольогії. На осн. науки психольогії. б) Повісти П. Куліша. Характеристика. 4. Доля Миколи Джері в рівнозвучній повісти І. Левицкого. 5. до вибору: а) Наслідки кримської війни для Європи. б) Вплив України на розбудженє духового житя в Галичині. 6. Розвинути думку, що містить ся в пословиці:

„Як собі постелиш, так виспиш ся“. 7. до вибору; а) Примінене електричності в техніці; б) Як зображає Федькович Гуцулів в своїх повістях? — 8. до вибору: а) Які історичні спомини в'яжуться з Дніпром? — б) Розвій української етнографії.

б) В німецькій мові.

КЛЯСА Va.

1. Mein jetziges Heim. 2. Wie gewinnt Kurz den Prozess? Nach der Lektüre. 3. Die Gründung der phönizischen Kolonien. N. d. Skullektüre. 4. Das Justieren der Münzen. N. d. Lekt. 5. Oedipus Schicksale. N. d. L. 6. Inhalt und Grundgedanke des Gedichtes von Seidl „der König und der Landmann“. N. d. L. 7. Die Lawinen. N. d. Lekt. 8. Übersetzung aus dem Ruthenischen. 9. Die körperliche Erziehung bei den Griechen — ihre Wege und Ziele. 10. Der Erinyenchor und die Kraniche — wie stehen diese Motive zu einander in Beziehung? 11. Das Reisen sonst und jetzt. 12. Schiller in der Karlsschule. 13. Ein Spaziergang im Frühling. 14. Die Erlebnisse des Tauchers in der Meerestiefe.

КЛЯСА Vб.

1. Unser Gymnasialgebäude. 2. Inhalt und Erläuterung der Fabel „Der Hirsch und der Graben“. Nach der Lektüre. 3. Wie orientieren sich die Schiffer auf dem Weltmeer? N. d. Schullektüre. 4. Gellert und Neidhardt. N. d. Lekt. 5. Die Befreiung des Orestes. N. d. L. 6. Inhalt und Grundgedanke des Gedichtes von Herder „Das Kind der Sorge“. 7. Welchen Weg hat ein Metallplättchen zurückzulegen, bis es Münze wird? N. d. L. 8. Übersetzung aus dem Ruthenischen. 9. Die olympischen Spiele und ihre Bedeutung für das griechische Volk. 10. Welche Begebenheiten und wie verknüpft sie Schiller in seinem Gedichte „Graf von Habsburg“. 11. Die Entstehung der Erde. 12. Schillers erste Kindheit. 13. Der Frühling im Walde. 14. Charakteristik des Edelknechtes. Nach Schillers „Taucher“.

КЛЯСА VIa.

1. Ein Ferientag. 2. Welche Personen lernen wir im I. Gesang des Epos „Hermann und Dorothea“ kennen? 3. Wie ent-

steht ein Volksepos? 4. Klopstock im Elternhause. N. d. Lekt. 5. Lohengrin. N. d. L. 6. Welche mythischen Züge spiegeln sich in dem Märchen „Dornröschen“? N. d. L. 7. Die Bedeutung des Christentums für die ruthenische Literatur der Kijewerperiode. 8. Plan und Aufbau der Städte im Mittelalter. N. d. L. 9. Worin liegt die Bedeutung Karls des Grossen? 10. Die Verschlingung der Fabeln in Wielands „Oberon“. 11. Die Welt des Wassertropfens. 12. Die Exposition in Lessings „Emilia Galotti“. 13. Fritz Nettenmair. Eine Charakteristik. Nach O. Ludwigs „Zwischen Himmel u. Erde“. 14. Schillers Flucht.

КЛЯСА VIб.

1. Das heurige Erntefest. 2. Wie führt uns der Dichter in die Handlung seines Epos „Hermann und Dorothea ein? 3. Homer und die mykenische Kultur. N. d. Schullektüre. 4. Klopstocks Aufenthalt in Schulpforta und seine Bedeutung für den Dichter. N. d. L. 5. Parzivals Fall und Erhebung. N. d. L. 6. Der Tod des Forstgehilfen in M. v. Ebner - Eschenbachs „Krambambuli“. 7. Der historische Hintergrund in „Igors Feldzug“. 8. Die mittelalterliche Burganlage. 9. Die kulturelle Bedeutung der Klosterstätten. 10. Das Romantische in Wielands „Oberon“. 11. Wie und warum wandern die Vögel? 12. Das Gespräch des Prinzen mit dem Maler Conti. Nach Lessings „Emilia Galotti“. 13. Christiane Nettenmaier. Eine Charakteristik. Nach O. Ludwigs „Zwischen Himmel und Erde“. 14. Goethe in Strassburg.

КЛЯСА VIIа.

1. Das Schicksal der historischen Tatsachen in der Heldensage. N. d. L. 2. Die Begeisterung ist die Quelle zu grossen Taten. Nach gegebener Disposition. 3. Gedankengang des zweiten Aufzuges in Schillers „Kabale und Liebe“. N. g. Schullekt. 4. Daniels Beziehungen zu den Tartaren. Nach d. Geschichtsunterricht. 5. Das tragische Moment im Hildenbrandliede. N. d. Hauslektüre. 6. Auf welchen Wegen kommt eine schriftliche Arbeit zustande? Nach d. prakt. Gesprächen. 7. Wie wird der Ausbruch des Hasses in den beiden ersten Aufzügen von Otto Ludwigs „Der Erbforster“ motiviert? N. d. L. 8. Die Charakteristik der Gedichte

von Ambrosius Metlyńskij. N. d. ruthen. Lektüre. 9. Der Gedankengang in Schillers Ballade „Das verschleierte Bild zu Sais“. N. d. Schullekt. 10. Charakteristik der wichtigsten literarischen Richtungen Deutschlands im XVIII. Jhdte. N. d. Hauslektüre.

КЛЯСА VIIб.

1. Die Entstehung der Heldensagen N. d. L. 2. Das Manesalter und der Herbst. Eine Parallele. Nach gegeb. Disposition. 3. Welche Momente bringen die Steigerung der Handlung in Schillers „Kabale und Liebe“. N. d. L. 4. An welche literarischen Richtungen knüpft Iwan Kotlarewskyj an und wie fördert er dieselben? N. d. ruthen, Schullektüre. 5. Wesen und Zweck des Humanismus. N. d. L. 6. Das Sammeln und Sichten des Materials zu einer schriftlichen Arbeit. N. d. prakt. Gesprächen. 7. Der Gedankengang von Goethes „Wanderer“. 8. Bestrebungen Dido's den Aeneas für sich zu gewinnen. Nach „Aeneis“ IV. 9. Christian Ulrichs legale Verteidigung seines Rechtes und deren Erfolg. N. Ludwigs „Der Erbförster“. 10. Lessings Verdienste um die deutsche Literatur. N. d. L.

КЛЯСА VIIа.

1. „Wer mit dem Leben spielt, kommt nie zurecht, — Wer sich nicht selbst befiehlt, bleibt immer Knecht“. (Goethe). 2. Schillers Elegie „Der Spaziergang“ — ein Bild der Kulturentwicklung der Menschheit. N. d. L. 3. до вибору: а) Was verdankt Frankreich Napoleon III.? — б) Wert des Geldes. 4. Mit welchen Mitteln zieht Oktavio Piccolomini Isolani und Buttler zu sich herüber? 5. Lessings „Emilia Galotti“ und Schillers „Kabale und Liebe“. (Einfluss Lessings auf Schiller). 6. до вибору: а) Verhältnis der Kunst zur Natur; — б) Lessings „Laokoon“. N. d. L. 7. Die Max- Thekla - Handlung und ihr Verhältnis zur Haupt-handlung. (Schillers „Wallenstein“). 8. до вибору: а) Was ist tragisch? — б) Die Entwicklungsstufen des Staatslebens.

КЛЯСА VIIIб.

1. Sprachstudium als wichtigstes Bildungsmittel. 2. Schillers Ansichten über die Kunst im Prolog zur Trilogie „Wallenstein“.

3. Kants kathegorischer Imperativ als sittliches Gesetz in Schillers Balladen. 4. до вибору: а) Gedankengang in Goethes „Zueignung“; — б) Komposition der Kantate von Schiller „Das Lied von der Glocke“. 5. Wallenstein und Max Piccolomini. Eine Gegenüberstellung der Charaktere. Auf Grund der Schullektüre. 6. Die Anfänge der deutschen Romantik. 7. Inwieweit erkennt man den Charakter des Königs Lear in den Charakteren seiner Töchter wieder? N. d. Hauslektüre von Shakespears „König Lear“. 8. Die Heilung des Orest. Eine psychologische Erklärung. N. d. Schullektüre von Goethes „Iphigenie“.

в) В польській мові.

КЛЯСА Va.

1. Wspomnienia z wakacyi. Opisy i wrażenia. 2. „Morze nie dzieli, lecz zbliża narody“. Na podst. nauki historyi. 3. Opisy plastyczne w Jerozolimie wyzwolonej Tassa. Na podst. lekt. szk. 4. Przyroda w czterech pierwszych księgach P. Tadeusza. Wpływ na rozwój akcji. 5. Udział Rymwida w akcji Grażyny. Na podst. lekt. szk. 6. Tęsknota wygnańcza w Latarniku Sienkiewicza. Na p. I. szk. 7. Tryb życia i zwyczaje w dworze Soplicowskim. Na p. „P. Tadeusza“. 8. Podać tok myśli i znaczenie wiersza A. Asnyka p. t. „Słonko“. 9. Rozkosze płynące z przedstawiania z przyrodą. 10. Charakterystyka starego Jana z „Wiesława“ Kaz. Brodzińskiego.

КЛЯСА Vб.

1. Znaczenie dziejowe wypraw Aleksandra Wielkiego. Na podst. nauki historyi. 2. Rola Achillesa w Iliadzie. Na podst. lekt. 3. Znaczenie epizodów w 2 pierwszych księgach „P. Tadeusza“. 4. Wartość węgla w przemyśle fabrycznym. 5. Jakie przyczyny skłoniły Litawora do przymierza z Krzyżakami. Na p. I. szk. 6. Na czym polega niższe stanowisko gawędy w dziale poezyi epicznej? Na p. I. szk. 7. Ksiądz Robak wśród szlachty zaściankowej Na p. IV. ks. „P. Tadeusza“. 8. Wykazać na podstawie dwu wybranych utworów lirycznych znamienne cechy poezyi lirycznej. Na podst. I. szk. 9. Korzyści z urządzenia kolekcji. 10. Wpływ świata fantastycznego na losy bohatera w „Makbecie“ Szekspira.

3. Kants kathegorischer Imperativ als sittliches Gesetz in Schillers Balladen. 4. до вибору: а) Gedankengang in Goethes „Zueignung“; — б) Komposition der Kantate von Schiller „Das Lied von der Glocke“. 5. Wallenstein und Max Piccolomini. Eine Gegenüberstellung der Charaktere. Auf Grund der Schullektüre. 6. Die Anfänge der deutschen Romantik. 7. Inwieweit erkennt man den Charakter des Königs Lear in den Charakteren seiner Töchter wieder? N. d. Hauslektüre von Shakespears „König Lear“. 8. Die Heilung des Orest. Eine psychologische Erklärung. N. d. Schullektüre von Goethes „Iphigenie“.

в) В польській мові.

КЛЯСА Va.

1. Wspomnienia z wakacyi. Opisy i wrażenia. 2. „Morze nie dzieli, lecz zbliża narody“. Na podst. nauki historyi. 3. Opisy plastyczne w Jerozolimie wyzwolonej Tassa. Na podst. lekt. szk. 4. Przyroda w czterech pierwszych księgach P. Tadeusza. Wpływ na rozwój akcji. 5. Udział Rymwida w akcji Grażyny. Na podst. lekt. szk. 6. Tęsknota wygnańcza w Latarniku Sienkiewicza. Na p. I. szk. 7. Tryb życia i zwyczaje w dworze Soplicowskim. Na p. „P. Tadeusza“. 8. Podać tok myśli i znaczenie wiersza A. Asnyka p. t. „Słonko“. 9. Rozkosze płynące z przedstawiania z przyrodą. 10. Charakterystyka starego Jana z „Wiesława“ Kaz. Brodzińskiego.

КЛЯСА Vб.

1. Znaczenie dziejowe wypraw Aleksandra Wielkiego. Na podst. nauki historyi. 2. Rola Achillesa w Iliadzie. Na podst. lekt. 3. Znaczenie epizodów w 2 pierwszych księgach „P. Tadeusza“. 4. Wartość węgla w przemyśle fabrycznym. 5. Jakie przyczyny skłoniły Litawora do przymierza z Krzyżakami. Na p. I. szk. 6. Na czym polega niższe stanowisko gawędy w dziele poezji epicznej? Na p. I. szk. 7. Książd Robak wśród szlachty zaściankowej Na p. IV. ks. „P. Tadeusza“. 8. Wykazać na podstawie dwu wybranych utworów lirycznych znamienne cechy poezji lirycznej. Na podst. I. szk. 9. Korzyści z urządzenia kolekcji. 10. Wpływ świata fantastycznego na losy bohatera w „Makbecie“ Szekspira.

КЛЯСА VIIб.

1. Jakie czynniki oddziaływały na rozwój literatury polskiej w drugiej połowie XVIII. w.? 2. Rozwinąć myśl dwuwiersza Brodzińskiego: „Tego dzieła są drogie i chwala nie płocha, kto zna kraj jak Krasicki, jak Niemcewicz kocha“. 3. Parafiańszczyzna w komedyi Zabłockiego „Sarmatyzm“. 4. Obrzędy ludowe w „Wiesławie“ K. Brodzińskiego. 5. Para i elektryczność w służbie cywilizacyi. 6. Stanowisko Brodzińskiego w walce klasyków z romantykami. 7. Pierwiastek osobisty w balladach A. Mickiewicza. 8. Rozwinąć myśl A. Mickiewicza: „Szczęśliwy, co padł wśród zawodu, jeżeli poległem ciałem dał innym szczebel do sławy grodu“. 9. Korzyści prawdziwej przyjaźni. 10. Tło historyczne w „Panu Tadeuszu“.

КЛЯСА VIIа.

1. Wpływ cudowności i wypadku na akcję w Balladynie. 2. Sprawozdanie z dowolnie obranej komedyi Moliera. 3. до вибору: а) Bismark a Cavour. Paralela histor. - porównawcza; б) Życie i charakterystyka Miecznika w „Maryi“ Malczewskiego. 4. Topografia Ukrainy w „Maryi“ Malczewskiego. 5. до вибору: а) Charakterystyka Gustawa w „Ślubach panieńskich“ Fredry; — б) Istota poezyi mesyanicznej; — в) Czynniki geologiczne wywołujące rzeźbę lądów. 6. Początek i rozwój powieści historycznej w literaturze polskiej. 7. Idea solidarności w przyrodzie i społeczeństwie. 8. Halban w „Konradzie Wallenrodzie“ A. Mickiewicza a Masynisa w „Irydionie“ Z. Krasińskiego.

КЛЯСА VIIIб.

1. Wpływ Bajrona na twórczość J. Słowackiego. 2. Wyjaśnić myśl Mickiewicza: „Cierpi człowiek, bo sobie sam służy za kąt, sam sobie robi koło i sam się w nie wplata“. 3. до вибору: а) Przyczyny i skutki ruchów wolnościowych w Europie w r. 1848; — б) Pogląd na rozwój nauki o elektryczności. 4. Ukraina w poezyi Malczewskiego, Zaleskiego i Goszczyńskiego. 5. до вибору: а) Charakterystyka Filona w „Balladynie“; — б) Idea zemsty w „Konradzie Wallenrodzie“ A. Mickiewicza. 6. Pierwotki kształtujące w literaturze pięknej. 7. Charakterystyka jednej

z głównych postaci w „Irydionie“ Z. Krasińskiego. 8. Gawęda i jej najwybitniejsi przedstawiciele w literaturze polskiej.

2. Теми до письменного іспиту зрілости.

1. **Язык латинський :** а) в I. відділі: P. Vergili Maronis Aeneid. III. 192—208, 219—228. „Postquam rates . . . caerulea ver-runt. Huc ubi delati . . . dira inter odorem“; б) в II. відділі: M. Tulli Ciceronis De officiis II. cap. I. 2.—II. 5. „Quamquam libri nostri . . . quod laudandum putet“; в) в III. відділі: T. Livi III. 28. 1—9. „Ibi dictator, . . . inde abire sinerent“.

2. **Язык грецький :** а) в I. відділі: Плятона Протагор. XI. а) „*ἢ γὰρ ποτὲ χρόνον, . . . διωρεῖται ἀνθρώπων.*“ — б) в II. відділі: Демостена *περὶ ἐπιστολῆς Φιλίππου*: „*Ὡς δ' αὐδὲρ εἰς Ἀθη-ναίων, . . . τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.*“ — в) в III. відділі: Гомера Іліа-да XVI. 1—39. „*Ἐκτορ δ' ἐν Σχαιῷσι. . . . χρῆσταιτῆρες ἔασιν.*“.

3. **Язык руский :** а) в I. відділі до вибору: а) Українська повість і головні її представителі; б) Пояснити висказ Шіллера: „Alle anderen Dinge müssen, der Mensch ist das Wesen, welches will“; в) Які історичні спомини в'яжуться з Дніпром? — б) в II. відділі до вибору: а) Роска Трійця і її вплив на розвиток народного письменства в Галичині; б) Реформи цесаря Йосифа II.; в) Огонь в життю природи і в розвою культури; — в) в III. відділі до вибору: а) Головні осередки українського письменства нової доби; б) Об-яснити слова Шіллера: „Es ist der Geist, der sich den Körper baut“; в) Зносини руских князів з західно-європейськими во-лодарями.

z głównych postaci w „Irydionie“ Z. Krasińskiego. 8. Gawęda i jej najwybitniejsi przedstawiciele w literaturze polskiej.

2. Теми до письменного іспиту зрілости.

1. **Язык латинський :** а) в I. відділі: P. Vergili Maronis Aeneid. III. 192—208, 219—228. „Postquam rates . . . caerulea ver-runt. Huc ubi delati . . . dira inter odorem“; б) в II. відділі: M. Tulli Ciceronis De officiis II. cap. I. 2.—II. 5. „Quamquam libri nostri . . . quod laudandum putet“; в) в III. відділі: T. Livi III. 28. 1—9. „Ibi dictator, . . . inde abire sinerent“.

2. **Язык грецький :** а) в I. відділі: Плятона Протагор. XI. а) „*ἢ γὰρ ποτὲ χρόνῳ, . . . δαρείται ἀνθρώπων.*“ — б) в II. відділі: Демостена *περὶ ἐπιστολῆς Φιλίππου*: „*Ὁν δ' αὖδρες Ἀθη-ναῖται, . . . τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.*“ — в) в III. відділі: Гомера Іліа-да XVI. 1—39. „*Ἐκτορ δ' ἐν Σκαίῃσι. . . . χρῆσταιτῆρες ἔασιν.*“.

3. **Язык руский :** а) в I. відділі до вибору: а) Українська повість і головні її представителі; б) Пояснити висказ Шіллера: „Alle anderen Dinge müssen, der Mensch ist das Wesen, welches will“; в) Які історичні спомини в'яжуться з Дніпром? — б) в II. відділі до вибору: а) Роска Трійця і її вплив на розвиток народного письменства в Галичині; б) Реформи цесаря Йосифа II.; в) Огонь в життю природи і в розвою культури; — в) в III. відділі до вибору: а) Головні осередки українського письменства нової доби; б) Об-яснити слова Шіллера: „Es ist der Geist, der sich den Körper baut“; в) Зносини руских князів з західно-європейськими во-лодарями.

Виказ абітурієнтів, що здали іспит зрілості в днях від 15. до 20. червня 1912.

Ч. черг.	Ім'я і прізвище	Місце уродження	Рік уродження	Віра	Ходив до гмназії в роках	Вислід іспиту	Наміряє записати ся на відділ університ.
1	Бабюк Стефан	Бервікова, Галичина	1894	гр. кат.	1905—1912	зрілий	теолог.
2	Будурович Іван	Березів нжи., "	1893	"	1905—1912	" з від.	війск. акад.
3	Годованець Кирило	Устечко, "	1893	"	1905—1912	"	"
4	Дутчак Андрій	Коршів, "	1891	"	1905—1912	"	фільос.
5	Запучович Франц	Коршів, "	1891	"	1905—1912	"	правнич.
6	Каминський Михайло	Ляцке шлях., "	1892	"	1905—1912	" з від.	фільос.
7	Лукач Юрій	Старуля, "	1893	"	1905—1912	"	рільн. акад.
8	Миличук Петро	Коршів, "	1892	"	1905—1912	"	правнич.
9	Нагуляк Онуфрій	Новосілка Кост., "	1890	"	1905—1912	"	фільос.
10	Топольницький Василь	Серафимів, "	1893	"	1905—1912	"	теолог.
11	Турчак Іван	Потічок, "	1890	"	1903—1912	"	ак. шгук.
12	Чорний Константин	Оспенізм, "	1893	"	1905—1912	"	фільос.
13	Чорнопиский Теодор	Чагрів, "	1893	"	1905—1912	"	теолог.
14	Горбовий Ніколай	Монастирсько, "	1891	"	1904—1912	"	правнич.
15	Бачинський Юрій	Серафимів, "	1891	"	1904—1912	"	правнич.
16	Григорчук Василь	Коршів, "	1892	"	1904—1912	"	правнич.
17	Іваницький Маріян	Застіноче, "	1890	"	1904—1912	"	теолог.
18	Кислевський Володимир	Хлібичин пілля., "	1894	"	1905—1912	" з від.	правнич.
19	Кузак Яким	Китїгичі, "	1891	"	1905—1912	"	"

Виказ абітурієнтів, що здали іспит зрілості в днях від 15. до 20. червня 1912.

Ч. черг.	Імя і прізвище	Місце уродження	Рік уродження	Віра	Ходив до гімназії в роках	Вислід іспиту	Наміряє записати ся на відділ університ.
20	Мельник Ростислав	Коломия, Галичина	1891	гр. кат.	1904—1912	зрілий	політехн.
21	Могильницький Яків	Сороки, "	1894	"	1905—1912	" з від.	правнич.
22	Охримович Юліян	Стрий, "	1893	"	1904—1912	"	фільос.
23	Нарашук Дмитро	Тинківці, "	1891	"	1905—1912	"	медичн.
24	Породко Лев	Куликів, "	1894	"	1905—1912	" з від.	теолог.
25	Стефанюк Іван	Коломия, "	1894	"	1905—1912	"	торг. акад.
26	Тезишак Осип	Турка, "	1894	"	1905—1912	"	"
27	Чернявський Володимир	Лопатин, "	1894	"	1905—1912	"	медичн.
28	Шнайфго Олександр	Мединич, "	1893	"	1905—1912	"	політехн.
29	Кузич Антін	Березів нижн., "	1887	"	1902—1912	"	правнич.
30	Оробець Семен	Залуче н. Чер., "	1889	"	1902—1912	"	"

VI. Прибори до науки.

1. Бібліотека учителів числить 1216 творів в 1930 томах і 2360 примірників звітів дирекцій середних і иньших шкіл.

В р. 1911/12 куплено: а) 70 творів в 93 томах (між ними 27 шкільних підручників); б) часописи: Літературно-науковий Вістник, Учитель, Наша Школа, Світло, Рускій филологическій Вѣстникъ, Записки наук. Товариства в Києві, Archiv für slavische Philologie, Wszechświat, Kwartalnik historyczny, Przewodnik nauk. i liter. (додаток до Gaz. lwowsk.), Przewodnik bibliograficzny, Ruch, Czasopismo pedagogiczne (додаток до Dziennik-a s. k. Rady szk. kr.), Zeitschrift für die österr. Gymnasien, Zeitschrift für Schulgesundheitspflege, Körperliche Erziehung, Zeitschrift für mathemat. und naturwissensch. Unterricht, Geographische Zeitschrift, Zeitschrift für den Zeichenunterricht, Zeitschrift für den physik. und chem. Unterricht, Zeitschrift für Philosophie und Pädagogik, Umschau, Zoologischer Anzeiger, Natur und Schule, Das literarische Echo, Verordnungsblatt für den Dienstbereich des Ministeriums für Kultus und Unterricht.

В дарі одержано: від краківскої Академії Наук 14 творів (в 17 томах), від Виділу краєвого 2 твори, від приватних осіб (видавців) 5 творів; дальше: „Muzeum“ 1911, „Säemann“ 1911, Записки наук. Тов. ім. Шевченка у Львові 1911.

2. Бібліотека учеників числить: 899 творів а 1212 томів в рускій мові, 693 твори а 740 томів в польській мові і 540 творів а 782 томи в німецкій мові.

В р. 1911/12 куплено 65 нових творів в рускій мові, 33 твори нові в польській мові і 46 нових творів в німецкій мові. В дарі одержано „Missye katolicckie“ 1911.

Рух книжок в бібліот. учеників в шк. році 1911 12.

Кляса	руські книжки		німецькі книжки		польські книжки	
	Читало учеників	Число взятих книжок	Читало учеників	Число взятих книжок	Читало учеників	Число взятих книжок
II абв.	62	251	18	54	65	284
III абв.	65	483	82	326	54	306
IV аб.	54	248	60	360	70	582
V аб.	55	312	50	296	36	450
VI аб.	66	426	53	315	32	418
VII аб.	45	277	39	196	28	240
VIII аб.	39	318	29	120	24	228
	386	2315	281	1667	309	2508

В збірці книжок для бідних учеників находить ся около 800 шкільних підручників ; в шк. р. 1911/12 куплено 50 книжок, надто кількадесятох учеників дарувало більше число книжок. Користало 303 учеників, які визичили 561 книжку.

3. До науки географії і історії є: мап 105, 1 релієфна, 212 образів геогр. і істор., 15 атласів (геогр. істор. і и.) і 4 гльоби. В р. 1911/12 куплено мапи: Bamberg Europa, Asien, Afrika, Russland (2), Hölzl Австро-Угорщина, Majerski Galicya.

4. До науки історії природи є: а) зоол. okazів випханих 95, в спіритусї 54, препаратів в спіритусї і інекційних 18, препаратів мікроскоп. 17, okazів сухих 21, моделїв 8, кістяків 7, образів 243 і збірки мотилїв та комах ; б) ботан. моделїв 66, образів 250 ; в) okazів мінералів 217, моделїв кристалів 56, образів 65, збірка геольог. okazів.

В р. 1911/12 куплено: Kny Botanische Wandtafeln (10), Pfortscheller Zoolog-Wandtafeln (3), збірку скал (32) і 9 okazів мінералів.

5. Габінет фізикальний числить 237 приладів і 5 таблиць

В р. 1911/12 куплено кілька більших приладів і кільканайцять дрібніших предметів.

6. До науки рисунків має заклад: 363 взірці, 7 приладів до науки перспективи, 12 моделів з дерева, 67 моделів з гіпсу, моделі (посудини) з майоліки, скла, дерева і збірку різних пер птахів (на картоні).

7. До науки каліграфії є: 8 зошитів взірців письма і 25 таблиць.

8. До науки співу куплено в р. 1911/12: Литургія св. Іоанна Золот. Цьороха, Заупокойна Служба Божа о. Н. Куменовского; сей автор дарував 1 прим. своєї Зауп. Сл. Б. і 2 Панахиди.

VII. Поміч для бідних учеників.

Підмогу убогих учеників рускої гімназії мають на меті дві інституції в Коломиї, іменню Товариство „Шкільна Поміч“ і „Бурса Філії руского Товариства педагогічного“.

I. Товариство „Шкільна Поміч“, засноване 1892 року прихильниками шкільної молодіжи, удержувало окрему бурсу — інститут (у власних домах), де в шк. р. 1911 12 було поміщених 45 учеників (надто 8 приходило на обід і вечеру), із них 37 за місячною доплатою по 20—36 К., а 8 цілком безплатно (і 8, що діставали харч); надто від половини мая 20 за половину оплати діставало обід і вечеру.

Крім сего видало товариство в шк. році на підмогу бідних учеників суму 175 К. (іменню на харч, одіж, ліки, мешканє). Поміч лікарську подавав убогим ученикам Вп. др. А. Козакевич, а Вп. Шгенцель і Авгенштерн опускали з ціни за ліки 33%.

Товариство оснувало також окремий фонд, призначений на підмогу бідних учеників при справленю шкільних мундурів, і завдяки сій підмозі значне число учеників одержало приписані мундури переважно на сплату коштів малими ратами, а многі також даром (сі на суму 197·32 К. — взагалі від заснованя сего фонду роздано бідним ученикам даром мундурів на суму 3198·62 К.). З сеї помочи користало в шк. році 155 учеників.

Збірка шкільних підручників, з яких користають бідні ученики, числить около 1500 примірників; користало з неї понад 300 учеників.

Головою сего товариства є директор гімназії, до виділу належить ще 5 иньших гімназияльних учителів.

II. Бурса „Філії руского Товариства педагогічного в Коломиї“, заснована з початком шкільного року 1902 3. В бурсі мало помешканє і харч 140 учеників, із тих 12 безплатно, а прочі за місячною доплатою 3—24 К. Крім сих доходило на обід і вечеру 15 учеників (даром).

Справами бурси завідував виділ товариства, до котрого належить 5 учителів гімназії. Домашний нагляд і управу мав учитель гімназії, котрий мешкав в тім самім домі. Лікарську

поміч подавали безкористно Вп. др. Козакевич і др. Левицький, а антикар Вп. Авгенштерн опускав з ціни за ліки 33⁰ 00. В бурсі є збірка шкільних підручників для ужитку питомців, що числить 521 шк. книжок і збірка книжок до читання (848).

IV. Жертви, що вплинули на підмогу бідних учеників:

а) при записах учеників зібрано 150 К 88 сот.

(Жертвували: Вп. Шарковский з Борщева 13 К, Микитюк Гнат з Коломиї 11 К, о. Бурнадз з Олїєви 7 К, Витвицький з Коломиї 5 К, о. Данилович з Іспаса 3 К, Оренштайн з Коломиї 2·80 К, о. Орхимович з Велдїжа 4·80 К, о. Курпак з Тлустого 2·80 К, оо. Дмитраш з Залуча н. Ч., Яцикевич з Пасїчної, Волянський з Криворівні, Осадца з Вікна, Майковский з Голоскова, Вп. Вишинський, Цукерман, Букоємський, проф. Рибчук, проф. Кузьма, Ананєвич, Бонковский, Войнаровска—по 2 К, оо. Шанковский з Чабарівки, Крушельницький з Кулачковець, Бобикевич з Саджавки, Майковский з Княждвора, Салї з Чернієва, Селянський з Вовчинця, Глїбовицький з Жвкова, Могильницький з Сорок, Кисїлевський з Хлїбичина п., Васильчук, Мартинюк, Шацберг, Головацький, Юран, Тимчук, Радловський, Маринич, Горук, Велигорський, Розенштраус, Барнич, Андрохович, Борук, Зазуляк, Курилюк, Малкович, Слезюк, Цвицишин, Процайова, Радиш, Дутчак з Снятина, Запалило, Порождко, Завадска, Біленький, Голинський, Тимофійчук з Княждвора, Чернявський, Шипайло, Телищак, Андрусятчин, Гайова—по 1 К. Геник з Березова 1·50 К, Данилюк з Черемхова 1·20 К, проче ученики дрібними датками).

б) за вписові карти 31 К 14 сот.

в) Дирекция Каси Ощадности в Коломиї . 125 К — сот.

г) о. проф. Лабенський і проф. Козакевич—по 2 К, о. Волянський 10 К, абітуриєнти 1·30 К 15 К 30 сот.

д) о. Станецкий—часть доходу з вистави „Вифлєємської ночі“ 27 К 15 сот.

е) до скарбонки по експортах зібрано . 22 К 78 сот.

ж) звороти давнїйших підмог 35 К — сот.

з) лишило ся з року 1910 11 37 К 50 сот.

Разом . 444 К 75 сот

З того видано:

а) на книжки	70 К 11 сот.
б) підмоги ученикам (мешканс, харч)	178 „ — „
в) до шк. оплати додано	20 „ — „
г) ліки	28 „ 54 „
д) одїж, обув	22 „ — „
е) вписові карти	18 „ — „
Разом	336 К 65 сот.
Лишас ся отже на рік 1912/12	108 „ 10 „

V. Фонд мундуровий:

Стан фонду з початком шк. року	200 К 99 сот.
Каса ощадности міста Коломиї жертвувала	100 „ — „
дописані відсотки	13 „ 03 „
на мундури для учеників видано	91 „ 20 „
лишило ся отже в касї (на книж. вклад.)	222 К 82 сот.

VI. Стипендії і підмоги, уділені ученикам з публичних фондів, виказані на статист. таблиці ч. 10.

За сї жертви і підмоги для бідних учеників висказує Дирекция іменем тих учеників сердечну подяку всім Вп. Добродїям молодежи.

VIII. Важніші розпорядження ц. к. шкільних властей.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 7. липня 1911. ч. 10273 в справі вступних іспитів до I. класи.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 17. липня 1911. ч. 6168 в справі рускої правописи (обов'язує підручник: Руска правопись зі словарцем. У Львові 1904.).

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 8. вересня 1911. ч. 13654 рішає, що наука польского язика (згл. обов.) в VI. класі має відбувати ся в 2 годинах тижн.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 8. вересня 1911. ч. 11141 припоручає, щоби учителі познайомили ся близше з плянами науки в народних школах.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 30. вересня 1911. ч. 17095 в справі обходу столітної річниці уродин Маркіяна Шашкевича.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 1. жовтня 1911. ч. 14048 в справі науки географії, а з дня 28. вересня 1911. ч. 13986 в справі науки історії рідного краю в гімназії.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 7. жовтня 1911. ч. 16969 в справі науки історії, географії і історії рідного краю в VI. класі.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 16. падолиста 1911. ч. 20820 в справі науки рускої мови в VI. класі.

Ц. к. Рада шк. кр. (на основі р. ц. к. Мініст. з дня 13. падолиста 1911. ч. 32630) з дня 9. січня 1912. ч. 21086, з дня 22. марта 1912. ч. 22807 в справі заведеня карт тотожности для учеників, які користають зі зниження ціни желізничих білетів.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 27. лютого 1912. ч. 2403 повідомляє про іменованє фахових інспекторів для науки гімнастики.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 14. марта 1912. ч. 1050 повідомляє про зміни в пляні науки історії і географії.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 22. марта 1912. ч. 4847 в справі т. зв. scouting-a в середних школах.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 6. мая 1912. ч. 6589 в справі увільнення від іспиту з гімнастики (обов'язк.) при надзвичайних іспитах.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 26. мая 1912. ч. 47586 в справі класифікації з рисунків і каліграфії (обов. предм.).

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 10. мая 1912. ч. 9102 устано-

вила речинець виступлення ученика з гімназії перед кінцем шк. року (15. мая), коли не буде вже класифікований.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 30. мая 1912. ч. 6410 в справі унормовання часу тревання шк. року і ферий підчас шк. року.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 10. червня 1912. ч. 9545 по-зволила в сїм шк. році відбувати вступні іспити до І. класи дня 28. червня 1912.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 16. червня 1912. ч. 9765 в справі закінчення сего шк. року (виїмково) дня 29. червня 1912.

Ц. к. Рада шк. кр. з дня 26. мая 1912. ч. 8689 в справі вакаційних кольоній.

На основі рескр. ц. к. Мін. В. і Пр. з дня 26. мая 1912. Ч. 1088. ц. к. Рада шк. кр. рескр. з дня 11. червня 1912. Ч. 289 Презид. припоручила доповнити дисциплінарні правила отсим уступом: „В случаю більшого переступлення шкільних правил молодіжю закладу а також в случаю самовільного в наслідок змови опущеня шкільної науки учениками, винovníки мають бути потягнені до дисциплінарної відвічальности, а коли покаже ся потреба, має бути замкнений або цілий заклад або поодинокі класи аж до переведеня нових записів на случай нового отвореня закладу зглядно клас.“

Ц. к. Рада шк. кр. апробувала шкільні підручники :

1) Латинські вправи на І. класу. Після Фрончкевича-Прухніцького уложив І. Демянчук. 2 вид. (рескр. з 14. липня 1911. ч. 9214).

2) Учебник аритметики для низших клас сер. шкіл Ч. І. П. Огоновский. вид. 4. (рескр. з 26. липня 1911. ч. 12307).

3) Географія для І. кл. сер. шк. Юл. Левицкий. (рескр. з 25. липня 1911. ч. 11854).

4) Самолєвич - Роман Цеглиньский Граматика латинська для І. і ІІ. класи. вид. 4. (рескр. з 26. липня 1911. ч. 11850).

5) Руска читанка для ІV. класи сер. шкіл. 2 вид. (рескр. з 30. липня 1911. ч. 120130).

6) Хрестоматія із Корн. Непоса і Кв. Курція Руфа. вид. В. Кицикевич. (рескр. з 5. вересня 1911. ч. 13664).

7) Słownik ortograficzny na podst. uchwał Akademii Umiejętności. Napisał A. Passendorfer (рескр. з 16. вересня 1911. ч. 11850).

8) K. Czajkowski Nauka stenografii polskiej. I., II. (рескр. з 19. вересня 1911. ч. 14741).

9. Самолєвич - Р. Цеглиньский Граматика латинська. II. часть. (рескр. з 4. жовтня 1911. ч. 17787).

10) Мінеральогія і геольогія для сер. шкіл. Написав Н. Мельник. (рескр. з 4. жовтня 1911. ч. 18786).

11) Виймки з українсько-руського писменства XI.—XVIII. ст. для сер. шкіл зложив Др. М. Пачовский. (рескр. з 15. падолиста 1911. ч. 19947).

12) Вінковский - Таборский Грецькі вправи для III. і IV. кл. зладив О. Роздольский. (рескр. з 17. падолиста 1911. ч. 20119).

13) Д-ра Гавлера Латинські вправи для II. кл. руских гімназий, приладив Іван Тірон. (рескр. з 20. падолиста 1911. ч. 20306).

14) Др. Б. Барвіньский Оповідання з рідної історії для I. класи сер. шкіл. (рескр. з 21. падолиста 1911. ч. 18024).

15) Dr. M. Reiter Czytania polskie dla II. klasy szkół średnich. (рескр. з 9. грудня 1911. ч. 40414).

16) Ippoldt - Stylo Deutsches Lesebuch. I. Teil. 5. Klasse. (рескр. з 4. січня 1912. ч. 21646).

17) Tarnowski - Próchnicki Wypisy polskie dla klas wyższych. Cz. II. (рескр. з 8. січня 1912. ч. 21810).

18) Кранц Льогаритми. (рескр. з 9. січня 1912. ч. 23222).

19) Антін Крушельницький Руска читанка для I. класи сер. шкіл. (рескр. з 18. лютого 1912. ч. 22317).

20) Др. Ю. Гірняк Начерк мінеральогії і хемії для сер. шкіл. (рескр. з 28. лютого 1912. ч. 3211).

21) P. Cornelii Taciti Germania. Wyd. Okęcki. (рескр. з 8. мирта 1912. ч. 3145).

22) Ippoldt - Stylo Deutsches Lesebuch. III. Teil. 7. Klasse. (рескр. з 19. марта 1912. ч. 20415).

23. Dr. A. Jahner Deutsche Grammatik. 4. вид. (рескр. з 19. марта 1912. ч. 20419).

24) Medea Euripidesa, opracował Dr. F. Smolka. (рескр. з 24. цвітня 1912. ч. 5844).

25) Wybór z pism Platona, opracował I. Jędrzejowski. (рескрипт. з 26. цвітня 1912. ч. 5845).

26) Ф. Прухніцкий - Іл. Ооновский Латинські вправи для IV. класи. 2. вид. (рескр. з 29. цвітня 1912. ч. 6786).

27) А. Крушельницький Руска читанкла для II. кл. середн. шкіл. (рескр. з 20. цвітня 1912. ч. 6394).

28) Ботаніка на низші класи шкіл середних. Написав І. Верхратский. 2. вид. (рескр. з 14. мая 1912. ч. 7482).

29) Др. Омелян Калитовский Географія для середних шкіл. 2. вид.

ІХ. Лїтопись гімназії.

Завис учеників до гімназії відбув ся в днях 1. і 2. вересня 1911 ; в сих днях були також вступні іспити до І. кл. і до кл. приготовляючої.

Дня 9. вересня 1911, в річницю смерти Є. цїс. і кор. Вел. бл. п. Цісареві Єлисавети, а також 18. листопада 1911, в день іменин бл. п. Цісареві відбули ся поминальні богослуження за упокій душі.

В днях 18. до 20. вересня 1911. відбув ся письменний, а 25. і 26. вересня 1911. устний іспит зрілости (в осіннім речинци) під проводом ц. к. інспектора кр. шкіл др-а І. Копача, а знов в днях 19. до 21. лютого 1912. письменний а 26. і 27. лютого 1912. устний іспит зрілости (в зимовім речинци) під проводом директора гімназії.

4. жовтня 1911. обходила гімназія день Ангела Є. цїс. і кор. Вел. Цісаря Франц Йосифа І. торжественним богослуженєм в церкві.

Дня 6. листопада 1911. святкувала молодіж гімназії 100. роковини уродин Маркіяна Шашкевича. Позаяк день був вільний від науки в школі, відбуло ся рано поминальне богослуженє в церкві опісля устроєно перед полуднем поранок, на яким крім учеників іменно низшої гімназії були також присутні ученики тут. польської гімназії враз із своїми учителями. Програма була така : „Concert de Beriot“ — міш. гімназ. орхестра ; вступне слово — уч. VIII. кл. М. Камінського ; „Поклін“ М. Вербицкого — муж. хор а capella ; „Бандурист“ М. Шашкевича — деклям. уч. III. кл. З. Золотого ; „Підлисе“ Шашкевич-Людкевич — міш. хор ; „Веснівка“ Шашкевич-Матюк — тенорове сольо уч. VI кл. Охримовича ; „Пізнанє краю“ Е. Гріга — муж. хор в супров. фортепяну ; „Прощанє Мойсея“ І. Франка — деклям. уч. VII. кл. О. Яковіщука ; Krall „Finale aus dem Ballet Brahma“ — міш. орхестра ; Д. Бортнянський XXI. концерт — міш. хор ; закінчив промовою проф. др. Я. Гординський.

Того самого дня вечером відбув ся другий концерт з тою самою програмою перед запрошеними родичами учеників і гістьми.

В жовтні і падолисті 1911. переводив люстрацію гімназії ц. к. інспектор кр. шкіл д-р І. Копач, якої на жаль не міг докінчити задля недуги.

Перший піврік скінчено 31. січня, а другий розпочато 3. лютого 1912.

Дня 21. марта 1912. святкувала молодіж гімназії 51. роковини смерті Тараса Шевченка вечерницями з такою програмою: Donizetti „Belizario“ — орхестра; Ярославенко — В. Пачовский: „Фіналь“ — муж. хор; Т. Шевченко „Розрита могила“ — деклям. ученика М. Кочоровского; Lauterbach „Tarantella“ — скрипкове сольо в супр. фортепяну — уч. V. кл. Б. Породка; Шевченко-Біликовский „Думи мої“ і Шевченко-Колесса „Ой, умер старий батько — міш. хор a capella; Binder Увертура до оперети „Orpheus in der Unterwelt“ — міш. хор; Д. Єнко „Що тужиш, плачеш?“ — муж. хор; П. Карманський „Під дубом Тасса“ — деклям.: Ю. Каменецкий з VII. кл. — поет, В. Водоставский з VI. кл. — Торкват; Шевченко-Ярославенко „Тече вода“ і „Як умру“ — міш. хор в супров. фортепяну; закінчив промовою проф. Й. Чайковский.

Попереднього дня (20. марта 1912.) перед вечером відбув ся такий самий концерт в салі Народного Дому для учеників низших клас.

Дня 17. цвітня 1912. взяла гімназія участь в торжественнім повитанню Єго цїсарскої Високости Архикнязя Карла Франца Йосифа, коли вїздив до міста. Ученики устались рядом в ринку і витали окликами а гімназ. орхестра народним гимном.

Письменний іспит зрілости (в лїтнім речинци) відбув ся в днях 20. до 22. мая 1912, а устний в днях 14. до 19. червня 1912. під проводом делегата ц. к. Ради шк. кр. І. Кокорудза, директора академ. гімназії у Львові.

Дня 3. червня святкувала гімназія день свого Ангела, сьв. Константина Великого, торжественним богослуженєм в церкві. Відповідну проповідь виголосив о. др. Фіголь.

Дня 28. червня молодіж враз із учительським збором взяла участь в поминальнім богослуженю за упокій душі Є. цїс. і кор. Величества бл. п. Цїсаря Фердинанда.

В році приступила молодіж три рази до сьв. сповіди і сьв. причастия ; в днях від 30. марта до 2. цвітня 1912. відбула великодні реколекції.

Шкільний рік закінчено 29. червня 1912. благодарственным богослуженєм і відспіванєм народного гимну, опісля вручено ученикам шкільні сьвідощтва.

В сїм році довелось нашій гімназії потерпіти прикру страту. Се бо дня 23. марта 1912. р. упокоїв ся в Золочеві, в домі своєї матери, учитель тутешної гімназії Ст а н и с л а в Б а р т о ш и к в молодім віці (проживши всего ледво 27 літ). Бл. п. Станислав уродив ся 26. січня 1885. р. в Золочеві і там скінчив гімназию (в pp. 1896—1904), опісля слухав викладів головно з німецького языка і літератури а також і з клясичної фільольогії на львівськїм університетї (1904—1908). В тїм часї як і дещо пізнійше був адміністратором видавництва товариства „Просьвіта“ у Львові. В вересни 1909. р., іменований заступником учителя в ц. к. гімназії в Бережанах, служив там півтора року, опісля знов перенесений до ц. к. гімназії в Бучачи служив там пів року, вкінци з днем 1. вересня 1911. р. обняв учительські обовязки в тутешній гімназії, де трудив ся щиро і совісно, хотяй вже нездужаючи, аж до кінця I. півроку сего шк. року. Розвиваюча ся грудна недуга підкошувала чим раз більше сили покійного так, що вкінци був спонуканий просити о довшу відпустку для поратования здоровля. Однак вже не судилось покійному підвинути ся з тяжкої недуги, бо по несповна півтора місячнім побутї в домі матери в Золочеві помер 23. марта 1912. не дочекавши пригіднійшої гесняної пори, щоби виїхати на полудне, як сего бажав.

Бл. п. Станислав працював в нашій гімназії вправді лише короткий час, однак своєю тихою а щирою і ретельною працею та своїм вічливим і тактовним поведенєм заслужив собі на тревалу память у тих, що єго пізнали. В. є. п. !

Похорон відбув ся в Золочеві дня 25. марта ; на похороні заступав учительский збір тут. гімназії учитель Й. Горчинський. Дня 26. марта відбуло ся в Коломиї заупокійне

богослуженс, на яким були присутні ученики гімназії wraz із збором учителів.

Також з поміж учеників люта смерть забрала в сім році три жертви: Михайла Пацака з IVб. класи, Юрка Прокопова з VIа. класи і Василя Романчука з IIIв. класи. В. їм п.!

В цвітні відбуло ся так само богослуженє за упокій померших учеників.

Не менше сумною появою було в сім шкільнім році, що 17 учеників різних клас мусіло перервати науку і серед року покинути школу задля тяжкої недуги, а знов з тої самої причини 7 не могло скінчити року (не класифіков.).

Праця учеників в научних кружках, заснованих в шк. р. 1907/8, вела ся далше і в сім шкільнім році.

Літературний кружок. Дня 23. вересня 1911. зібрались ученики висшої гімназії на збори, на яких порушено передовсім справу відчитів. Проф. Гординський вказав на велику стійність і високу ідейність самостійних відчитів для молодіжї і запропонував вибір старшини кружка. Головою вибрано Остапчука М. (VIа.), містоголовою Боднарчука Ст. (VIб.), секретарем Кушнірука К. (VIб.).

При помочи і співучасті учителів, як дра Ярослава Гординського, Михайла Роздольського, Богдана Левицького, Володимира Лепкого, Григорія Головки, Кароля Кавцького і Адама Миколаєвича — зладжено кілька відчитів, а саме: 1) Вступ до історії літератури (Ясінчук І. VIа.); 2) Літературна діяльність Антона Чехова (Охримович VIIIб.); 3) Історія української драми (Кушнірук VIб.); 4) Карпенко Карий. Літер. характеристика (Кушнірук VIб.); 5) Ольга Кобилянська. Літер. характеристика (Кушнірук VIб.).

По відчитах вивязувалась жива дискусія на теми: артист і тайни творчости, природа а мистецтво, становище красеного писменства серед інших галузей мистецтва: краса, правда й добро. В кружку брало участь звичайно около 60 учеників V.—VIII. кл.

Історичний кружок (під проводом проф. Йос. Чайківського). В шк. році були отсі відчити: 1) М. Станецкий: Доісторична доба українського народа; 2) І. Павлюк:

Історія Руси-України до смерті Ярослава Мудрого; 3) Вол. Колодницького: Занепад київської держави; 4) М. Сорохан: Україна під панованем Литви і Польщі; 5) *idem*: Початки козаччини. Крім сего відбули ся ще дрібніші реферати: 1) В. Соловчука: Архітектура в старинній Руси; 2) М. Сорохана: Византийське будівництво і его вплив на Русь; 3) В. Колодницького: Різьба в добі княжій; 4) І. Старчука: Про штуку малярства; 5) Ю. Камінецького: Малярство в княжій добі (на Руси); О. Ясінський: Ювілерство, гравюра і музика за княжих часів; 6) М. Іваничук: Руске право. — На відчитих бувало пересічно около 40 учеників. Кружок числить 63 учеників.

Окремо існував ще істор. кружок учеників VI. класи під проводом проф. Г. Головки, заснований на просбу класи. Кружок поставив собі за ціль обробляти систематично рідну історію.

Дня 11. падолиста 1911. р. відбули ся перші загальні збори обох відділів класи при участі проф. Григ. Головки. Тут обговорено докладнійше ціль і евентуальні користи такого кружка і признано рішучо потребу існування. Збори перевели такий вибір: Голова: Бурнадз Лев, містогола: Костів Василь, секретар: Водоставский Володимир.

Почавши від другого півроку відбуло ся 9 рефератів, які паралельно із шкільними викладами історії рідного краю трактували відповідні частини рідної історії почавши від передісторичних аж до козаччини.

По відчитих вивязувала ся досить жива дискусія, яка розяснювала деякі темніші місця рефератів.

В дискусії брало участь крім референта багато товаришів - кружковців, професор рецензент, який погоджував спірні питання, вияснював більше незрозумілі місця та давав вказівки в опрацьованню рефератів.

Перегляд рефератів: Бодруг Ілько з VIa.: Українсько-руська територія перед еміграцією Словян; Остащук з VIIa.: а) Словянські племена і їх кольонізаційний рух; б) Анти, їх культура і побут; Вовкунець Микола з VIa.: Початки і розвиток українсько-руської держави: Кушнірук Корнिल з VIb.: Володимир і Ярослав; Водоставский Володимир з VIa.: Перший період розкладу київської держави; Костів Василь з VIa.: Другий період розкладу київської держави; Водоставский Во-

лодимир з VI.: Освіта і штука в старинній Руси. (IX-XIV. в.).
Кушнірук Корнило з VIб.: Литовско-руська держава.

Природничий кружок, заснований попередних років, розвивався і протягом сего шкільного року під проводом проф. Примака і проф. Галущинського. 26. листопада 1911. вибрано нову президію, і так: головою зібрав Вовкунець, а писарем Ясінчук (з VI. кл.). В кружку ведено живу діяльність і по відчитках відбувалась звичайно дискусія. Всіх відчитів було шість а то: Філософія природи, Остащук (VI. кл.); Начерк ембріології, Вовкунець (VI. кл.); Тіла у всесвітньому просторі, Ясінчук (VI. кл.); Начерк антропології, Вовкунець (VI. кл.); Дарвінізм і його стійність (із нагоди 30-літньої річниці смерті К. Р. Дарвіна), Вовкунець (VI. кл.); Живі твори і їхнє споріднене, Остащук (VI. кл.).

Д) бібліотеки природничого кружка, що числила дев'ятнадцять томиків, докуплено працю К. Дарвіна: *Die Entstehung der Arten durch natürliche Zuchtwahl*.

Гімназійна читальня. Із загальними зборами, які відбулися 24. вересня 1911. р., а на яких вибрано Яковіщука О. (VII. кл.) головою, Рудика Дм. (VII.) і Вовкунця М. (VIa.) бібліотекарями, розпочала читальня свою діяльність.

В читальні були за 1912. р.: а) журнали: *Літ. наук. Вістник*, *Kosmos*, *Über Land und Meer*, *Reclams Universum*; б) часописі: *Неділя*, *Нива* (тижневник. Петербург) і *Missye katolickie*.

Крім сего читальня посідала: а) річники: *Літ. наук. Вістника* (1898—1907), *Записок наук. тов. ім. Шевченка* (1895—1910), *Української Хати* (1909—1910), *Über Land und Meer* (1909—1911), *Reclams Universum* (1909—1911), *Kosmos* (1909—1911), *Ниви* (1910—1911), *Das Buch für Alle*, *Illustrierte Chronik der Zeit*, *Illustrierte Welt*, *Gesundheit und Schönheit*; б) книжки: *Hundert Jahre in Wort und Bild*, *Z Wszechświata* (2 том.), твори: А. Л. Мея, Н. Г. Помяловського, А. А. Фета і О. Уальда (додатки *Ниви*), 11 томиків—додатків *Kosmos-a*. Закуплено також російсько-німецький словар. Читальня була отворена два рази на тиждень: в середу і суботу, від год. 3—5, для висших клас (VI—VIII). Число членів читальні виносило 125.

Х. Справа скріплення фізичних сил молодези.

Наука гімнастики відбувала ся правильно через цілий рік в 8 відділах по 1 годині на тиждень. Одна, і то не простора, саля гімнастична, надто спільна (для учеників обох гімназій) анї не допускала заведення вправ у відповідних годинах (обмежене в часі спонукане обставиною, що в польській гімназії наука гімнастики є обовязковою), анї не давала можности розвинути ся свободним рухам, позаяк приходило ся в одній годині лучити в 1 відділ учеників 2—3 клас (так, що на 1 відділ припадало часто 40—50 учеників). Зате весною і літом, коли лиш була пригідна погода, вправи відбували ся на дворі, на вільнім воздуху за містом, там, де і забави. Фреквенция сего року виносила 38·77% всего числа учеників.

Між шкільними годинами підчас 10—20 мінutowих павз виходили ученики на подвірє коло школи, де проходжували ся або свободно бігали.

Крім звичайної гімнастики відбували ся від мая 1912 р. забави і гри на вільнім воздуху.

Два рази на тиждень спішила молодіж за місто, щоби відпочати по цілоденній науці та провести час на товариських забавах або грах в мяча.

Крім гімнастичного та прогулькового кружка, які вже від року розвивають ся дуже гарно, завязав ся в цьвітні с. р. пластовий кружок (scouting). Пластуни відбували численні прогульки в околицю, де вправляли ся в даваню знаків, орієнтації, читанню мап і т. п.

Кружок прогульковий відбував прогульки в дальшій околиці Коломиї і так: в днях 14.—20. липня 1911. прогульку вздовж цілої Чорногори в товаристві 5 учеників VI. і VII. класи; в днях 1. і 2. падолиста 1911. прогульку на Чорногору в товаристві 16 учеників; в днях 5. і 6. червня 1912. прогульку на Петрос, Говерлю, Данцез, Туркул і Шпиці в товаристві 31 учеників; в днях 30. червня і 1. липня 1912. прогульку на Явірники і Добошанку.

Провід мав проф. Шипайло і учитель гімнаст. Книш.

Рівнож виходили ученики, під проводом учителів, за місто для проходу, забави і науки.

В літі користала молодіж радо і в великім числі з купелий в Пруті, в зимі уживала руху на ховзанці.

XI. Шкільні підручники на шк. р. 1912/13.

Релігія.

Кляса приготовляюча: а) Середний катихизм християнсько-катол. релігії; б) Коротка історія біблійна старого і нового завіта. Уложив о. Рудович.

I. кляса: Середний катихизм христ.-катол. релігії.

II. кляса: Середний катихизм христ.-катол. релігії; Літургіка грецько-католицької Церкви для середніх шкіл. Заходом Кружка катихитів. (В друку).

III. кляса: Історія біблійна старого завіта. А. Торонський. Літургіка — як в II. клясі.

IV. кляса: Історія біблійна нового завіта. А. Торонський.

V. кляса: Християнсько-катол. догматика фундаментальна і апольоgetика для висших кляс. А. Торонський.

VI. кляса: Догматика частна для висших кляс. А. Торонський.

VII. кляса: Дорожинський, Етика.

VIII. кляса: Ваплер-Стефанович, Історія христ.-катол. церкви.

Латинський язик.

Граматика в I. і II. кляс: Самолєвич-Цеглинський, Граматика латинська ч. I.; в III.—VIII. кл. Самолєвич-Солтисік-Огоновський, Граматика латинська ч. II. Вправи: I. кл. Др. I. Демянчук, Латинські вправи на I. клясу.

II. кляса: П. Мостович, Латинські вправи для II. кляси.

III. кляса: а) Прухницький-Огоновський, Вправи латинські для III. кляси; б) Cornelius Nepos, видав Л. Сальо.

IV. кляса: а) Прухницький-Огоновський, Вправи латинські для IV. кляси; б) C. Julius Caesar, Commentarii de bello Gallico. Виданє Макарушки.

V. кл.: а) P. Ovidius Naso, виданє Скупнєвича-Макарушки; б) T. Livius, Chresthomathie вид. Golling.

VI. кл.: а) C. Sallustius Crispus, Jugurtha, вид. Klimscha-Soltysik; б) M. Tullius Cicero In Catilinam I. вид. Kornitzer-Soltysik; в) P. Vergilius Maro, вид. Eichler-Rzepiński.

VII, кл.: а) M. Tullius Cicero Pro Sestio, Laelius, вид. Kornitzer-Soltysik; б) Vergilius — як в VI. кл.

VIII. кл.: а) Q. Horatius Flaccus, вид. Dolnicki-Librewski; б) P. Cornelius Tacitus — вид. Weidner-Staromiejski.

Грецький язык.

III. і IV. кл.: а) Фідерер-Цеглиньский, Грецька граматика; б) Вінковський-Таборський-Роздольський. Грецькі вправи.

V. кл.: а) Xenophon, Хрестоматія. Виданс Макарушки; б) Homeri Ilias ч. I. вид. Soltysik.

VI. кл.: а) Homeri Ilias ч. I. II. вид. Soltysik; б) Herodoti Historiae VIII. кн. -- вид. Holder.

VII. кл.: Homeri Odyssea — вид. Christ-Jezienicki; б) Demosthenes, вид. Wotke - Schmidt; в) Plato Apologia — вид. Christ - Lewicki.

VIII. кл.: а) Plato Apologia і Crito, вид. Christ-Lewicki, Laches, вид. Wohlrab; б) Sophocles Aias, вид. Schubert-Majchrowicz.

В кл. V.—VIII. граматика — як в III. класі.

Руський язык.

Кл. приготавляюча: а) Коцовський - Огоновський, Методична граматика рускої мови; б) Школа народна ч. IV. I. і II. кл. граматика — як в приготавляючій класі.

III. і IV. кл. Смаль-Стоцький-Гартнер. Руска граматика.

Читанки:

I. кл.: А. Крушельницький, Руска читанка для I. класи.

II. кл.: А. Крушельницький, Руска читанка для II. класи.

III. кл.: Читанка руска для III. класи.

IV. кл.: Читанка руска для IV. класи.

V. кл.: Др. К. Лучаковський, Взорі поезії і прози для V. класи.

VI. кл.: М. Пачовський, Виїмки з українсько - руского письменства XI.—XVIII. в.

Барвіньський, Виїмки з укр.-рускої словесности народної.

VII. кл.: Барвіньський, Виїмки з укр. - рускої народної літератури XIX. в. ч. I.

VIII. кл.: Варвіньський, Виїмки з укр. - рускої народної літератури XIX. в. ч. II.

Польський язык.

Кл. приготавлиюча: I. i II. Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego, кл. III i IV. Małecki, gramatyka polska.

Читанки:

Кл. приготавлиюча: Szkoła IV.

I. кл.: Próchnicki-Wójcik, Wypisy polskie dla I. klasy.

II. кл.: Próchnicki-Wójcik, Wypisy polskie dla II. klasy.

III. кл.: Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla III. klasy.

IV. кл.: Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla IV. klasy.

V. кл.: Próchnicki, Wzory poezvi i prozy.

VI. кл.: Tarnowski-Wójcik, Wypisy polskie. Część I.

VII. кл.: Tarnowski - Próchnicki, Wypisy polskie dla klas wyższych. Część II.

VIII. кл.: Як в VII. клясї.

Німецький язык.

Кл. приготавлиюча: Початки науки німецького языка для IV. кляси шкіл нар.

I. кл.: Герман - Петеленц - Калитовский, Вправи німецькі для I. кл.

II. кл.: Герман - Петеленц - Калитовский, Вправи німецькі для II. кляси.

III. кл.: Герман-Петеленц-Калитовский, Вправи німецькі для III. кл.

IV. кл.: Герман-Петеленц-Калитовский, Вправи німецькі для IV. кл.

В кл. III. i IV. Petelenz, Deutsche Grammatik.

V. кл.: Dr, Ippoldt und A. Stylo, Deutsches Lesebuch. I. Teil. V. Klasse. 3 вид.

VI. кл.: I. Ippoldt u. A. Stylo, Deutsches Lesebuch. II. Teil. VI. Klasse. 2. вид.

VII. кл.: Ippoldt u. Stylo, Deutsches Lesebuch. III. Teil. VII. Klasse. 2. вид.

VIII. кл.: Ippoldt, Deutsches Lesebuch. IV. Teil. VIII. Klasse.

Географія.

I. кл.: Юліян Левицкий, Географія для I. кл.

II. і III. кл.: Калитовский, Географія для середних шкіл.

IV. кл.: Беноні-Маєрський-Полянський, Географія австро-угорської монархії.

V. і VI. кл.: — як в II. кл.

Історія.

I. кл.: Др. Богдан Барвіньський, Оповідання з рідної історії, зглядно Олекс. Барвіньський, Історія Руси (вид. Просвіта).

II. кл.: Семкович-Білецький, Оповідання із всесвітньої історії. Ч. I.

III. кл.: Семкович-Полянський, Оповідання з історії всесвітньої. Ч. III.

IV. кл.: Закшевський-Барвіньський, Історія всесвітня. Ч. I. Нове виданє.

V. кл.: Як в IV. класі. (Ч. I. і II.).

VI. кл.: Закшевський-Барвіньський, Історія всесвітня. Частина II. і III.

VII. кл.: Як в VI. класі. — Частина III. і Левицький-Матієв, Історія краю рідного.

VIII. кл.: Фінкель-Гломбінський-Білецький, Історія і статистика австро-угорської монархії.

Левицький-Матієв, Історія краю рідного (як в VII. кл.)

Математика.

Класа приготівляюча: Рахунки ч. IV.

I. і II. кл.: а) П. Огоновський, Учебник арифметики. Ч. I. б) Мочник-Савицький, Наука геометрії з погляду. Ч. I.

III. кл.: а) П. Огоновський, Учебник арифметики. Ч. II. б) Савицький, Наука геометрії з погляду. Ч. II.

IV. кл.: а) Левицький-Огоновський, Арифметика для висших клас. Ч. I. б) Савицький, Геометрія для висших клас.

V. кл.: — як в IV. класі.

VI. кл.: Левицький-Огоновський, Арифметика для висших клас. Ч. II.

Савицький, Геометрія для висших клас. Логарифми Кранца.

VII. кл.: — як в VI. класі.

VIII. кл.: — як в VII. класі.

Історія природи.

I. і II. кл. : а) I. Верхратский, Зоологія на низші класи шкіл середних ; б) Верхратский, Ботаніка на низші класи.

IV. кл. : Др. Ю. Гірняк, Начерк мінеральної і хемії для середних шкіл.

V. кл. : Н. Мельник, Мінеральогія і геологія для середн. шкіл.

Ростафинський-Верхратский, Ботаніка для висших клас.

Ф і з и к а.

III. і IV. кл. : Огоновский П., Учебник фізики для низших клас шкіл середних.

Л ь о г і к а.

VII. кл. : Мандибур, Льогіка.

ХІІ. Статистика

(Число подане в горі по правім боці)

	К Л Я С А							
	приг.	Ia.	Iб.	Iв.	IIa.	IIб.	IIв.	IIIa.
1. Число.								
Зкінц. шк. р. 1910/11 було	37	36 ¹	34	35	38	32	36	39
З почат. 1911/12 прийнято	23	41	42	37	37	32	33	41
Серед року прийнято	5	—	1	—	—	—	—	—
Загалом прийнято	28	41	43	37	37	32	33	41
Між прийнятими було :								
З чуж. закл. а) з низш. кл.	27	24	33	26	1	—	1	—
б) репетентів	—	—	—	—	—	—	—	—
своїх учен. а) з низш. кл.	—	15	10	10	31	29	31	36
б) репетентів	1	2	—	1	5	3	1	5
Серед року виступило .	2	16	17	1	12	3	4	6
Число з кінц. ш.р. 1911/12	26	25	26	36	25	29	29	35
2. Місце уродження.								
Місто Коломия	4	5	2	3	5	8	—	9
повіт коломиийский	5	5	7	6	6	7	10	6
другі повіти галицькі	16	15	17	27	14	14	19	19
другі краї монархії	1	—	—	—	—	—	—	1
Разом	26	25	26	36	25	29	29	35
3. Рідна мова учен.								
Руска	23	24	24	36	19	23	29	33
Німецька	3	1	2	—	6	6	—	2
Разом	26	25	26	36	25	29	29	35
4. Віра.								
Грецько-католицька	23	24	24	36	17	23	29	33
Грецько-східна	—	—	—	—	—	—	—	—
Евангеліська	—	—	—	—	1	—	—	—
Мойсеева	3	1	2	—	7	6	—	2
Разом	26	25	26	36	25	29	29	35
5. Вік учеників.								
10 літ	3	—	—	—	—	—	—	—
11 "	13	3	2	10	—	—	—	—
12 "	8	8	14	8	6	4	4	—
13 "	2	10	6	13	8	8	12	8
14 "	—	3	4	4	4	9	8	9
15 "	—	1	—	1	4	3	5	10
16 "	—	—	—	—	2	5	—	7
17 "	—	—	—	—	1	—	—	1
18 "	—	—	—	—	—	—	—	—
19 "	—	—	—	—	—	—	—	—

учеників

означає ученика приватного).

К Л Я С А												Разом
IIIб.	IIIв.	IVа.	IVб.	Vа.	Vб.	VIа.	VIб.	VIIа.	VIIб.	VIIIа.	VIIIб.	
39 ²	37	44 ²	43	43	30 ¹	31 ¹	30	24	31 ¹	29	27 ¹	695 ¹⁰
35	34	50	50	41	38	43	32	27	28	25	26	715
—	—	1	1	1	1	—	1	1	—	—	—	12
35	34	51	51	42	39	43	33	28	28	25	26	727
1	—	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	125
1	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—	—	5
29	32	45	45	37	37	34	28	26	22	24	24	545
4	2	4	5	2	1	7	3	—	5	—	1	52
6	4	9	4	4	2	6	3	4	5	4	2	114
29	30	42	47	38	37	37	30	24	23	21	24	613
2	—	3	3	3	—	2	—	2	—	—	3	54
6	6	6	8	7	7	7	5	4	2	4	5	119
19	24	33	36	27	29	28	25	17	20	17	15	431
2	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	1	9
29	30	42	47	38	37	37	30	24	23	21	24	613
26	30	42	45	38	37	37	30	24	23	21	24	588
3	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	25
29	30	42	47	38	37	37	30	24	23	21	24	613
26	30	42	45	38	37	37	30	24	23	21	23	585
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
29	30	42	47	38	37	37	30	24	23	21	24	613
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52
3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	72
10	5	5	15	—	—	—	—	—	—	—	—	76
9	13	11	8	3	5	—	—	—	—	—	—	73
5	6	16	14	8	5	3	4	—	—	—	—	75
—	3	10	6	9	12	5	6	3	1	—	—	57
1	1	—	3	10	8	9	11	9	7	2	6	67
1	—	—	1	8	5	8	7	5	4	9	7	55

	К Л Я С А							
	приг.	Іа.	Іб.	Ів.	Іа.	Іб.	Ів.	Іа.
20 літ	—	—	—	—	—	—	—	—
21 "	—	—	—	—	—	—	—	—
22 "	—	—	—	—	—	—	—	—
23 "	—	—	—	—	—	—	—	—
25 "	—	—	—	—	—	—	—	—
Разом	26	25	26	36	25	29	29	35
6. Місце проживання родичів.								
Коломия	7	7	6	3	5	12	1	10
повіт коломийський . . .	6	4	9	4	9	7	9	10
" бережанський	—	—	—	—	—	—	—	—
" богородчанський	—	—	—	—	—	—	—	—
" борщівський	—	2	—	1	—	1	1	—
" бучацький	1	—	—	3	—	—	2	1
" городеньський	1	1	—	1	—	—	1	1
" гусятинський	1	—	—	—	—	1	1	—
" долиньський	—	1	—	1	—	—	1	—
" жидачівський	—	—	—	—	—	—	—	—
" жовківський	—	—	—	—	—	—	1	—
" заліщицький	—	1	—	3	—	2	—	—
" золочівський	—	—	—	—	—	—	—	—
" калуський	—	—	1	—	—	—	—	—
" камінецький (струм.) . . .	—	—	—	—	—	—	—	—
" косівський	—	1	—	—	—	—	—	—
" львівський	—	—	—	1	—	—	1	—
" надвірнянський	2	2	2	1	1	1	1	1
" перемишлянський	—	—	—	—	—	—	—	—
" печеніжинський	1	5	3	4	4	3	3	2
" підгаєцький	—	—	—	4	—	—	—	—
" рогатинський	—	—	—	1	—	1	1	—
" скалатський	—	—	—	—	—	—	—	—
" снятинський	7	1	3	4	5	—	6	9
" станиславівський	—	—	—	—	1	—	—	—
" теребовельський	—	—	—	—	—	—	—	—
" тернопільський	—	—	—	1	—	—	—	—
" товмацький	—	—	1	1	—	1	—	1
" чортківський	—	—	—	3	—	—	—	—
Буковина	—	—	—	—	—	—	—	—
Румунія	—	—	1	—	—	—	—	—
Америка	—	—	—	—	—	—	—	—
Разом	26	25	26	36	25	29	29	35
7. Стан родичів.								
Священники	2	3	1	—	4	1	1	3
Урядники державні	1	1	4	3	—	2	2	1
" приватні	—	—	—	—	—	1	—	1

	К Л Я С А							
	приг.	Іа.	Іб.	Ів.	Іа.	Іб.	Ів.	Іа.
Офіцири	.	.	.	.	.	.	.	.
Нотарі і адвокати . . .	.	.	.	.	.	.	.	.
Народні учителі	.	1	2	2	2	3	.	2
Властители посілости . .	.	.	.	.	.	.	1	.
Міщани і ремісники . . .	1	2	3	2	1	5	.	5
Селяни	15	15	14	25	12	12	20	17
Купці	4	1	1	.	6	2	.	2
Слуги публ. і прив. . . .	2	2	1	.	.	3	4	4
Зарібники	1	.	.	4	.	.	1	.
Разом	26	25	26	36	25	29	29	35
8. Шкільна оплата.								
Оплату зложило в 1. півр.	23	10	6	3	11	4	1	7
в 2. півр.	5	8	4	1	12	8	2	8
Увільнених було в 1. півр.	.	21	25	34	26	28	32	34
в 2. півр.	22	21	23	35	14	21	27	28
Шк. оплата виносила :								
в 1. півр. К.	230	400	240	120	440	160	40	280
в 2. півр. К.	50	320	160	40	480	320	80	320
Разом . . . К.	280	720	400	160	920	480	120	600
Вступні такси виносили К.	50	168 ²⁰	180 ⁶⁰	151 ²⁰	840	1260	420	1260
Датки на прибори . . К.	.	86	86	74	78	64	66	84
Такси за дуплік свід. . К.	.	.	.	.	.	.	.	.
Датки на фонд забав . К.	.	.	.	.	.	.	.	.
9. Наука надобовязков. предметів.								
Польский язык (згл. обов.)	20	17	17	33	19	24	27	20
Історія рідного краю . .	.	.	.	.	.	.	.	.
Рисунки вільноручні . .	3	1	3	2	4	3	5	7
Стенографія	.	.	.	.	.	.	.	.
Сьпів	3	12	5	8	7	7	13	11
Гімнастика	11	16	10	18	9	12	12	12
10. Стипендисти.								
З ф. Ступниць.-Янковских	.	.	.	.	.	.	.	.
З фонд. юв. міста Коломиї	.	.	.	.	.	.	.	.
Виділ кр. з фонд. сиріт .	.	.	.	1	.	.	.	.
Разом . . . К.	.	.	.	240	.	.	.	.
Запомоги одержали :								
Від Ради пов. коломийської	.	.	.	.	.	1	4	.
„ „ „ „ „ гусятинської	.	.	.	.	.	.	.	.
Від ф.л. Тов. П. в Надвірній	.	.	.	.	.	.	.	.
З фонд. С. Новосада . .	.	.	.	.	.	.	.	.
Сума запомог К.	.	.	.	.	.	20	80	.

К Л Я С А												номера
IIIб.	IIIв.	IVа.	IVб.	Vа.	Vб.	VIа.	VIб.	VIIа.	VIIб.	VIIIа.	VIIIб.	
.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1
.	1	2	2	5	3	4	2	1	1	.	2	0
.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	35
2	2	2	4	2	1	2	2	1	.	1	1	2
16	22	28	26	23	24	19	19	17	17	14	8	39
2	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	363
3	4	5	7	2	2	5	2	1	2	4	3	19
.	.	2	.	1	1	1	.	1	1	.	.	56
29	30	42	47	38	37	37	30	24	23	21	24	13
7	4	6	6	3	2	9	5	2	6	7	8	613
6	5	11	9	17	8	8	4	12	10	11	5	130
28	30	45	45	38	37	34	27	25	22	16	18	154
24	26	33	41	23	31	29	27	13	15	12	20	565
280	160	240	240	120	80	360	200	80	240	280	320	485
240	200	440	360	680	320	320	160	480	400	440	200	4510
520	360	680	600	800	400	680	360	560	640	720	520	6010
12 ₆₀	8 ₄₀	12 ₆₀	8 ₄₀	21	16 ₈₀	12 ₆₀	8 ₄₀	8 ₄₀	16 ₈₀	8 ₄₀	8 ₄₀	10520
70	68	104	106	88	80	88	66	56	60	50	58	730 ₆₀
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1432
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	96
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	721
14	25	34	38	29	21	25	19	20	14	12	18	446
.	.	42	47	.	.	37	30	24	23	21	25	249
.	1	7	9	3	1	2	.	1	1	1	1	55
.	.	8	6	6	16	6	3	2	.	.	.	47
6	8	5	24	4	8	9	9	9	2	2	1	154
12	2	12	20	14	14	14	13	13	7	7	7	235
.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	2
.	.	.	.	.	400	.	200	.	.	.	200	1040
.	.	2	1	.	1	1	1	.	1	.	.	12
.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1
.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1
.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	2
.	.	40	40	.	140	100	20	.	20	.	.	460

	К Л Я С А							
	приг.	Ia.	Iб.	Iв.	IIa.	IIб.	IIв.	IIIa.
II. Клясифікация.								
а) з кінцем шк. р. 1911/12.								
До висшої кляси було (згл. найвисщу кл. скінч.)								
Здібних з відзначенєм	4	3	6	5	3	3	3	2
Скінчило з добрим успіхом	19	17 ¹	9 ¹	29	18 ¹	18	23	20
Взагалі здібних	2	2 ¹	5	1	2	6	3	5
Нездібн. (з недост. вислїд.)	1	1	4	1	2	1	.	8
Поправки	.	2	2	.	.	1	.	.
Не клясифіковано	.	.	.	.	.	.	.	.
Разом	26	25 ²	26 ¹	36	25 ¹	29	29	35
б) Доповнене клясиф. за р. 1910/11.								
Поправки	2	0 ¹	3	1	3	1	.	2
Здало	2	0 ¹	3	.	3	1	.	2
Не здало (згл. не зголо-сило ся)	.	.	.	1	.	.	.	.
Іспит доповняючий	.	.	.	.	1	.	.	.
Здало	.	.	.	.	.	.	.	.
Не здало	.	.	.	.	.	.	.	.
Не зголосило ся	.	.	.	.	1	.	.	.
Вислїд клясиф. за 1910/11.								
Скінчило з видзнач.	4	1	3	1	1	1	8	3
Здібних (згл. скінч. з добр. усп.)	30	28 ¹	25	26	27	26	24	24
Взагалі здібних	.	2	1	3	2	2	2	2
Нездібних (з недост. висл.)	3	5	5	5	7	3	2	10
Не явило ся до іспиту	.	.	.	.	1	.	.	.
Разом	37	36 ¹	34	35	38	32	36	39

К Л Я С А												Разом
IIIб.	IIIв.	IVa.	IVб.	Va.	Vб.	VIa.	VIб.	VIIa.	VIIб.	VIIIa.	VIIIб.	
4	5	3	3 ¹	2	4	2	3	2	2	4	2	65 ¹
16	20	27 ¹	34 ¹	26	23	24	27	18	15	9	14	406 ⁵
6	2	6	3	.	.	.	.	.	.	.	.	43 ¹
3	3	4	5	5 ¹	4	5	.	3	6	4	4	64 ¹
.	.	1	1	5 ¹	6	5	.	.	0 ¹	2	3 ²	28 ⁴
.	.	1	1	.	.	1	.	1	.	2	1	7
29	30	42 ¹	47 ²	38 ²	37	37	30	24	23 ¹	21	24 ²	673 ¹²
.	.	2	3	8	1 ¹	3	1	5	7	3	4	49 ²
.	.	2	3	6	1 ¹	1	.	5	7	3	4	43 ²
.	.	.	.	2	.	2	1	.	.	.	.	6
.	1	.	.	1	.	1	2	1	2	4	1	14
.	.	.	.	.	.	1	.	.	1	2	.	4
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
.	1	.	.	1	.	.	2	1	1	2	.	9
2 ¹	5	3	5	4	1	2	2	3	2	2	.	53 ¹
22 ¹	24	33	22	31	24 ¹	24 ¹	20	16	24 ¹	25	25 ¹	500 ⁶
4 ¹	2	5 ¹	7	.	.	.	.	.	.	.	.	32 ²
11	5	3 ¹	9	7	5	5	6	4	4	.	2	101 ¹
.	1	.	.	1	.	.	2	1	1	2	.	9
39 ²	37	44 ²	43	43	30 ¹	37 ¹	30	24	37 ¹	29	27 ²	695 ¹⁰

XIII. Клясифікація учеників.

(Товстий друк означає добрий ступінь з відзначенням).

Кляса приготівляюча: **Берлад Матій, Кнїги-ницький Іван, Николин Стефан, Штендіг recte Бергер Давид, Аронець Юрко, Бежук Дмитро, Бялоскурський Константин, Визерканюк Кароль, Візельберг Герш Лейба, Візельберг Ісаак, Вішул Іван, Гаврилюк Стефан, Гадзїньський Іван, Данилович Роман, Дачилюк Йосиф, Іванюк Никола, Клюфінський Никола, Костащук Федір, Мелничук Петро, Николук Василь, Скринух Константин, Слиж Жигмонт, Слободян Юрко, Сулима Стефан, Шанковский Никола**; 1 ученика признано нездібним до висшої кляси.

Кляса Іа: **Гаврилюк Михайло, Ковбаснюк Яків, Яківчук Василь, Вакалюк Йосиф, Гняздовський Дмитро, Грицина Ярослав, Генік Михайло, Депутат Михайло, Завадський Роман, Колянковський Евген, Куравський Омелян, Левицький Олександр, Марчишин Софрон, Негрич Василь, Негрич Дмитро, Олесницький Володимир, Скільський Василь, Сулятицький Михайло, Ткачук Дмитро, Туртeltaвб Самуїл, Туряньський Андрій, Чукур Михайло, Орнштайн Регіна (прив.), Пазюк Тадій (прив.)**; 2 ученикам позволено поправити недостаточну поту з одного предмету по фєриях, 1 признано нездібним до висшої кляси.

Кляса Іб: **Васильчук Олекса, Мартинюк Ярослав, Мацьків Йосиф, Недїльський Богдан, Фодчик Іван, Фодчук Йосафат, Бойчук Василь, Гаєвий Мойсей, Глїбовицький Антін, Гринїшак Володимир, Гоянюк Дмитро, Гоянюк Федір, Добротвір Дмитро, Зубаль Володимир, Іванюк Никола, Костюк Михайло, Сулятицький Дмитро, Терпелюк Дмитро, Томенків Іван, Якимович Павло, Крушельницький Никола (прив.)**; 2 ученикам позволено поправити недостаточну поту з одного предмету по фєриях, 4 признано нездібними до висшої кляси.

Кляса Ів: **Галїбей Йосиф, Дранута Никола, Захарук Яків, Клодницький Йосиф, Сплавник Петро, Вісєяник Василь, Гнатюк Михайло, Головацький Стефан, Головка Ва-**

силь, Гуска Дмитро, Добровольський Остап, Загриновський Стефан, Каралаш Іван, Корибутяк Стефан, Костів Петро, Кочоровський Константин, Лоїк Григорій, Мажевський Роман, Михайлюк Андрій, Мосійчук Остап, Мусат Петро, Острожинський Григорій, Петрук Йосиф, Позняк Павло, Порождко Омелян, Предик Стефан, Серганюк Никола, Скоревич Михайло, Скорець Дмитро, Соник Юрко, Станкевич Дмитро, Тимчій Василь, Чемерис Дмитро, Шокалюк Іван, Юрашук Михайло; 1 ученика признано нездібним до висшої кляси.

Кля с а Па: **Вагнер Михайло, Дудик Александер, Лучка Василь**, Бачинський Григорій, Бохнер Йосиф, Вальтер Вільгельм, Вишинський Маріян, Грегорійчук Семен, Дзумедзей Петро, Кеслер Мешулім, Котлярчук Василь, Луговий Николай, Майковський Ростислав, Майковський Северин, Млярчук Олекса, Марусяк Василь, Мельцер Семен, Михайлюк Александер, Тимошишин Константин, Токарчук Андрій, Цукерман Йосиф, Шехтер Йосиф, Юран Ушер; 2 учеників признано нездібними до висшої кляси.

Кля с а Пб: **Кочатовський Маріян, Парнес Шулем, Попович Никола**, Барнич Роман, Букоємський Роман, Гаврилко Юрко, Гаврилюк Никола, Генік Василь, Герстенгабер Соломон, Гудз Йосиф, Добротвір Володимир, Дольницький Іларій, Зенензіб Марко, Ковальчук Володимир, Лоточинський Іван, Лукасевич Йосиф, Павлюк Юрко, Рарес Йосиф, Рибак Йосиф, Рибчук Сьвятослав, Тимчук Михайло, Ткачук Петро, Шанковський Яків, Шацберг Герш, Явдошняк Василь, Якубук Дмитро, Яремчук Михайло; 1 ученикови позволено поправити недостаточну ноту з одного предмету по фериях, 1 признано нездібним до висшої кляси.

Кля с а Пв: **Григорчук Петро, Рурак Стефан, Тарнопільський Іван**, Андріян Федір, Андрохович Омелян, Бокало Іван, Вітвіцький Володимир, Войтїховський Василь, Гультайчук Дмитро, Генік Стефан, Грабовецький Іван, Данилович Роман, Демянчук Юліян, Дячук Никола, Іванів Дмитро, Іванчук Ілько, Когут Володимир, Козарук Іван, Косців Марко, Куліш Денис, Левицький Іван, Марчук Юрко, Огринчук Іван, Одинський Михайло, Олексюк Іван, Оробец Стефан, Радловський Іван, Рошій Маріян, Чужак Григорій.

Кля с я Ша: **Маринич Володимир, Француз Василь**, Аронець Іван, Атаманюк Василь, Берлад Захар, Берлад Лу-

клян, Борук Юрко, Борчук Михайло, Велигорський Петро, Витвицький Тарас, Голинський Василь, Грегоращук Густав, Гришук Іван, Данилович Орест, Данишук Іван, Дідух Никола, Микитюк Лука, Рамлер Ізраель, Рамлер Ісаак, Салаш Никола, Стефанюк Євген, Ступарик Іван, Тимошук Осип, Федюк Дмитро, Шепетюк Никола, Яківчик Никола, Ясінчук Михайло ; 8 учеників признано нездібними до висшої класи.

Кляса ІІб: Комаринський Володимир, Олексіїв Теодор, Пушкар Іван, Селянський Остап, Бейсюк Петро, Бобикевич Ізидор, Вальд Мендель, Грибович Антін, Касюк Петро, Левицький Володимир, Лютий Никола, Майковський Стефан, Мельник Юрко, Микитинський Іван, Охримович Зinovій, Палій Дмитро, Пасіка Стефан, Порайко Ілько, Розенштраус Лейба, Романовський Роман, Семенчук Дмитро, Сулятицький Стефан, Фицалович Роман, Фесюк Теодор, Шварц Василь, Яремчук Федір ; 3 учеників признано нездібними до висшої класи.

Кляса ІІв: Гаврилюк Петро, Крайковський Омелян, Породко Володимир, Процайло Іван, Шминець Іван, Андрохович Іван, Бакун Михайло, Букшований Евстахій, Гринішин Антін, Гуменчук Василь, Гілецький Павло, Дранчук Никола, Золотий Захар, Королук Михайло, Костів Михайло, Кушнір Семен, Ленчик Іван, Лизак Ілько, Мажевський Евстахій, Малик Федір, Мелінішин Никола, Мельник Антін, Накельський Петро, Остафійчук Михайло, Стефаник Іван, Торбіяк Василь, Шкоронад Андрій ; 3 учеників признано нездібними до висшої класи.

Кляса ІVa: Гавдуник Никола, Косташук Василь, Лопатнюк Василь, Андрійович Йосиф, Антонюк Василь, Бабинюк Василь, Бабій Дмитро, Бирчик Василь, Василишин Іван, Гладун Петро, Гнатчук Олекса, Гриньовський Стефан, Грігорійчук Михайло, Жукорський Юліян, Жупник Стефан, Завадський Володимир, Загриновський Михайло, Зазуляк Роман, Іванчук Тарас, Кобевка Онуфрій, Козарук Іван, Колодій Юліян, Курганевич Дмитро, Курилюк Євген, Малкович Василь, Микитюк Клим, Семенюк Григорій, Слезюк Іван, Сташинський Федір, Ткачук Василь, Фесюк Никола, Филипович Александер, Цвицишин Володимир, Цибуляк Олекса, Цісик Євген, Янович Осип ; 1 ученикови дозволено поправити не-

достаточну ноту з одного предмету по фєриях, 4 учеників признано нездібними до висшої класи, 1 не класифікований.

К л я с а ІVб: Гладій Атаназій, Глїбовицький Теодор, Худобяк Дмитро, Бойчук Михайло, Витрикус Володимир, Гаврилук Никифор, Горбовий Йосиф, Грицина Остап, Граф Яків, Дольницький Іван, Дуплавий Йосиф, Дурделло Зенон, Єндик Юрій, Злотий Василь, Кабан Іван, Корбутяк Ілько, Крайковський Омелян, Кушнірук Василь, Литвинець Михайло, Майковський Володимир, Мацьків Іван, Мельник Володимир, Мельник Мечислав, Мельничук Стефан, Михайлюк Дмитро, Ощинко Никола, Панчук Йосиф, Плавюк Панкратий, Радиш Федір, Савчук Михайло, Стефанюк Володимир, Стефурак Василь, Урбанович Никола, Федюк Богдан, Фріс Юрій, Шкондеюк Василь, Шлемкевич Петро, Юревич Анатоль, Яворовський Корнило, Яцикевич Іван ; 1 ученикови дозволено поправити недостаточну ноту з одного предмету по фєриях, 5 учеників признано нездібними до висшої класи 1 не класифікований.

К л я с а Vа: Породко Зиновій, Чернопиский Василь, Білевич Роман, Близнюк Петро, Бонковський Николай, Брич Ілія, Гайовий Михайло, Гомик Михайло, Дранчук Григорій, Дрогомирецький Стефан, Дутчак Володимир, Дякон Прокіп, Івантишин Михайло, Ковалишин Петро, Кошманюк Никола, Олесницький Никола, Осадца Володимир, Осадца Йосиф, Павловський Михайло, Пельвецький Ярослав, Рибарук Іван, Савюк Дмитро, Сеньків Семен, Тимофійчук Євген, Томенко Стефан, Фурикевич Іван, Хойнацький Йосиф, Шиманський Келестин ; 5 ученикам дозволено поправити недостаточну ноту з одного предмету по фєриях, 5 признано нездібними до висшої класи.

К л я с а Vб: Бандура Никола, Барабаш Никола, Бачинський Михайло, Максимчук Іван, Біленький Роман, Бокало Володимир, Войнаровський Ярослав, Голинський Григорій, Гусак Стефан, Данилович Ізидор, Демків Петро, Джуранюк Михайло, Дзвиняцький Павло, Іванчук Володимир, Каміньський Дмитро, Крайковський Клим, Лещук Василь, Лукач Дмитро, Мельницький Богдан, Могиляняк Михайло, Попадюк Василь, Савяк Павло, Сьміх Стефан, Троян Антін, Шепарович Юрій, Шкрумеляк Юрій, Яцїв Михайло ; 6 ученикам

дозволено поправити недостаточну ноту з одного предмету по фериях, 4 учеників признано нездібними до висшої класи.

Кляса VIa: Бодруг Ілько, Костів Василь, Біланюк Петро, Білик Василь, Боюк Іван, Вишиванюк Никола, Вовкунець Никола, Водоставський Володимир, Герасимович Мирослав, Гомик Йосиф, Гулеюк Йосиф, Кистлевський Володимир, Ковалюк Юрко, Костів Михайло, Кривоносюк Петро, Кузич Никола, Остапюк Яків, Осташук Михайло, Палятинський Петро, Перцович Іван, Скибінський Іван, Тис Яків, Федасюк Дмитро, Шкільнюк Юрій, Юревич Никола, Ясінчук Ілько; 5 ученикам дозволено поправити недостаточну ноту з одного предмету по фериях, 5 признано нездібними до висшої класи, 1 не класифікований.

Кляса VIб: Глібчук Тимотей, Кушнірук Корнило, Троян Северин, Андрусятчин Дмитро, Арсенич Петро, Боднарчук Стефан, Бурнадз Лев, Галярович Юліян, Гринів Василь, Генік Данило, Дрогомирецький Маркіян, Жибчин Роман, Івасюк Василь, Кривий Теофіл, Кушлик Корнило, Липчук Дмитро, Лукіянів Василь, Майковський Гермоген, Матіяш Михайло, Мурмилюк Прокіп, Оробець Іван, Попель Стефан, Рога Никола, Сірецький Лев, Слюсарчук Стефан, Стефанів Тит, Сулятицький Михайло, Туряньський Володимир, Христан Василь, Шинкарук Стефан.

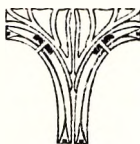
Кляса VIIa: Яковішук Онуфрій, Яшан Василь, Вовудка Іван, Гермак Лука, Депутат Федір, Майковський Омельян, Марущак Роман, Моклович Ізидор, Мурмилюк Василь, Олійник Никола, Павлюк Ілько, Пахолків Никола, Проців Антін, Семотюк Андрій, Семотюк Василь, Семотюк Йосиф, Соловчук Василь, Станецький Никола, Старчук Іван, Ясінський Олекса; 3 учеників признано нездібними до висшої класи, 1 не класифікований.

Кляса VIIб: Лукач Семен, Микуляк Теодор, Винниченко Іван, Гушуватюк Денис, Данилович Никола, Жирук Григорій, Іваничук Михайло, Камінецький Юліян, Колодницький Володимир, Кушнір Михайло, Луців Михайло, Ортинський Адольф, Пасіка Петро, Сорохан Никола, Шлемкевич Михайло, Юркевич Йосиф; 6 учеників признано нездібними до висшої класи.

Кляса VIIa: Будурович Іван, Лукач Юрко, Миличук Петро, Нагуляк Онуфрій, Бабюк Стефан, Годованець

Кирило, Дутчак Андрій, Запутович Франц, Каміньський Михайло, Топольницький Василь, Турчак Іван, Чорниш Константин, Чернопиский Теодор; 4 ученики не відповіли, 2 ученикам дозволено поправити недостаточну ноту з одного предмету по фєриях, 2 уч. не класифіковано.

Кляса VIIIб: Кистілевський Володимир, Стефанюк Іван, Бачинський Юрко, Григорчук Василь, Іваницький Маріян, Кубаєвич Дмитро, Кузик Яким, Мельник Ростислав, Могильницький Яків, Охримович Юліян, Парашук Дмитро, Породко Лев, Семіон Онуфрій, Телищак Йосиф, Чернявський Володимир, Шипайло Олександр; 4 ученики не відповіли, 3 ученикам дозволено поправити недостаточну ноту з одного предмету по фєриях, 1 не класифікований.

XIV. Відозва до родичів і опікунів.

Шкільний рік розпочне ся торжественним богослуженєм, на котре мають безусловно явити ся всі записані ученики.

Запис учеників до I. класи і до класи приготавляючої, іменно тих, що ще не здавали вступного іспиту перед фєрїями, буде відбувати ся 30. і 31. серпня, всіх прочих (отже тих учеників, що вже здали іспит до I. і до приготавляючої класи і учеників до висших клас (II. до VIII.) 1. і 2. вересня.

Ученики мають зголосити ся лично враз із вітцем або материю або домовим надзирателем (господарем або господинею) і предложити шкільне свідоцтво з послїднього півроку і виповнити 2 вписові карти, на котрих повинні також точно виписати, яких предметів надобовязкових наміряють учити ся. Неправильне навіщанє науки надобовязкових предметів впливає від'ємно на оцінку поведєня ученика взагалї.

Ученики, що вперше вступають до закладу, мають явити ся в товаристві вітця, матери або опікуна і предложити : а) метрику хрещєня. б) свідоцтво шкільне того закладу, де передше побирали науку, з потвєрджєнєм Дирекції, що можна їх прийняти до другого закладу.

Кождий ученик, котрий зголошує ся до I. класи гімн. або до кл. приготавляючої, а ходив передше до IV. зглядно III. класи народної школи, має предложити свідоцтво шкільне тої школи а також **свідоцтво зашіплєної віспи** найдавніїше в році перед згогошенєм до гімназїї або **свідоцтво ревакцинації**.

Кождий ученик гімназияльний платить при вписї 2 корони на наукові прибори, а 1 кор. на закупно приборів до забав; ученики, що вперше вступають до закладу, платять крім того вступну таксу 4 корони 20 сот., котру скдають також ученики, що переходять з класи приготавляючої до I. гімназияльної.

Ученики класи приготавляючої платять лиш вступну таксу 2 корони.

Шкільна оплата виносить за кожний піврік 40 корон, а в клясі приготівляючій 10 корон. Сю оплату має ученик, що не є від неї увільнений, зложити найдалше до шести тижнів кожного півроку, а ученики I. кляси обов'язані сю оплату зложити до кінця падолиста.

По мисли розпорядження Вис. ц. к. Міністр. Пр. з 6. мая 1890. Ч. 8886 можуть ученики I. кляси гімназій, винявши репетентів вносити подане о увільнене від шкільної оплати вже в I. півроці. Тим з них, котрі з поведення одержать після скалі ноту найменше „добру“ а з предметів найменше „достаточну“ до кінця жовтня і викажуть ся належито виписаним і бодай двома властями потвердженням свідощвом убожества, може ц. к. Рада шкільна краєва признати увільнене від оплати під услівем, що їх піврічні викази поступів будуть відповідати приписаним вимогам. Наколи би се не наступило, мусить дотичний ученик зараз з початком другого півроку зложити шкільну оплату за I. піврік. Таке подане о увільнене має внести кожний ученик в першій половині місяця вересня.

Ученикам не вільно мешкати деінде як лиш там, де їм Дирекция дозволить, проте порадно є, щоби родичі зглядно опікуни перше звідались в сій справі в Дирекції а впрочім поміщене учеників з початком шкільного року условно собі застерегли.

Вступні іспити до I. кляси гімназійної і до кляси приготівляючої відбудуть ся по фєриях 2. і 3. вересня. В кождім із сих термінів рішає ся безумовно о прийнятію ученика, а повторене вступного іспиту чи в тім самім чи в другім заведенію в краю з тою самою мовою викладовою є заборонене під карою виключеня зі зсїх гімназій. Вільно однак ученикови репробованому перед фєриями в гімназії польській приступити по фєриях до тогож іспиту в гімназії рускій і на відворот, наколи при першім іспиті не відповів у викладовій мові. Зголошувати ся до нового іспиту не може репробований ученик скорше як по році в якім небудь заведенію з тою самою мовою викладовою.

Ученики, що зголошують ся до I. кляси гімназ., мусять кінчити в сїм році сонїшнім найменше 10. рік, а до кляси приготівляючої найменше 9. рік житя.

При вступнім іспиті до кляси приготівляючої мають ученики виказати ся таким засобом знаня, який можуть собі

придбати в III. класі народної школи, а при іспиті до I. класи гімназичальної таким, якій в IV. класі нар. школи, а крім сего мають відповісти ще слідуєчим вимогам, приписаним розпорядженням Вис. ц. к. Мініст. В. і Пр. з дня 2. січня 1897. Ч. 31152: 1) в мові викладовій мають подати також письмєнну аналізу одного речєня, іменню означити в нїм части мови і їх форми та части речєня; 2) в рахунках мають буги в письмєнних виробах узглядєнені також практичні питання із щодєнного житя.

Іспити поправчі будуть відбувати ся дня 31. серпня, іспити вступні до клас II.—VIII. межи 5. а 12. верєсєня 1912.

Звертає ся увагу родичів і опікунів, щоби з огляду на добро своїх дїтий або вихованців звїдували ся як найчастїйше в гімназичальній канцелярії о їх успіхах в науцї і поведєнню (в годинах на се визначєних).

Замітка: Всї ученики обовязані вже від самого початку шкільного року носити приписані мундури в школі і поза школою; звільнити від сєго обовязку на рік 1912/1913 може Дирекция лише тих учеників I. класи, котрі докажуть, що задля убожєства не в силї справити собі мундур. „Шкільні правила“ (§ 2) виразно висказують, що ученикам не вільно в чїм небудь відступати від приписаного крою або краси поодиноких частий мундуру, ані взагалї вводити які небудь змїни.

Не вільно носити шкільних мундурів всїм тим, що не суть учениками (отже і тим, що задля якої небудь причини покинули школу). Винних може ц. к. Влать полїтична потягати до відвїчальности.

